

Ayup

Ihlaşmənlik həm awatlıq

¹ «Uz» degən yurttā, Ayup isimlik bir adəm yaxıoqanıdı. Bu adəm bolsa qusursız, durus, Hudadin kōrkıdıoqan, yamanlıqtin özini yırak tutıdıoqan adəm idi. ■

² Uningdin yəttə oqul wə üq kız tuoquldi. ³ Uning yəttə ming koy, üq ming tēgə, bəx yüz jüp kala, bəx yüz mada exək qatarlıq mal-mülki bar idi. Uning malaylırı bək kōp idi; u xərqliklər iqıdē hēmmidin uluq idi.

⁴ Uning oqullırı nēwət boyıqə bekitkən kündə öz öyidə baxkılar üqün dastıhan selip ziyapət kılattı. Bu künlərdə ular adəm əwətip üq singlisini ular bilən billə tamaklinixka qakiritattı. ⁵ Ularning xu ziyapət künlırı ayaqlıxi bilən Ayup adəm əwətip ularni Huda aldida paklinixka orunlaxturattı. U tang səhərdə ornidin turup ularning sanioqa asasən kōydürmə qurbanlıqlarıni kılattı. Qünki Ayup: «Balıırım gunah kılıp koyup, kenglidə Hudaoqa bihərmətlik kılıp koyamdikin» dəp oylayttı.

Ayup hərdaim ənə xundak kılıp turatti. □

Ərxtiki birinqi kətimlik kengəx; Xəytan soqunup kiridu

⁶ Bir küni, Hudaning oqulliri Pərwərdigarning huzuriqə hazır boldi. Xəytanmu ularning arisioqə kiriwaldi. □ ⁷ Pərwərdigar Xəytandin: — Nədin kəlding? — dəp soridi.

Xəytan Pərwərdigarqə jawabən: — Yər yüzini kezip paylap, uyak-buyaqlarni aylinip qərgiləp kəldim, dedi.■

□ **1:5 «Ayup adəm əwətip ularni Huda aldida paklinixka orunlaxturatti»** — baxqa birhil tərjimis: «Ayup ularni qəqirixqa adəm əwətip, ularni Huda aldida paklanduratti». **«paklinix»** — əyni qəqdiki qurbanlik kılıx üçün «adəmni paklandurrux»ning kəndak elip berilidiqanlıqı bizgə naməlum. Bəlkim yuyundurulup, pakiz kiyimlərnı kiydürüx degəndək ix boluxi mumkin. **«kəydürmə qurbanlik»** — qədimki zamanlarda məlum bir həywan (qoy, kala, qatarlik)ni soyup, uning kənini yərgə eqitiwetip, andin uning pütün tenini Hudaqə atap kəydürüxtin ibarəttur. Bu hil qurbanlik gunahni tiləx yaki Hudaqə ibadət kılıx məqsitidə kəlinidu. **«Hudaqə bihərmətlik kılıx»** — muxu səz ibraniy tilida «baruk» dəp elinidu. «Baruk» adəttə «bərikət, bəht» degən mənini bildüridu. Xu dəwrdə adəmlər bir-biri bilən hoxlaxqanda «bərikətlik bolsun» dəp bəht tiləytti. Xu səwəbtin «bəht tiləx» («baruk») «hoxlixix»ni bildürüpmu kəlixı mumkin idi. Demək, muxu yərdə bu ibarə «Balilirim Hudadin hoxlixix («huddi widalaxqəndək») ayrilip ketəmdikin» degən mənidə boluxi mumkin. □ **1:6 «Hudaning oqulliri»** — muxu yərdə ehtimal mukəddəs pərixtilərnı kərsitidu. 38:7ni kərüng. **«Xəytanmu ularning arisioqə kiriwaldi»** — Huda nemə üçün Xəytanning əzining huzuriqə kirip, əzini ərkinlik bilən həqarətlixigə yol qoyidu? Bu muhım məsilə toqruluk «qoxumqə səz»imizni kərüng. ■ **1:7** 1Pet. 5:8

8 Pərwərdigar uningoa: — Mening qulum Ayupka dikket kiloansən? Yər yuzidə uningdək mukəmməl, durus, Hudadin kəkidiolan həm yamanlıktin yırak turidiolan adəm yok, — dedi.

9 Xəytan Pərwərdigaroa jawabən: — Ayup Hudadin bikardin bikar kəkmiolandu? 10 Əzüng uning əzi, ailisidikiliri həm uning həmmə nərsisining ətrapiola kaxa koyolan əməsmu? Sən uning qolioa bərikət ata kilding, xuning bilən uning təəllukati tərəp-tərəptin güllinip awumakta. □ 11 Əgər Sən qolungni sozup, uning həmmə nərsilirigə tegip kəysang, u Səndin yüz örüp, Seni tillimisa *Xəytan bolmay ketay!* — dedi.

12 Pərwərdigar Xəytanoa: — Mana, uning həmmə nərsisini sening qolungoa tutkuzdum! Birak uning əzigə təgküqi bolma! — dedi.

Xundak kılıp Xəytan Pərwərdigarning huzuridin qikip kətti.

Birinqi sinak

13 Bir küni, Ayupning oqul-qizliri qong akisining əyidə tamak yəp, xarab iqip olturatti.

14 Bir həwərqi Ayupning yenioa kelip uningoa: — Kalilar bilən yər həydəwatattuk, exəklər ətrapta otlawatatti; 15 Xəbaliklar hujum kılıp kala-exəkləni bulap kətti. Ixləwatқан yaxlarni kiliqlap əltüriwətti. Yaloquz mənla kutulup kelip, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldi, — dedi.

□ 1:10 «ətrapiola kaxa koyolan» — yaki «ətrapiola tosak koyolan».

¹⁶ Bu adəmning gepi tehi tügiməy turupla, yənə birsi yügürüp kelip Ayupka: — Asmandin Hudaning oti qüxüp qoylar wə ixləwatқан yaxlarni köydüriwətti; yaloquz mənla kutulup qaldim, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldum, — dedi.

¹⁷ Bu adəmning gepi tehi tügiməy turupla, yənə birsi yügürüp kelip Ayupka: — Kaldiyələr üq tərəptin hujum kılıp tögilərnı bulap elip kətti, ixləwatқан yaxlarni kiliqlap öltürüwətti; yaloquz mənla kutulup qaldim, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldum, — dedi.

¹⁸ Bu adəmning gepi tehi tügiməy turupla, yənə birsi yügürüp kelip Ayupka: — Oqulliri wə kızliri qong akisining öyidə tamak yəp, xarab iqip olturoqinida, ¹⁹ tuyuqsız, qəldin qattıq bir boran qikip öyning tət bulungini qattıq soqup, öy oqulap qüxüp yaxlarni öltürüwətti; yaloquz mənla kutulup qaldim, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldum, — dedi.

²⁰ Ayup bolsa buni anglap ornidin dəs turup, tonini yirtip, qeqini qüxüriwetip, özini yərgə taxlap Hudaqıa ibadət kildi: —

²¹ Mən apamning qorsıkidin yalingaq qüxkən, u yərgimu yalingaq kaytimən; həmmını Pərwərdigar *manga* bərgən, əmdi Pərwərdigar *məndin* elip kətti; Pərwərdigarning namıqıa təxəkkür-mədhiyə kayturulsun! — dedi.■

²² Bularning həmmısıdə Ayup gunah kilmidi wə yaki Hudani heqkandak nalayıqlıq bilən əyiblimidi.

■ **1:21** Top. 5:14; 1Tim. 6:7

2

Ərxniki ikkinqi qetimlik kengəx; Xəytan yənə soqunup kiridu; ikkinqi sinəq

¹ Yənə bir küni, Hudaning oqulliri Pərwərdigarning huzuriqə hazır boluxqə kəldi. Xəytanmu ularning arisiqə kiriwaldi. □

² Pərwərdigar Xəytandin: — Nədin kəlding? — dəp soridi. Xəytan Pərwərdigarqə jawabən: — Yər yüzini kezip paylap, uyak-buyaklarni aylinip qərgiləp kəldim, — dedi.

³ Pərwərdigar uningqə: — Mening qulum Ayupqə dikqət qiloqansən? Yər yüzidə uningdək mukəmməl, durus, Hudadin qorqidioqan həm yamanliqtin yirək turidioqan adəm yok. Məyli sən Meni uni bikardin-bikar yutuwetixkə dəwət qiloqan bolsangmu, u yənila sadəqətlikidə qing turuwatidu, — dedi.

⁴ Xəytan Pərwərdigarqə jawabən: — Hər adəm öz jenini dəp terisini berixkimu razi bolidu, hətta həmmə nemisinimu berixkə təyyardur; □

⁵ Birək Sən hazır qolungni sozup uning səngək-ətlirigə təgsəng, u Səndin yüz örüp tillimisa *Xəytan bolmay ketəy!* — dedi.

⁶ Pərwərdigar Xəytanoqə: — Mana, u hazır sening qolungda turuwatidu! Birək uning jeniqə təgmə! — dedi.

□ **2:1 «Hudaning oqulliri»** — 1:6, 38:7 wə izahatlarni yənə kərüng. □ **2:4 «Hər adəm öz həyatini saklap kəlix üqün terisini berixkimu razi bolidu»** — ibraniy tilida: «Hər adəm öz həyatini saklap kəlix üqün terining ornioqə terə berixkimu razi bolidu» degən ibarə ixtililgən — mənisi bəlkim biz tərijmə qiloqinimizdək boluxi kerək.

7 Xundak qilip Xəytan Pərwərdigarning huzuridin qikip, Ayupning bədinini tapinidin bexioiqə intayin azablik hürmək-hürmək yarilar bilən toxkuziwətti.□

8 Ayup bolsa bədinini tatilax-oir dax üqün bir sapal parqisini qolioqa elip, küllükkə kirip olturdi. □ 9 Ayali uningqa: — Əjəba sən tehiqə öz sadəqətlikingdə qing turuwatamsən? Hudani qarəqa, əlüpla tügəx! — dedi.□

10 Lekin Ayup uningqa: — Sən hamakət ayalardək gəp qiliwatisən. Biz Hudaning yahxilikini qobul qiləjanikənmiz, əjəba uningdin kəlgən külpətnimu qobul qiliximiz kerək əməsmu? — dedi. Ixlarda Ayup eoizda heqkandak gunah ötküzmididi.

Ayupning üq dostining uni yoqlap kelixi

11 Ayupning dostliridin üqəylən uningqa qüxkən külpəttin həwərdar boldi. Ular, yəni Temanlik Elifaz, Xuhalik Bildad wə Naamatlik Zofar

□ 2:7 «**intayin azablik hürmək-hürmək yarilar**» — bu kesəlning qaysi kesəl ikənlikini enik dəp berix qiyin. Bəzi dohturlar uni «yawa qeqək kesili» dəp qaraydu. □ 2:8

«**küllükkə kirip olturux**» — qədimki zamanlarda matəm tutux yaki kattik qayoquni bildürüx üqün adəmlər kül dəwisidə olturatti. Qədimki xəhərlərnin sirtida adəttə qong bir «kül dəwisi» holdu, Ayup xu kül dəwisi üstigə olturoqan boluxi mumkin. □ 2:9

«**Hudani qarəqa!**» — Ayupning ayalining uningqa Hudani qarəqa dəp bu nəsihət qilixi, muxu arqilik Huda təripidin jening elinsun degən mənədə. «Hudani qarəqa!» — İbraniy tilida «baruq» degən söz bilən ipadilinidu, «Huda bilən hoxlixix», «Hudadin waz keqix» degəndək mənilerdə. 1:5diki izahatni kəring. «**əlüpla tügəx!**» — ibraniy tilida «ölüwərgin!».

degən kixilər bolup, öz yurtliridin qikip, Ayupka həsdaxlıq bildürüş həm təsəlli berix üçün uning yenioğa berixka billə kelixkənidi.

¹² Ular kelip yiraktinla uningöğa qariwidi, uni toniyalmay qaldı-də, awazlirini kətürüp yioqlap taxlıdi. Hərbiri öz tonlirini yirtiwetip, topa-qanglarni asmanoğa etip öz baxlirioğa qeqixti.

¹³ Ular uning bilən billə daq yərdə yəttə keqə-kündüz olturdi, uningöğa heqkim gəp kılmidi; qünki ular uning dərd-əlimining intayin azablıq ikənlikini kərüp yətkənidi.

3

Ayupning səzlixı — uning həyatka lənət okup, ölümgə intizar boluxı

¹⁻² *Yəttə künden keyin, Ayup eqiz eqip əhwalioğa qarita özining kərüwatқан künigə lənət okup mundak dedi: —* ■

³ «Mən tuquloğan axu kün bolmioğan bolsa boptikən!

«Ooqul bala apiridə boldi!» deyilgən xu keqə bolmioğan bolsa boptikən! □

⁴ Xu künni zulmət qarlıoğan bolsa boptikən! Ərxtə turoğan Təngri kəz aldidin xu künni yökitiwətkən bolsa boptikən, Quyax nuri uning üstigə qüxürülmisə boptikən!

⁵ Xu künni qarangoquluk həm ölümning kələnggisi öz koynioğa alsa boptikən!

■ **3:1-2** Yər. 15:10; 20:14 □ **3:3** «**Ooqul bala apiridə boldi!**» — bu gəpni pərixtilər kıloğan boluxı mumkin.

Bulutlar uni yutup kətsə boptikən,
 Xu künni kün qarangoqulatquqilar qorkitip
 kətküziwətkən bolsa boptikən!□

⁶ Xu kəqni — Zulmət tutup kətsə boptikən;
 Xu kün yil iqidiki *baxqa* künlər bilən billə
 xatlanmisa boptikən!

Xu kün ayning bir küni bolup sanalmisa bop-
 tikən!

⁷ Mana, xu keqidə tuqut bolmisa boptikən!
 U keqidə heqkandaq xad-huramlıq awaz yan-
 grimisa boptikən!

⁸ Künlərgə lənət qiloquqilar xu küngə lənət qilsa
 boptikən!

Lewiatanni qozoxaxqa petinalaydioqanlar xu
 küngə lənət qilsa boptikən!□

⁹ Xu kün tang səhərdiki yultuzlar
 qarangoqulaxsa boptikən!

U kün quyax nurini bihudə kütsə boptikən!
 Xu kün sübhining kapaklirining eqilixini bihudə
 kütsə boptikən!

□ **3:5 «kün qarangoqulatquqilar»** — buning nemə ikənlikigə
 hazır birnemə deyix təs. Bəlkim jadugərlərnin bir hil
 jadugərlikni ixlitip künni qarangoqulitixqa intilidioqanlığını
 kərisitixi mumkin.

□ **3:8 «Lewiatan»** — qongqur
 dengiz astida yaxaydioqan qorkunqluq əjdihəqə ohxap
 ketidioqan haywan. «Lewiatanni qozoxax» bolsa, bəzi kona
 mədəniyətlərdə: «bu yooqan haywanni qozoxap ornidin
 turuqzup pütün quyaxni tosüp yepip, qarangoquluq
 qüxürələymiz» degən kəzkaraxtur. Ayupning əzi mundaq
 «qarangoqulaxturux usuli»qə ixənməsliki mumkin, birəq
 xəirlik təkətləx üqün bu selixturmini ixlitidu. Demək, Ayup
 muxu yərdə əzi tuquloqan küning muxu əjdihəqə ohxax
 qorkunqluqlığını wə taqabil turuxning intayin təslikini
 bildürməqə boluqan boluxi mumkin.

10 Qünki xu kün meni këtürgən baliyatquning
ixiklirini ətmigən,
Mening kəzlimni dərd-ələmni kərəlməs
kilmioğan.

11 Ah, nemixka anamning qorsikidin qüxüpla
өлüp kətmigəndimən?!
Nemixka qorsaktin qıqkandila nəpəstin
qalmioğandimən?

12 Nemixka meni qobul kilidioğan etəklər
boloqandu?

Nemixka meni emitidioğan əmqəklər boloqandu?

13 Muxular bolmioğan bolsa, undaқта mən
mənggü tinq yetip qalattim,
Mənggülük uyquşa kətkən bolattim, xu qaoqda
aram tapqan bolattim.

14 Xu qaoqda əzliri üqünla hilwət jaylaroşa
mazar saloğan yər yüzidiki padixahlar həm
məslihetqilər bilən, □

15 Yaki altun yioqan,
Əyliri kümüxkə toloğan bəg-xahzadilər bilən
bolattim;

16 Qorsaktin məzgilsiz qüxüp kətkən yoxurun
balidək,
Nurni kərməy qaqrap kətkən balidək həyat
kəqürmigən bolattim.

17 Axu yərdə rəzillər awariqiliktin haliy bolidu,

□ 3:14 «**əzliri üqünla hilwət jaylaroşa mazar saloğan yər yüzidiki padixahlar həm məslihetqilər**» — bu ayəttiki «mazar» bəlkim Misirdiki qong ehramlarni kərsitixi mumkin. Məyli qong, həywətlik bolsimu, bəribir adəmni ölümdin qooqdiyalmaydu. Bu jümlini yənə «əzi üqünla hazır harablixip kətkən jaylarni quroğan padixahlar...» dəp tərjimə kiloqili bolidu.

Axu yərdə ھalidin kətkənlər aram tapidu,□

¹⁸ Axu yərdə əsirlər rahəttə jəm bolidu,
Ular əzgüqilərnin awazini anglimaydu;

¹⁹ Əjriblərmu həm uluqlarmu axu yərdə
turidu,

Qul bolsa hojayinidin azad bolidu.

²⁰ Japa tartkuqioqa nemə dəp nur berilidu?

Nemixka dərd-ələmgə qəmgənlərgə ھayat
berilidu?

²¹ Ular təxnalik bilən ölümni kütidu,

Birak u kəlməydu;

Ular ölümni yoxurun gəhərnə kezip
izdigəndinmu əwzəl bilidu,

²² Ular gərnə tapqanda zor huxal bolup,
Xad-huramliqqa qəmidu.

²³ Əz yoli eniksiz adəmgə,

Yəni Təngrinin tosiqi selinoqan adəmgə ne-
mixka *nur wə ھayat* berilidu?

²⁴ Xunga tamikimning ornioqa nalilirim kelidu;

Mening kattik pəryadlirim xarkiratmidək
xarkiraydu.

²⁵ Qünki mən dəl kərkəqan wəhxət əz bəximioqa
qüxti;

Mən dəl kərkidioqan ix mənqa kəldi.

²⁶ Məndə ھəq aramliq yəqtur!

Həm ھəq hatirjəm əməsmən!

Həq tinq-amanlikim yəqtur!

Birak parakəndiqilik ھaman üstümgə
qüxməktə!».

□ **3:17** «*Axu yərdə rəzillər* ھalidin kətkənlər aram tapidu» —
muxu yərdə Ayupning səzi Hudaning adalitidin gumanlinixioqa
yekin kelidu. U, rəzillər bəxka adəmlərgə ohxax gərdə tənq
bolup ohxax dəm alalaydu, dəwatqandək mənide səzləydu.

4

Elifazning söz qilixi •••• «Adəm Hudaning aldidā həkqaniy bolalmaydu»

¹ Temanlik Elifaz jawabən mundak dedi: —

² «Birsi sən bilən səzləxməkqi bolsa, eqir alamsən?

Birak kim aozioqa kəlgən gəpni yutuwalaydu?

³ Kara, sən kəp adəmlərgə təlim-tərbiyə bərgən adəmsən,

Sən jansiz kollarqa küq bərgənsən,

⁴ Səzliring dəldəngxip aran mangidioqlarni rioqətləndürgən,

Tizliri pükülgənlərnı yəligənsən.

⁵ Birak hazır nəwət sanga kəldi,

Xuninglik bilən həlingdin kəttıng,

Balayı'apət sanga tegixi bilən,

Sən alakzadə bolup kəttıng.□

⁶ Ihlaşmənlıking tayanqıng bolup kəlmıgənmu?

Yollıringdiki durusluk ümidıngning ası əməsmıdı?

⁷ Esınggə al, kim bıgunah turup wəyran bolup bakqan?

□ **4:5 «Balayı'apət sanga tegixi bilən, sən alakzadə bolup kəttıng!»** — deməy turalmaymızki, Elifazning «Balayı'apət sanga tegixi bilən» degini Ayupning eqınıxlik əhwalını nəhayiti yenik qaoqlıqan bir səzdur.

Duruslarning hayati nədə üzülüp qaloqan?□

⁸ Mən kerginimdək, gunah bilən yər aqdurup awariqilik terioqanlar, Ohxaxla hosul alidu.■

⁹ Təngrining bir nəpisi bilənla ular gumran bolidu, Uning oʻzipping partlixi bilən ular yoqilip ketidu.□ ■

¹⁰ Xirning horkirəxliri, Həm əxəddiy xirning awazi *bar bolsimu*, Xir arslanlirining qixliri sundurulidu;□

¹¹ Batur xir bolsa ow tapalmay yoqilixqa yuzlinidu,

Qixi xirning küqükliri qeqilip ketidu.

¹² — Mana, manga bir söz oʻqayibanə kəldi, Kulikimoqə bir xiwirliqan awaz kirdi,

¹³ Tün keqidiki oʻqayibanə kərünüxlərdin qiqқан

□ **4:7** «**Esinggə al, kim bigunah turup wəyran bolup bakқан? Duruslarning hayati nədə üzülüp qaloqan?**» — Elifazning bayani, xühşisizki, qiyamət künidə əməlgə axurulidu. Biraқ bundaқ sөzlərninğ bu dunyada hərdaim əməlgə axuruluxi natayin. Ayupning dostlirining həmmisi: «Bu dunyada gunah sadir qiləqan hərkəndəq adəmgə külpət kəltürülidu; Ayupqa külpət kəldi; xunga u qoқum məlum bir eqir gunahni qiləqan» dəp pərez qilidu. Bu kəzqaraxni Ayup qəbul qilmisimu, lekin bundaқ gəplər uni intayin azablaydu həm uni Hudaning adalitidin gumanlinixqa türtkə bolidu. Ularning sөzlriridin qariəqanda, Ayup wə uning dəwridikilərninğ qiyamət küni toərisida asasən həwiri yoқ idi. ■ **4:8** Ayup 15:35; Zəb. 7:14-16; Pənd. 22:8; Yəx. 59:4; Həox. 10:13; Gal. 6:7, 8 □ **4:9** «**nəpisi**» — «nəpsi» əməs. ■ **4:9** Yəx. 11:4 □ **4:10** «**Xirning horkirəxliri, həm əxəddiy xirning awazi bar bolsimu,...**» — baxqa bir hil tərjimisi: «Xirning horkirəxliri həm əxəddiy xirning awazi jim bolidu...».

oylarda,

Adəmlərnı qongqur uyqu baskanda,

¹⁴ Korkunq wə titrəkmü meni bastı,

Səngək-səngəklirimni titritiwətti;

¹⁵ Kəz aldımın bir roq ətüp kətti;

Bədimdikı tükürüm hürpiyip kətti. □

¹⁶ U roq ornıda midirlimay turdı, biraq turqını kərəlmıdım;

Kəz aldımın bir gəwdə turuptu;

Xiwirliqan bir awaz anglandı: — □

¹⁷ «İnsan balısı Təngridin həqqaniy bolalamdu?

Adəm öz Yaratqıçısın pak bolalamdu? □

¹⁸ Mana, U Öz kulliriqə ixənmigən,

Hətta pərixtilirininimü «Nadanlıq kılıqan!» dəp əyibliqən yərdə, ■

¹⁹ Uli topılardı bolqan insanlar,

Laydın yasalaqan əylərdə turoquqılar kandaq bolar!?

□ **4:15 «bir roq ətüp kətti»** — andın bu roq Elifazqa gəp kılıdu. «Ayup» 1-2-babtiki həwərdin kəriqanda, roqning gepi yalaqan bolqaqqa, bu roq Xəytandin kəlgən yaman bir roq ikənlikigə bizdə kılqə guman yok. Təwəndiki izahatlarınimü kərüng. □ **4:16 «Xiwirliqan bir awaz anglandı»** — baxka bir hil təjimişi: «süküt iqidə bir awaz anglandı». □ **4:17 «İnsan balısı Təngridin həqqaniy bolalamdu?»** — baxka bir hil təjimişi: «İnsan balısı Təngri aldıda həqqaniy bolalamdu?». ■ **4:18** Ayup 15:15; 2Pet. 2:4

Ular pərwanidinmu asanla yanjilidu!□

²⁰ Ular tang bilən kəq arilikida kukum-talkan bolidu;

Ular heqkim nəzirigə almiəlan həlda mənggügə yokilidu.□

²¹ Ularning qedir tanisi yulup taxlanəlanə?□

Ular heq danalikkə tehi erixməyla əlüp ketidu!».□

□ **4:19 «Laydin yasaloqan öylərdə turoquqilar qandak bolar!?»** — roħ eytkən bu sözlər (17-21-ayətlər) pütünləy yaloqan xikayət sözliridur; qünki biz kitabning bexida Hudaning Ayupni «Mening qulum Ayup» dəp atap uningə boləqan ixənqisi toqrisidiki hatirilərnı kərələymiz. Həmmə roħlarning səzining toqra boluxı natayın! Xuning üqün təkıtləymizki, barlıq «roħlarning sözliri»ni, xundakla insanlarning sözlirininı muqəddəs yazmılar (Təwrat, Zəbur, Injil)diki toluq həqıqətlərgə asasən təxürüp ispatlax tolimu zərürdur. **«Ular pərwanidinmu asanla yanjilidu!»** — roħning muxu səzining kəqmə mənisi: İnsan balisi Hudaning aldida heqnemə hesablanmaydu, xunga Hudaning həqkaniylikə adəmnıng əqli kılqə yətməydu, degənliktur. Demək, insanlar Hudaning həqkaniylikini kət'iy qüxinəlməydu. Birək Ayupning qarixi undək əməstur. Ayup: — Gərqə adəm wə Hudaning arisida insanlarning gunahı səwəbidin zor hang pəyda boləqan bolsımu, insanlarning bəribir öz wijdanida həqkaniylik toqrisidiki birhil oqıl-pəl kərunidəqan qüxənqisi bolidu, dəp qaraydu.

□ **4:20 «Ular heqkim nəzirigə almiəlan həlda mənggügə yokilidu»** — roħning bu səzi yənıla bir aldəmqiliktur; Injiləqə asəsən, Huda hətta kuqkaqning yərgə yikiləninimı nəzirigə alidu. □ **4:21 «Ular... heq danalikkə tehi erixməyla əlüp ketidu!»** — Elifaz adəmnıng həyatini qediroqə ohxitidu; qedirning taniliri yulunəqada qedir dərhal oqulap ketidu. Elifazning bu səzigə qarəqanda, həyatning bir məqsiti danalikkə erixıxtur. Mələm nuqtidin eytkənda bu səzning asası bar.

5

Elifazning sözini dawamlaxturuxi

¹ Këni, iltija kılıp baq, sanga jawab kılıquqi barmikin?

Mukəddəslərnıng qaysısidın panah tiləysən?□

² Qünki əhməkning aqqıki özını ɵltürıdu, Kəhri nadanning jeniəa zamin bolıdu.□

³ Mən öz kɵzüm bilən əhməkning yiltiz tartkanlıkını kɵrgənmən;

Lekin xu haman unıng makanını «Lənətkə uqraydu!» dəp bildim,□

⁴ Uning baliliri amanlıqtın yiraktur;

Ular xəhər dərwazısıda sot kılınəanda basturldı;

Ularəa heqkim hımayıqi bolmaydu.

⁵ Uning hösulını aqlar yəp tügıtidu;

Ular hətta tikən arısıda qaləanlirinimu elip tügıtidu;

Kıltaqımu unıng mal-mülüklirını yutuwelıxqa təyyar turıdu.

⁶ Qünki awarıqılık əzəldın topıdın ünüp qıqmaydu,

Külpətmu yərdın ɵsüp qıqkanmu əməs.

□ **5:1 «Mukəddəslər»** — muxu yərdə bəlkim mukəddəs pərixtilərnı kərsıtidu. □ **5:2 «Kəhri nadanning jeniəa zamin bolıdu»** — yaki «Kərməslikı nadanning jeniəa zamin bolıdu». Elifazning bu sözınıng mənısı: Ayupning aqqıqlınıp, Hudaəa qaxxıxi hətərlik ıx; Huda unıngəa jawab kəlmıgən yərdə, Huda wə insanning arılıqıda turıdıəan bir «kelıxtürgüqi»dınmu yərdəm tiləx pütünləy bıhudə ıx, degənlik boluxı mumkin. □ **5:3 «Lekin xu haman unıng makanını «lənətkə uqraydu!» dəp bildim»** — baxqa birhil tərjımısı: «Lekin mən dərhəl unıng makanıəa lənət oqıdum».

⁷ Birak uqkun yukirioqa uqidioqandək,
Insan külpət tartixka tuoquloqandur.□

⁸ Ornungda mən bolsam, Təngriqla murajjət
qilattim,

Mən iximni Hudayimoqla tapxuriwetəttim.

⁹ U hesabsiz karamətlərni,
San-sanaksiz möjizilərni yaritidu.■

¹⁰ U yərgə yamoqur təkdım qilidu;
U dala üstigə su əwətip beridu.■

¹¹ U pəs orunda turidioqanlarning mərtiwisini
üstün qilidu;

Matəm tutqanlar amanliqka kətürülidu.■

¹² U hıyligərlərnıng niyətlirini bikar qiliwetidu,
Nətijidə ular ixini püttürəlməydu.□ ■

¹³ U məkkarlarnı öz hıyligərlikidin tuzakka
alidu;

Əgrilərnıng nəyrəngliri ekıtip ketilidu.□ ■

¹⁴ Kündüzdə ular qarangoqulukka uqraydu;
Qüxtə tün keqidək silaxturup mangidu.■

□ **5:7 «Insan külpət tartixka tuoquloqandur»** — yaki «Insan japa tartixkimu tuoquloqandur». Kirix sözimzdə eytkinimizdək, okurmənlərnıng esidə bolsunki, Ayupning üq dostining bərgən pikirliridə heli kəp hatalıq yərliri bar. Keyin Huda xu hata gəpliri üqün ularni əyibləydu. 42:7-9ni kərüng. ■ **5:9** Ayup 9:10; Zəb. 72:18; Rim. 11:33 ■ **5:10** Zəb. 104:10 ■ **5:11** 1Sam. 2:7; Zəb. 113:7, 8 □ **5:12 «U hıyligərlərnıng niyətlirini bikar qiliwetidu, nətijidə ular ixini püttürəlməydu»** — bu ayət Injilda («1Kor.» 1:19) rosul Pawlus tərıpidin nəkil kəltürülgən, xunga xübhısizki uni toqra dəp bilimiz. ■ **5:12** Nəh. 4:9; Zəb. 33:10; Yəx. 8:10 □ **5:13 «U məkkarlarnı öz hıyligərlikidin tuzakka alidu»** — Elifazning bu jümlisimu Injilda («1Kor.» 3:19) rosul Pawlus tərıpidin nəkil kəltürülgən, xunga xübhısizki unımu toqra dəp bilimiz. ■ **5:13** 1Kor. 3:19 ■ **5:14** Qan. 28:29

15 Birak u miskinlarni makkarlarning kiliqi wə aozidin kutkuzidu,
Ularni küqlüklarning qangilidin kudrətlik koli bilən kutkuzidu.

16 Xunga, ajizlar üqün ümid tuoqlidu,
Kəbihlik aozini yumidu.■

17 Kara, Təngri ibrət bərgən adəm bəhtliktur,
Xunga, Həmmigə Qadirning tərbiyisigə səl qarima jumu!■

18 Qünki U adəmni yarilanduridu, andin yarini tangidu;

U sanjiydu, birak Uning kolliri yənə saqaytidu.■

19 U seni altə kıyinqiliktin kutkuzidu;
Həтта yəttə külpəttə heqkandak yamanlik sanga təgməydu.□ ■

20 Aqarqilikta U sening ülüminggə,
Uruxta U sanga uruloqan kiliq zərbisigə nijatkar bolidu.

21 Sən zəhərlik tillarning zərbisidimu bax-panahlik iqigə yoxurunisən,
Wəyranqilik kəlgəndə uningdin heq qorkmaydiqan bolisən.

22 Wəyranqilik wə kəhətqilik aldida külüpla qoyisən;

Yər yuzidiki haywanlardinmu heq qorkmaysən.

23 Sən daladiki taxlar bilən əhdidax bolisən;
Yawayi haywanlarmu sən bilən inak etidu.■

■ 5:16 Zəb. 107:42 ■ 5:17 Pənd. 3:11, 12; Ibr. 12:5; Yaq. 1:12; Wəh. 3:19 ■ 5:18 Qan. 32:39; 1Sam. 2:6; Hox. 6:1
□ 5:19 «... altə kıyinqilik... yəttə külpəttə ... » — bu «altə... yəttə...» degən ibarə «hərhil..., hərəkandak...» degənni bildüridu. ■ 5:19 Zəb. 91 ■ 5:23 Hox. 2:20

24 Sən qediringning tinq-amanlikta bolidioʻanlikini bilip yetisən;

Mal-mülküngni editlisəng, həmmə neməngning təl ikənlikini baykaysən.

25 Nəsling kəp bolidioʻanlikini, Pərzəntliringning ot-qəptək kəp ikənlikini bilisən. □

26 Sən öz waqtidila yetilip yioqiloʻan bir baʻq buʻqdaydək,

Pəkət waqit-saiting pixip yetilgəndila yərlikinggə kirisən.

27 Biz özimiz buni təkxürüp kərgənmiz — ular həkikətən xundaktur.

Xunga özüng anglap bil, bularni özünggə tətbiqlap oylap baq».

6

Ayup yənə sözləydu — «Mening dadlixim həq»

¹ Ayup jawabən mundak dedi: —

² «Ah, mening dərdlik zarlirim tarazida əlqənsə!

□ 5:25 «Nəsling kəp bolidioʻanlikini, pərzəntliringning ot-qəptək kəp ikənlikini bilisən» — Elifaz Ayupning on balisidin həm barlik mal-mülkidin ayrilip qaloʻanlikini pütünləy esidin qikirip qoyoʻandək qilatti.

Ah, beximoğa qüxkən barlıq bala-қaza bular bilən billə tarazılansa![□]

³ Xundak қilinsa u һazir dengizdiki қumdin eoqir bolup қikidu;

Xuning үqün sözlirim tәlwilәrqә boluwatidu.■

⁴ Qünki Hәmmigә Qadirning oқliri manga san-jilip iқimdә turuwatidu,

Ularning zәhirini roһim iqmәktә,

Tәngrining wәһimiliri manga қarxi sәp tüzüp һujum қiliwatidu.□ ■

⁵ Yawa exәk ot-qәp tapқanda һangramdu?

Kala bolsa yәm-hәxәk üstidә mәрәmdu?

⁶ Tuz bolmisa tәmsiz nәrsini yegili bolamdu?

Ham tuhumning eқining tәmi barmu?

⁷ Jenim ularqә tәgsimu sәskinip ketidu,

Ular manga yirginқlik tamaq bolup tuyulidu.

⁸ Ah, mening tәxna boloқinim kәlsidi!

Tәngri intizarimni ijabәt қilsidi!

⁹ Ah, Tәngri meni yanjip taxlisun!

U қolini қoyuwetip jenimni üzүp taxlaxқа muwapıq kәrsidi!

¹⁰ Xundak bolsa, manga tәsәlli bolatti,

Hәtta rәһimsiz aоriқlarda қiynalsammu, xadli-nattim;

□ **6:2** «... Ah, beximoğa qüxkən barlıq bala-қaza bular , yәni dәrdlik zarlirim bilән billә tarazılansa!» — Ayupning bu sözi: «dәrdlik zarlirim» wә beximoğa qüxkән bala-қazalar tarazada selixturulsa, әmәliyәttә mening zarlirimning az ikәнliki kәrүnidu, degән mәнini өз iқigә elixi mumkin. ■ **6:3** Pәnd. 27:3 □ **6:4** «Ularning zәhirini roһim iqmәktә» — yaki, «Ularning zәһәri roһimni yәp ketidu». ■ **6:4** Zәb. 38:1-3

Qünki Mukəddəs Boləuqining sözliridin tanmioğan bolattim!□

11 Məndə ölümni kütküdək yənə qanqilik maqdur qaldi?

Mening səwr-takətlik bolup hayatimni uzartiximning nemə nətijisi bolar?

12 Mening küqüm taxtək qingmu?

Mening ətlirim mistin yasaloğanmidi?

13 Əzümgə yardım bərgüdək maqdurum qalmidi əməsmu?

Hərқandak əkil-tədbir məndin qoqliwetilgən əməsmu?

Buradərlirining Ayupni daoqda qoyuxi

14 Ümidsizlinip ketiwatқан kixigə dosti mehribanliқ kərsətmiki zərürdur; Bolmisa u Həmmigə qadirdin qorқuxtin waz keqixi mumkin.□

15 Birəқ buradərlirim waқitliқ «aldamqi erik» süyidək,
Manga həligərlik bilən muamilə qilməqta;

□ **6:10 «Həтта ... xadlinattim; qünki Mukəddəs Boləuqining sözliridin tanmioğan bolattim!»** — Ayupning bundəқ oylix: «Əgər hazır Huda mening jenimni alsa, mən Uningdin yüz ərümigən mana muxu qəoqdila alsa boptikən; birəқ bu azab-oқubətlər dawamlaxturulsa, məndə nemə əzgrixlər bolar, mən Hudadin tanimənmu qandəқ? Xunga yaxisi U hazır meni əpkətsə, qattik bir zərbə bilən əpkətsə məyli» degəndək mənini beridu. □ **6:14 «Ümidsizlinip ketiwatқан kixigə dosti mehribanliқ kərsətmiki zərürdur; bolmisa ...»** — ayətning bəxқа birnəqqə tərjimiliri bar. Bularning biri: «Həтта u Həmmigə Qadirdin qorқuxtin ayriloğan bolsimu, ümidsizlinip ketiwatқан kixigə dosti mehribanliқ kərsətmiki zərürdur».

Ular suliri ekip tügigən erikğa ohxaydu.□

16 Erigən muz suliri erikğa kirgəndə ular qaridap ketidu,

Qarlar ularning iqidə yokilip ketidu,

17 Ular pəsilning illixi bilən qurup ketidu;

Hawa issip kətkəndə, izidin yokilip ketidu.□

18 Səpərdaxlar mangoğan yolidin qikip, erikğa burulidu;

Ular erikni boylap mengip, qəldə ezip əlidu.

19 Temalix karwanlarmu erik izdəp mangdi;

Xebalix sodigərlərmu ularğa ümid bilən qaridi;□

20 Biraq ular ixənginidin ümidsizlinip nomusta qaldi;

Ular axu yərgə kelixi bilən parakəndiqilikke uqridi.

21 Mana silər ularğa ohxax *manga tayini* yok bolup qaldinglar;

Silər qorkunqluk bir wəhimini kərüpla qorkup ketiwatisilər.

22 Mən silərgə: «Manga beringlar»,

Yaki: «Manga mal-mülükliringlardin hədiyə

□ **6:15 «aldamqi erik»** — qəl bayawanda tuyuksiz ekixtin tohtaydioğan erik. Yoluqilarning muxundak erikğa ixinixi intayin hətərlik, əlwəttə. 20-21-ayətlərnı kərüng. □ **6:17 «Hawa issip kətkəndə, izidin yokilip ketidu»** — demək, əng kerək bolğan waqıtta bu eriklar oqayib bolidu. □ **6:19 «Xebalix sodigərlərmu ularğa ümid bilən qaridi»** — yaki «Xebalix sodigərlərmu ularğa uqraxni ümid qilatti».

qilinglar?» — degenni kaçan döp bakқан?□

²³ Yaki: «Meni ezitқuқining қolidin қutқuzunglar!»

Yaki «Zorawanlarning қolidin gөрügө pul bөrsөnglar!» döp bakқанmu?

²⁴ Manga өgitip қoyunglar, süкüt қilimөн; Nөdө yoldin қikқanlıkimni manga kөrsitip beringlar.

²⁵ Тооra sөzlөр nemidegөн өtkür-hө!

Biraқ әyiblinglar zadi nemini ispatliyalaydu?!□

²⁶ Ümidsizlөngөн kixining gөpliri өtүp ketidioңan xamaldөk tursa,

Pөкөt sөzlөрnila әyiblimөkқimusilөр?□

²⁷ Silөр yetim-yesirlarning üstidө qөk taxlxisilөр!

Dost-buradiringlar üstidө sodilxisilөр!□

²⁸ Әmdi manga yüz turanө қарap beқinglar;

□ **6:22 «Manga mal-mülükliringlardin һөdiyө қilinglar?»**

— **degenni kaçan döp bakқан?»** — Ayup u dostliriоа һөққақан қөzdar bolup baқmioңan. U: «Silөrdin pul yaki mal-mülük күtkinim yok, silөrdin күtkinim pөкөt azraq һesdaxlik yaki mehribanlik, halas» demөkqi. □ **6:25 «Biraқ әyiblinglar zadi nemini ispatliyalaydu?»** — xu waқitқiqө

Ayupning üq dosti arisidin pөкөt Elifaz sөz қilөңan. Ayup «әyiblinglar» (көplük хөkli) degөн sөzi bilөн ularоа: «Silөр yenimoңa kelixtin awwal әһwalim тооruluk **til biriktürөwaloңan ohxaysilөр**» döp puritiwatidu. □ **6:26 «Ümidsizlөngөн kixining gөpliri өtүp ketidioңan xamaldөk tursa,...»** —

Ayup bu gөpliri bilөн өзümning бөzi sөzlimning һөddidin exip көtkөнlikini bilimөн, döp etirap қilөңan bolsa керөк. Baxқа birhil тәрjimisi: «Silөр pөкөt sөzlөрnila әyiblimөkқimusilөр, ümidsizlөngөн kixining gөpliri nahayıti өtүp ketidioңan bir xamaldөkla döp қарimakқisilөр?». □ **6:27 «Dost-buradiringlar üstidө sodilxisilөр!»** — baxқа birhil мәnisi: «Silөр dost-buradirlөр üqün ora kolixisilөр».

— baxқа birhil мәnisi: «Silөр dost-buradirlөр üqün ora kolixisilөр».

Aldinglardila yaloqan söz qilalamdim?

²⁹ Ötünimən, boldi qilinglar, gunah bolmisun;

Rast, kaytidin oylap bekinglar,

Qünki özümning toqrilikim *tarazida* turidu.□

³⁰ Tilimda hatalik barmu?

Tilim yamanlikni zadi tetiyalmasmu?

7

Insanlarning turmux azabliri

¹ Insanqa zeminda jawrə-japa qekidioqan turmux bekitilgən əməsmu?

Uning künliri bir mədikarningkigə ohxax əməsmu?

² Kul kəqkurunning sayisigə təxna boləqandək, Mədikar öz əmgikining həkkinə kütəkəndək,

³ Mana bihudə aylar mənə bekitilgən, Qəxlikkə toləqan keqilər mənə nesip qilinoqan.□

⁴ Mən yatqinimda: «Qaqan koparmən?» dəp oylaymən,

Biraq kəq uzundin uzun bolidu,

Tang atkuqə pütün bir keqə mən toləqinip yatimən.

⁵ Ətlirim kurtlar həm topa-qanglar bilən qaplandi,

□ **6:29 «Qünki özümning toqrilikim tarazida turidu»** — yaki: «Qünki bu ixta hək mən tərəptidur». □ **7:3 «Mana bihudə aylar mənə bekitilgən,...»** — bu jümlə Ayupning azabi axu küngiqə bəlkim birnəqə ay uzartiləqanlikini kərsitidu. Uning dostlirining Ayupning kəxiqə kəlgüqə qiləqan səpiri uzun boləqan bolsa kərək.

Terilirim yerilip, yiringlap kətti.□

⁶ Künlirim bapkarning mokisidinmu ittik ötidu, Ular ümidsizlik bilən ayaqlixay dəp qaldı.□

⁷ *Ah Huda*, mening jenim bir nəpəsla halas. Kəzüm yaxxilikni qaytidin kərməydioqanlıki esingdə bolsun;■

⁸ Meni Kərgüqining kəzi ikkinqi kətim manga qarimaydu,

Sən nəziringni üstümgə qüxürginingdə, mən yoqaloqan bolimən.□

⁹ Bulut oqayib bolup, qayta kərünmigəndək, Ohxaxla təhtisaraqa qüxkən adəm qaytidin qıkmaydu.□

¹⁰ U yənə öz öyigə qaytmaydu,

Öz yurti uni qayta tonumaydu.

¹¹ Xunga mən aqzımni yummay, Rohımning dərd-əlimi bilən söz kılay, Jenimning azabidin zarlaymən.

□ **7:5 «Ətlirim qurtlar həm topa-qanglar bilən...»** — yaki «Ətlirim qurtlar həm qakaq-qakalar bilən...». □ **7:6**

«Künlirim bapkarning mokisidinmu ittik ötidu» — bapkarning mokisi intayin tez, tohtımay hərəkət kılıdu. **«Ular ümidsizlik bilən...»** — ıbraniy tilida «ümidsizlik» wə «yip» ahangdax söz. Ayup muxu ayəttə öz hayatini toqulıdıoqan giləmgə ohxitip, «yip tohtap qalojudək» deməkqi. ■ **7:7** Ayup 8:9; 10:9; 14:1, 2, 3; 16:22; Zəb. 90:5, 6, 9; 102:11; 103:15; 144:4; Yəx. 40:6; Yaq. 4:14; 1Pet. 1:24 □ **7:8**

«Sən nəziringni üstümgə qüxürginingdə, mən yoqaloqan bolimən» — bu 7-8-ayəttə, 21-ayətkə ohxax, Ayup «I Huda, Sən baldur manga rəhim kılmısang, keqikip qalisən!» degəndək kılatı. □ **7:9**

«Təhtisara» — muxu yərdə «təhtisara» (ıbraniy tilida «xeol») degən yər «yər astıdiki saray» (yəni, «təkt saray»), ölgənləring rohliri baroqan jayni kərsitıdu. Enıq turuptiki, Ayupning bu sözlərnı eytkənda gərdin tirildürülux toqrisida həwiri kəp əməs idi.

12 Nemixka Sən üstümdin kəzət kilisən?
Mən *hətərlük* bir dengizmu-ya?
Yaxı dengizdiki bir əjdihəməmən? □

13 Mən: «Ah, yatqan ornum mənə rahat beridu,
Kərpəm nalə-pəryadimoğa dərman bolidu» —
desəm,

14 Əmdi Sən qüxlər bilən meni qorqutiwatisən,
Olayibanə alamətlər bilən mənə wəhimə sal-
isən.

15 Xuning üçün boşuluxumni, ölümni,
Bu səngəklirimgə qarap olturuxtin artuq bil-
imən. □

16 Mən öz jenimdin toydum;
Mening mənngügə yaxıoqum yok,
Meni məylimgə koyiwətkin,
Mening künlirim bihudidur. □ ■

17 İnsan balisi nemidi?
Sən nemixka uni qong bilisən,
Nemə dəp uningə kəngül berisən? ■

18 Hər ətigəndə uni sürüxtürüp kelisən,
Hər nəpəs uni sinaysən!

19 Qaçanoıqə meningdin nəziringni almaysən,
Mənə qaçanoıqə əozimdiki serik suni yu-
tuwaləduək aram bərməysən?

□ 7:12 «**Nemixka Sən üstümdin kəzət kilisən?**» — Ayup:
«Mən aləmning amanlıqoğa birhil həwp yətküzəmdim-ya?» dəp
Hudadin sorimaqçı ohxaydu. □ 7:15 «... **boşuluxumni,
ölümni, bu səngəklirimgə qarap olturuxtin artuq bilimən**,
— Ayupning kesili, bəlkim, boşnuqux kesili (dəm sikiş kesili)
boluxi mumkin. Bu ayət yənə mundaqmu tərcimə kılınıdu, yəni:
«Gelimni sikküçi bolsa boynumni, ölüm bolsa səngəklirimni
tallidi». □ 7:16 «**Mening künlirim bihudidur**» — yaxı
«Mening künlirim bir nəpəs, halas!». ■ 7:16 Zəb. 62:9; 144:4
■ 7:17 Zəb. 8:4; 144:3; İbr. 2:6

20 Mən gunah qiloqan bolsammu,
i insaniyətni Kəzətküqi, Sanga nemə
kiliptimən?!

Mən Sanga yük bolup qaldimmu?

Buning bilən meni Əzünggə zərbə nixani
qiloqansənmu?

21 Sən nemixqa mening itaətsizlikimni kəqürüm
kilib,

Gunahimni sakit qilmaysən?

Qünki mən pat arida toponing iqidə uhlaymən;

Sən meni izdəp kelisən, ləkin mən məwjut
bolmaymən».□

8

*Xuhalik Bildad səzləydu — Ilgiriki dəwrlərdiki
azab-əqubətlər toqruqluq guwahlik*

1 Andin Xuhalik Bildad jawabən mundak dedi:

2 «Sən qağanəqiqə muxularni səzləysən?

Aoqzinqdiki səzlər küqlük xamaldək qağanəqiqə
qikidu?

3 Təngri adalətni burmiloququmu?

Həmmigə Qadir adillikni burmilamdu?■

□ **7:21** «...sən meni izdəp kelisən, ləkin mən məwjut
bolmaymən» — 7-bab, 7-8-ayət üqün berilgən izahətnimu
kəring. Muxu yərdə, Ayupning iqidiki etiqad həm gumanning
bir-birigə bolqan kürixi kərunidu. Ayup bir tərəptin Hudani
düşminimdək ix qildi, ləkin yənə bir tərəptin U kəlgüsidə Əz
dostini izdigəndək meni izdəp kelidu, birak tapalmaydu, dəydu.

■ **8:3** Qan. 32:4; 2Tar. 19:7; Dan. 9:14

4 Sening baliliring Uning aldida gunah qilgan bolsa,

U ularnimu itaətsizlikining jazasiqa tapxuroqan, halas.□

5 Birak əgər özüng hazır qin kənglüngdin Təngrini izdisəngla,

Həmmigə Qadiriqa iltija kılsangla,■

6 Əgər sən sap dil həm durus bolqan bolsang, Xübhisizki, U sən üçün oyqinidu,

Qoqum sening həkkaniylikinqoqa toloqan turaloqungni gülləndüridu.

7 Sən dəsleptə etibarsiz qaraloqan bolsangmu, Birak sən ahirida qoqum tehimu güllinisən.

8 Xunga səndin ötünəyki, etkənki dəwrlərdin sorap baqqin,

Ularıning ata-bowilirining izdinixlirigimu kəngül qoyqin■

9 (Qünki biz bolsaq tünügünla tuquloqanmiz; Künlirimiz pəkət bir sayə boloaqqa, heqnemini

□ **8:4 «Sening baliliring Uning aldida gunah qilgan bolsa, U ularnimu itaətsizlikining jazasiqa tapxuroqan, halas»** — Bildadning bu bayani rəhimsizlik bilən qilinoqan sözlərdur; bu sözlər Ayupning yarisioqa tuz sepip uni tehimu azabka salidu. Qünki Ayupning həsriti dəl muxu ix tüpəylidin boluwatatti; birak Bildadning Ayupning balilirining etküzgən birər gunahı toqrisida heqkandaq ispati yoktur. Biz bolsaq, uning balilirining əməliyətə öz gunahı səwəbidin əlmigənlikini bilimiz. ■ **8:5** Ayup 22:23 ■ **8:8** Qan. 4:32

bilməyimiz). □ ■

¹⁰ Sanga kərsətmə berip əgətələydiqan ular əməsmu?

Ular öz kənglidikini sanga səzliməmdu?

¹¹ Latka bolmisa yekənlər egiz əsələmdu?

Komuxluqtiki ot-qəplər susiz əsələmdu?

¹² Ular yexil peti bolup, tehiqə orulmiqan bolsimu,

Hərəkəndə ot-qəptin tez tozup ketidu. ■

¹³ Təngrini untuqan kixilərninğ həmmisining aqiwətliri mana xundaktur;

Iplaslarning ümidi mana xundə yəqqa ketər. ■

¹⁴ Qünki uning tayanqini qürük bir nərsə, halas; Uning ixəngini bolsa əmüqükning toridur, halas.

¹⁵ U öz uwisioğa yəlinidu, biraq u məzmut turmaydu;

U uni qing tutuwaloqan bolsimu, biraq u bərdaxlik bərləməydu.

¹⁶ U kuyax astida kəkligən bolsimu,

Uning piləkliri öz beqini qapliqan bolsimu,

¹⁷ Uning yiltizliri tax dəwisigə qirmixip kətkən bolsimu,

U taxlar arisida orun izdigən bolsimu,

¹⁸ Ləkin *Huda* uni ornidin yuliwətsə,

□ **8:9** «Künlirimiz pəkət bir sayə...» — Bildadning bu degini, uning u dəwridiki ata-bowilirining (əzining zamani bilən selix-turoqanda) intayin uzun əmürlük boləqliqini kərsitixi mumkin. (Təwrattiki «Yaritilix» qismioğa əsasən, Adəm'atimizdin baxlap Nuğ pəyoqəmbərninğ dəwrigiqə nuroqun adəmlər birnəqəqə yüz yil yaxioqanidi). ■ **8:9** Yar. 47:9; 1Tar. 29:15; Ayup 7:5, 6, 7; Zəb. 39:5, 13; 102:11; 144:4 ■ **8:12** Zəb. 129:5-6; Yər. 17:6 ■ **8:13** Ayup 11:20; 18:14; Zəb. 112:10; Pənd. 10:28

Axu yər uningdin tenip: «Mən seni kərmigən!» — dəydu. □

¹⁹ Mana uning yoliniing xadliqi!

Uningdin keyin orniqa baxkiliri tupraqtin ünidu.

²⁰ Kara, Huda durus adəmni taxlimaydu, Yaki yamanliq qilouqilarning qolini tutup ularni yelimaydu. □

²¹ U yənə sening aozingni külkə bilən, Ləwliringni xadliq awazliri bilən tolduridu,

²² Sanga nəprətləngənlərgə xərməndilik qaplinidu, Əskiləarning qediri yokitilidu».

9

Ayup bərgən jawabi — «Insan balisi kəndak qilip Huda aldida adil bolalaydu?»

¹ Ayup jawabən mundaq dedi: —

□ **8:18** «... **Lekin Huda uni ornidin yuliwətsə, axu yər uningdin tenip: «Mən seni kərmigən!» — dəydu**» — muxu yərlərdə Bildad Ayup uqriqan balayi'apətni xu birnəqəqə ixka ohxatqan boluxi mumkin: — awwal -15-ayəttə, u «yamanlarning əyining oqulap ketixi» toquruluk səzləydu; ikkinqi, 16-ayəttiki «pələklər» degən səz, ibraniy tilida «pərzəntlər»nimu kərsitidu. Üqinqi, muxu ayəttə bəlkim «axu yər» degən səz Ayupning yurtdaxlirini kərsitidu; ular uni qətkə kəqip: «Səndək Huda lənət qiləqan adəmni tonumaymiz» degən mənilərdimu eytiləqan boluxi mumkin. □ **8:20** «... **yamanliq qilouqilarning qolini tutup ularni yelimaydu**» — yaki «...yamanliq qilouqilarni qolliqa küq bərməydu».

² Way, seningla toqra, *dunyani* həqiqətən sən degəndək dəp bilimən!

Birək insan balisi qandak qilip Təngri aldida həkkaniy bolalisun?■

³ Həttə əgər birsi uning bilən dəwalixixka petinalisa,

Xu *kixi* məsililərnin mingdin birigimu jawab berəlməydu.□

⁴ Uning kəlbidə qongkur danalix bardur,

U zor küq-qudrətkə igidur;

Kimmu Uningoqa qarxi qikip, yürükini tom qilip,

Keyin tinq-aman qaloqan?

⁵ U taqlarni oʻzəzipidə oʻulatqanda,

Ularoqa heq bildürməyla ularni yulup taxlaydu.

⁶ U yər-zeminni təwritip öz ornidin qozoqitidu,

Xuning bilən uning tüwrükliri titrəp ketidu.

⁷ U quyaxka kətürülmə dəp səz qilsila, u qopmaydu;

U *halisa* yultuzlarningmu nurini peqətləp qoyalaydu.

⁸ Asmanlarni kəng yayoquqi pəkət udur,

U dengiz dolqunliri üstigə dəssəp yürüdu.■

⁹ U yəttə qarəqqi yultuz, Orion yultuz türkümi wə kəlb yultuz topini,

■ 9:2 Ayup 14:4; 25:4; Zəb. 143:2 □ 9:3 «Həttə əgər birsi uning bilən dəwalixixka petinalisa, xu *kixi* məsililərnin mingdin birigimu jawab berəlməydu» — buning yənə baxka ikki hil tərjimisi boluxi mumkin: (1) «Əgər Huda birsi bilən dəwalixixni layiq kərsə, u *kixi* mingdin bir məsiligimu jawab berəlməydu»; (2) «Əgər Huda birsi bilən dəwalixixni layiq kərsə, Huda u kixining mingdin bir məsilisigimu jawab bərməydu».

■ 9:8 Yar. 1:6

Jənubiy yultuz türkümlirininimu yaratқан.□

¹⁰ U hesabliqisiz uluq ixlarni,
Sanap tügitəlməydiqan karamət ixlarni qilidu.■

¹¹ Qara, U yenimdin ötudu, birak mən Uni
kərməymən;

U ötüp ketidu, birak Uni baykiyalmaymən.□

¹² Mana, U elip ketidu, kim Uni Öz yolidin
yanduralisun?

Kim Uningdin: «Nemə qiliwatisən» dəp soraxқа
pətinalisun?□

¹³ Təngri qəzipini qayturuwalmaydu;
Rahabning yardəmqiliri Uning ayioqioqa bax
egidu.□

¹⁴ Xundak turukluq, mən qandakmu uningqa
jawab berələyttim.

Mən munazirə qiloqudək qandak sözlərnı tal-
liyalayttim?

¹⁵ Mubada mən həkqaniy bolsammu,
Mən yənıla Uningqa jawab berəlməyttim;

□ **9:9 «Jənubiy yultuz türkümlirininimu yaratқан»** — yaki:
«Jənubiy asmandiki həzinilərnı yaratқан». ■ **9:10** Ayup
5:9; Zəb. 72:18; 77:14; 86:10; Rim. 11:33 □ **9:11 «U
yenimdin ötudu»** — yaki: «U yenimdin ötsə». «**U ötüp
ketidu»** — yaki: «U ötüp kətsə». □ **9:12 «U elip ketidu»**
— yaki: «U elip kətsə» yaki «U bulap kətsə». □ **9:13
«Rahab»** — «Rahab»ning mundaq üq hil mənə mumkinqi-
liki bar: — (1) həkawurluq; (2) Misir imperiyəsining yənə
bir ismi (qədımki dunyada həkawwurluqta dangqi qıqqan);
(3) əng qong mumkinqiligi bar mənisi xuki, dengizdiki zor,
qorkunqluq bir haywanning ismi. Bu yooqan haywanning yənə
bir ismi «lewiatan» boluxi mumkin (yukiriki 3-bab, 8-ayəttiki
izahatni kəring). U Mukəddəs Kitabtiki baxқа birnəqqə
yərlərdə Xəytanning bir simwolidur. Xunga muxu yərdə
«Rahabning yardəmqiliri» bəlkim Xəytanning yardəmqilirini
kərsətgən boluxi mumkin.

Mən pəkət sotqimoğa iltijala qılalayttim.

¹⁶ Mən Uningoğa iltija qiloğan wə U manga jawab bərgən bolsimu,

Mən tehi Uning sadayimni anglioğanlikiğa ixənq qılalmioğan bolattim;

¹⁷ U boran-qapqunlar bilən meni ezidu, U yarilirimni səwəbsiz awutmaqta.

¹⁸ U manga hətta nəpəs elixkimu ruhsət bərməydu,

Əksiqə U manga dərd-ələmni yükliwətti.

¹⁹ Kük-qudrət toqrisida gəp qilsək, mana, Uningdin küqlük *yənə baxqa kim bar?*

Adalətkə kəlsək, kim Uni sotqa qakıralisun?!□

²⁰ Mən özümni aqlıməqçi bolsam, öz aozim özümni gunaħqa paturar,

Qosursiz boləğan bolsam, U yənıla meni əgri dəp bekitər.□

²¹ Birəq mən əslidə eyibsiz idim.

Məyli, özümning qandəq bolidioğanlikim bilən pərwayim pələk!

Əz jenimdin toydum!

□ **9:19 «Adalətkə kəlsək, kim uni sotqa qakıralisun?!»** — əsli tekistni qüxinix səl təx. Baxqa hil tərjimiliri boluxi mumkin.

□ **9:20 «... Qosursiz boləğan bolsam, u yənıla meni əgri dəp bekitər»** — Ayupka mubada Hudaning aldida özini aqlax pursiti kəlsimu, u Hudaning zor kük-qudriti bilən aozining eqılmas qilinixidin, yaki hətta «maxına adəmdək» öz aozı bilən özini əyibləp ketixidin qorkıdu. «Huda həmmidin küqlük, xunga U adil» degən kəzqarax dunyadiki hərbi zalimning: «Kük-hoquk degən həktur» degən kəzqarixioğa yeqin kelidu. Ayup muxu yərdə «Huda manga undəq muamilə qılsa, adil bolmaydu» deməqçi bolidu. Kitabning keyinki qisimlirida, Hudaning həm həmmidin küqlük həm xuning bilən birgə pütünləy adil ikənliki aydinglixidu.

22 Həmmə ix ohxax ikən; xunga mən dəymənki,
U duruslarnimu, yamanlarnimu ohxaxla
yokitidu. □ ■

23 Tuyuksiz bexioğa qaza kelip əlsə,
U bigunahlaroğa kılinoğan bu sinakğa qarap
külidu. □

24 Yər yüzi yamanlarning qolioğa tapxuruldi;
Biraq U sotqılarning kəzlrini bu adalətsizlikni
kərəlməydiğan kılıp koyidu;
Muxundaq kılıoquci U bolmay, yənə kim bolsun?

25 Mening künlirim yəltapaning
yügürüxidinmu tez ötidu;
Ular məndin keçip ketidu,
Ularınq heqkandaq yaxxılıqi yoktur. ■

26 Ular qomux kemilərdək qapsan ötüp ketidu;
Aloqur bürküt owni tutkili xungoquoqandək tez
mangidu. □

27 Əgər: «Nalə-pəryadtin tohtap,
Qirayimni tutuldurmay hux qiray bolay»
desəmmu,

□ 9:22 «... mən dəymənki, u duruslarnimu, yamanlarnimu ohxaxla yokitidu» — naħayiti enikki, bu babtiki 14-ayəttin 34-ayətikiqə Ayup Hudaning namini bir qetimmu tiloğa almay, pəkət Uni: «U... Uning... Uni... Sən...» dəp ataydu. Bəlkim u Hudaning zor küq-kudiritigə həm özining həzirkı qorkunqluq əħwalini qongkur oylap, bək qorkup kətkən bolsa kerək. ■ 9:22 Top. 9:2, 3; Mal. 3:14 □ 9:23 «... U bigunahlaroğa kılinoğan bu sinakğa qarap külidu» — bu ayət Ayupning jan aqqıkidin, xundaqla Hudağa boloğan gumanidin eytқан bayanlırining iqidə əng kattıki boluxı mumkin. ■ 9:25 Ayup 7:6, 7 □ 9:26 «qomux kemilər» — qədimki Misirda kəp ixlitilgən, Nil dəryasida naħayiti tez mangidioğan birhil kema.

28 Mən yənıla azablırimning həmmisidin qorqup yürimən;

Qünki Seni meni bigunah hesablimaydu dəp bilimən.□

29 Mən həman əyiblik adəm bolsam,

Mən bihudə japa tartip nemə kılay?

30 Hətta qar süyi bilən yuyunup,

Qolumni xunqə pakizlıoqan bolsammu,■

31 Sən yənıla meni əwrəzgə qəməldürisənki,

Əz kıyımımmu məndin nəprətlinidıoqan bolıdu!

32 Qünki U mən Uningoqa jawab berəlıgüdək, manga ohxax adəm əməs.

Mening Uning bilən sotta dəwalaxquqılıkim yoxtur.□ ■

33 Otturimizda hər ikkimizni öz qoli bilən təng tutıdıoqan kelıxtürgüqi bolsıdı!□

34 U Əzining tayıqını məndin yırax kılsun,

Uning wəhımsı meni qorqatmısın;■

35 Xundıla mən Uningdin qorqmay səzlıyələyttım;

Bırax əhwalım undaq əməstur!

□ **9:28** «... **Seni meni bigunah hesablimaydu dəp bilimən**»

— Ayup yənıla Hudaning adalıtıdın gumanlınidu. 31-ayəttə bolsa uning ümidi bəlkim əng təwən dərıjıgə qüxkən boluxı mumkı.

■ **9:30** Yər. 2:22 □ **9:32** «**Qünki U ... manga ohxax adəm əməs. Mening Uning bilən sotta dəwalaxquqılıkim yoxtur**» — bu bayan bəlkim kitabtıki soraloqan əng qongqur soal boluxı mumkı; demək, adəm Huda bilən qandaqmu kelıxəlısun? ■ **9:32** Top. 6:10; Yər. 49:19 □ **9:33**

«**Otturimizda ... kelıxtürgüqi bolsıdı!**» — Ayup: Adəm bilən Hudaning otturısıda turıdıoqan, bır qoli bilən Hudanı tutıdıoqan, bır qoli bilən insannı tutıdıoqan kelıxtürgüqi bolsıdı! dəp eytkən bu kelıxtürgüqi İnıjılda dəl Əysa Məsıhning əzi ikənlıkı ayan kılınidu («1Tim.» 2:5) ■ **9:34** Ayup 13:20; 33:7

10

Seoʻiz lay kulalqi bilən sөzlixidu

¹ Mən öz jenimdin nəprətlinimən;

Öz dərdimni təküwalay;

Qəlbimdiki aḥ-zarimni sөzliwalay.

² Mən Təngrigə: «Mening gunahimni bekitmə;
manga kərsətkinki,

Sən zadi nemə üqün mən bilən dəwalixisən?

³ Adəmni əzginig,

Öz qolung bilən yaratqiningni qətkə qəkkining

Sanga paydilikmu?

Yamanlarning suyikəstigə nur qəqқining yahxi-
imu?□

⁴ Sening kəzüng insanningkidək ajizmu?

Sən adəmlər kərgəndək hirə kərəmsən?□

⁵ Sening künliring əlidioqan insanning
künliridək qəklikmu?

Sening yilliring insanning yilliridək qiskimu?□

⁶⁻⁷ Sən mening rəzil adəm əməslikimni bilip
turup,

□ **10:3 «Öz qolung bilən yaratqiningni qətkə qəkkining Sanga paydilikmu?»** — Ayup bəlkim: — «Sən manga həm pütün insanoqa xunqə yahxi əjringni singdurgənikənsən, nemixqə bu yahxi nərsənggə xundaq ziyan yətküzisən?» deməqci. U təwəndiki 8-12-ayətlərdə bu sөzining mənisini kəngəytidu.

□ **10:4 «Sening kəzüng insanningkidək ajizmu?»** — ibraniy tilida: «Sening kəzliri ətlik kəzlərmu?». □ **10:5**

«sening künliring ... qəklikmu? Sening yilliring insanning yilliridək qiskimu?» — Ayup bu jümliliridə həmmə imkaniyətni ottura qoyidu; andin u həmmisini degüdək qətkə qəkidu — Huda adəmni əzginigə huxalmu-ya? U adəmdək kaltə pəmlikmu-ya, yaki uning əmri qiska bolup əzini jazalaxqə ülgürəlməmdü-ya? (undaq bolmisa, mən zadi nemixqə xundaq azabqə qaldurulimən?) dəp oylaydu Ayup.

Sening kolangdin kutuldurudək heqkimning
yoklukini bilip turup,

Nemixka mening hatalikimni sorap yürisən?

Nemixka mening gunahimni sürüxtürisən?» —
dəymən.

⁸ — Sən Öz kolliring bilən meni xəkilləndürüp,
bir gəwdə kilip yaratqansən;

Birəq Sən meni yokatmaqçisən!

⁹ Sən layni yasioqandək meni yasioqiningni
esingdə tutqaysən, dəp yelinimən;

Sən meni yənə tupraqqa kayturamsən?■

¹⁰ Sən *ustilik bilən* meni süttək quyup qayqap,

Meni irimqiktək uyutqan əməsmu?□ ■

¹¹ Sən terə həm ət bilən meni kiyindürgənsən,

Ustihan həm pəy bilən birləxtürüp meni
toquqansən.

¹² Sən manga həyat həm mehİR-xərkət təkdİm
kilqansən,

■ **10:9** Yar. 2:7; 3:19 □ **10:10** «Sən ... meni irimqiktək uyutqan əməsmu?» — Ayupning «meni süttək quyup qayqap, ... irimqiktək uyutqan» degən sözliri Hudaning öz tenini xunqə əjayİbliq bilən murəkkəp yaratqanlikini bildürİdu. ■ **10:10** Zəb. 139:15,16

Sən səyğüng bilən rohimdin həwər alding. □

¹³ Birak bu ixlar Sening kəlbəngdə yoxurukluk idi;

Bularning əslidə kəlbəngdə püküklikini bilimən.

¹⁴ Gunah kılolan bolsam, Sən meni kəzitip yürgən bolatting;

Sən mening kəbihlikimni jazalimay qoymaytting.

¹⁵ Rəzil hesablanolan bolsam, manga bala kelətti!

Həm yaki həkkanıy hesablanammı, kattıq nomuşka qəmüp, azabka qəmginimdə,

Beximni yənıla kətürüxkə jür'ət kılalmayttim;

¹⁶ Hətta *beximni* kətürüxkə jür'ət kılammı, Sən əxəddiy xirdək mening peyimgə qüxətting; Sən manga karamət küqüngni arka-arkidin kərsitəttin. ■

¹⁷ Sən meni əyibləydiolan guwahqiliringni qaytidin aldimoğa kəltürisən;

Manga qaritilolan qəzipingni zor kilisən;

□ **10:12 «Sən səyğüng bilən...»** — ibraniy tilida: «sən yoqlixing bilən...». «... **Sən səyğüng bilən rohimdin həwər alding**» — 8-12-ayəttə, Ayup Hudaning insanning tenini xunqə karamət ustilik bilən birləxtürüp yasap, xəpkət-səyğü kərsətkəndin keyin, Hudaning hər bir adəmgə nisbətən uluq, karamət bir pilani boluxi kerək, dəp qaraydu. Birak Ayup özining ixida mundaq əjayib pilanni kərləməy, əksiqə Hudaning uning barlikini astin-üstün kiliwətkənlikini kərup qorqup ketip: «Birak bu ixlar sening kəlbəngdə yoxurukluk idi» (13-ayət) dəp, Huda mening dostum əməs, duxminim bolup qıqqan dəp gumanlinidu. Ayupning Hudaning dostlukidin məhrum bololanmən degən həssiyati wə uningda Hudaning uning bilən billə bololanlıq seziminin yoqluqi, xübhisizki uning üqün həmmidin azablık ix idi. ■ **10:16** Yəx. 38:13; Yiq. 3:10

Küqliring manga qarxi dolqunlap kəlməktə.□

18 Sən əslidə nemixka meni baliyatқudin qikarоqansən?

Kaxki, mən qaqrар kətkən bolsam, heq adəm meni kərməs idi!■

19 Mən heqқаqan bolmioqan bolattim!

Baliyatқudin biwasitə gərgə apirilоqan bolattim!

20-22 Mening azоqinə künlirim түgəy degən əməsmu?

Xunga mən barsa kəlməs yərgə barоquqə,

— Karangоquluk, өlüm sayə bolоqan zeminoqа,

— Zulmət bir zeminoqа, yəni karangоqulukning özining zeminoqа,

Өlüm sayisining zeminoqа,

Tərtipsiz, hətta өз nuri qarқarangоqu қilinoqan

xu zeminoqа barоquqə,

Manga azraq jan kirix üqün,

Ixingni bir dəqiqə tohtat, məndin neri bol!».

11

Zofarning birinqi sözi — «sahta adəmlərnin ақiwiti»

□ **10:17 «Meni əyibləydiоqan guwahқiliring»** — Ayupning bu degini, bəlkim, Hudaning uni «Sən gunah қilding, xunga jaza-landing» dəp əyibləydiоqan birnəqqə guwahқini orunlaxturоqan, dəp kərsətməқqi; guwahқilar bolsa, uning üq dostini, өз beхиоqа qüxkən külpətlərnə һəmdə kesəlnin azablrini өз iқigə alsa kerək. ■ **10:18** Ayup 3:11

¹ Andin Naamatlik Zofar jawabən mundak dedi:
—□

² «Gəp mundak kəp tursa, uni jawabsiz qalduroqili bolmas?

Səzmən kixi özini aqlisa bolamdu?

³ Sening səpsətəling kəpqilikning aqzini tuwaqlisa bolamdu?

Sən mazaq qilip səzligəndin keyin, heqkim bu ixni yüzüggə salmisunmu?

⁴ Qünki sən: «Mening əkidilirim saptur, Mən sən *Hudaning* aldida pakmən» — deding.□

⁵ Ah, Təngri gəp qilsidi!

Aqzini eqip seni əyiblisidi!

⁶ Xundak qilip U danalikning sirlirini sanga eqip bərsidi!

Qünki danalik ikki tərəpliktur!

Təngrining gunahingning heli bir qismini ketürivetip, ulardin etidoqanlikini obdan bilip

□ **11:1 «Naamatlik Zofar»** — Ayupka söz qilidoqan uning üçinqi dostidur. Biz Ayupning bu üç dostini selixturidoqan bol-saq, Elifaz ədəblikrək, baxqilardın səl meħribandək kərünidu; söz qilix tərtipidin qaridoqanda, uning yexi bəlkim əng qong, ahirda səzləyidoqan Zofar əng kiçik boluxi mumkin. Elifaz öz təjribisini, yəni özining kərgən qayibanə alamitini bəkrək təkitləydu; Bildad bolsa ən'əniqi bolup, ilgiriki dəwrdikilər məyli nemə degən bolmisun, xu toqra dəp qaraydu; Zofar bolsa həssiyatqan, qopal, ammibab maqal-təmsillərgə amraq, «Jamaətning pikri bəribir toqridur» dəp qaraydu (3-ayəttimu «kəpqilik» degən söz təkitlinidu). Bəzidə uning gəp-səzlidiridin yamanlarning jazalinixidin uning nəhayiti huzur alidoqanliqi qikiş turidu. □ **11:4 «Mening əkidilirim saptur»** — əməliyəttə Ayup bundak söz qilmidi.

qoy!□

⁷ Sən Təngrini izdigən təkdirdimu Uni tüptin tonuyalamsən?!

Həmmigə Qadirning qəksizlikini qüxinip yetələmsən?

⁸ *Bundaq danalix* asmandin egizdur, *uningoqa erixixka* nemə amaling bar?

U təhtisaradin qongkurdur, sən nemini bilələysən?

⁹ Uning uzunluqi yər-zemindin uzundur, Kəngliki dengiz-okyanlardin kəngdur.

¹⁰ U ötüp ketiwetip, adəmni kamisa, uni soraxqa qaxirsa, kimmu Uni tosalisun?

¹¹ Qünki U sahta adəmlərni obdan bilidu, U təxürməy turupla aldaraqilixni allıqazan körüp bolıqan.□ ■

¹² «Insan tuqulup bir yawa exəkning təhiyigə aylanoquqə,

Nadan adəm dana bolur!»□ ■

□ **11:6 «Təngrining gunahingning heli bir kismini ketüriwetip, ulardin etidiqanlikini obdan bilip qoy!»**

— Zofarning bu sözliri: «Huda gunahlingning birnəqqisini esidin qikirip, pəqət ularning bir kismining tegixlik jazasini sanga qüxürüwatidu, degən mənini bildüridu. □ **11:11 «U**

təxürməy turupla aldaraqilixni allıqazan körüp bolıqan» — yənə bir hil tərijimisi: «Wə adəmlər bayqiyalmaydiqan gunahinimu kərəlydu». ■ **11:11** Zəb. 10:11, 14; 35:21-23; 94:11 □ **11:12 «Insan tuqulup bir yawa exəkning təhiyigə**

aylanoquqə, nadan adəm dana bolur!» — bu ayətning yənə ikki hil tərijimisi: «Nadan kixi danalixqa erixməs, insan tuquloqanda yawa exəkning təhiyigə ohxaxtur, halas» yaki «Yawa exəkning təhiyi tuqulup insanoqa aylanoquqə, nadan bir adəm dana bolur». Bu söz bəlkim axu dəwrdiki bir maqal bolsa kerək. ■ **11:12** Ayup 5:8; 22:21; Top. 3:18

13 Birak sən bolsang, əgər kəlbəngni
toqrilatsang,

Qolungni Hudaqa qarap sozsang,

14 Qolungdiki kəbihlikni özüngdin neri kılsang,
Qedirliringda heq yamanlikni turquzmisangla,

15 Sən u qaqda yüzüngni kusursiz kətürp
yürisən,

Təwrənməs, kərkunqsiz bolisən;

16 Japayingni untuysən,

Hətta ekip ötüp kətkən suni oyliqandək ularni
əsləysən;

17 Künliring qüxtiki nurdin yoruk bolidu,

Seni hazır qarangoquluk baskini bilən, tangdək
parlak bolisən.■

18 Ümiding bar boloaqqa, sən himayigə igə
bolisən,

Sən ətrapingə hatirjəm qarap aram elip oltur-
isən.■

19 Rast, sən yatqiningda, heqkimning wəswəsis
bolmaydu,

Əksiqə nuroqunliqan kixilər sening himmitingni
izdəp kelidu.□ ■

20 Birak rəzilləarning kəzliri nuridin ketidu,

Ularə qəqixka heq yol qalmaydu,

Ularning ümidi nəpisi tohtaxtin ibarət bolidu,

■ **11:17** Zəb. 37:6; 92:14; 112:4; Pənd. 4:18 ■ **11:18**

Law. 26:5 □ **11:19** «... **Əksiqə nuroqunliqan kixilər
sening himmitingni izdəp kelidu**» — muxu gəpning əjayib
yeri xuki, ahirda Zofarning əzi Ayupning himmitigə həjətmən
bolidu (42-bab). ■ **11:19** Law. 26:6; Zəb. 3:5-6; 4:8; Pənd. 3:24

halas». □ ■

12

*Ayup yənə söz qilidu •••• «Hudaning küq-
qudriti, Uning adilliqi wə kərünüxtə boləjan
adilsizliqi»*

¹ Ayup jawabən mundaq dedi: —

² Silər bərħək əl-əhlisilər!

Əlsənglar həkmətmu silər bilən billə ketidu!

³ Meningmu silərdək öz əqlim bar,

Əkildə silərdin qalmaymən;

Bunqilik ixlarni kim bilməydu?!

⁴ Mən öz dostliriməyə mazak obyekt boldum;

Məndək Təngrigə iltija qilip, duasi ijabət boləjan
kixi,

Həkkəniy, durus bir adəm mazak qilindi!■

⁵ Rahəttə olturojan kixilər kənglidə hərəkəndək
küləpətni nəzirigə almaydu;

Ular: «Küləpətlər putliri teylix aldida turojan
kixigila təyyar turidu» dəp oylaydu.□

⁶ Qarakqilarning qedirliri awatlixidu;

Təngrigə həkarət kəltüridiojanlar aman turidu;

□ **11:20** «**Ularınq ümidi nəpisi tohtaxtin ibarət bolidu, halas**» — Zofarning bu sözi Ayupka qaritilojan həqqəndək həsdaxliq bolmiojan bir agahlandırux bolup: «Mundək ketiwərsəng, səndə pəkət nəpisingni tohtitixtin baxka ümid qalmaydu» degənlik. ■ **11:20** Ayup 8:13,14; 18:14 ■ **12:4** Ayup 16:10; 17:2; 21:3; 30:1; Pənd. 14:2 □ **12:5** «**Rahəttə olturojan kixilər... : «küləpətlər putliri teylix aldida turojan kixigila təyyar turidu» dəp oylaydu**» — əsli tekstni qüxinix səl təs. Baxka hil təjmillirimu uqriximi mumkin.

Ular özining ilahini öz alqinida kêtüridu. □ ■

⁷ Əmdi həywanlardinmu sorap bak,

Ular sanga øgitidu,

Asmandiki uqar-qanatlar mu sanga døydu;

⁸ Wə yaki yər-zeminə qə gəp kilsangqu,

Umu sanga øgitidu;

Dengizdiki beliklar sanga söz kildu.

⁹ Bularning həmmisini Pərwərdigarning kəli kıləanlığını kim bilməydu?

¹⁰ Barlıq jan igiliri, barlıq ət igiliri,

Jümlidin barlıq insanning nəpisi uning kəlididur.

¹¹ Eoizda taamni tetioəndək,

Kulakmu sözining toqrılığını sinap bakidu əməsmu? ■

¹² Yaxənoənlarda danalıq rast tepiləmdu?

Künlirining kəp bəluxi bilən yorutulux kələmdu?

¹³ Uningdila danalıq həm kudrət bar;

Uningdila yoryoruk həm yorutux bardur. □

¹⁴ Mana, U harab kilsa, heqkim kaytidin kurup qıqalmaydu;

U kəmap koyəan adəmni heqkim koyuwetəlməydu. ■

¹⁵ Mana, U sularni tohtitiwəlsa, sular kurup ketidu,

U ularni koyup bərsə, ular yər-zeminni besip wəyran kildu.

□ **12:6** «Ular özining ilahini öz alqinida kêtüridu» — demək, ular butpərəslər. Baxqa bir hil təjimişi: «Təngri hətta ularning kəlioə molqilik beridu». ■ **12:6** Ayup 21:7; Zəb. 73:11, 12; Yər. 12:1; Həb. 1:3, 4

■ **12:11** Ayup 6:30; 34:3

□ **12:13** «Uningdila» — Hudadila, deməkqi. ■ **12:14** Ayup 9:12; 11:10; Wəh. 3:7

16 Uningda küq-қudrət, qin ҳekmətmu bar;
Aldioquqi, aldanoquqimu uningora təwədur.

17 U məslihətqilərnı yalingaq qıldurup, yalap elip ketidu,

Soraқqılarnı rəsua qilidu.■

18 U padixaqlar *əl-əhligə* saloan kixənlərnı yexidu,

Andin xu padixaqlarnı yalingaqlap, qatraqlırnı lata bilənla qaldurup *xərməndə qilidu*.□

19 U kaqlınlarnı yalingayaql mangdurup elip ketidu;

U küq-қoқuқdarlarnı aqlduridu.□

20 U ixənqlık qaraloan zatlarning aqlzını etidu;
Aksaқallarning əqlını elip ketidu.■

21 U aқsəngəqlərnıng üstigə haқarət təkıdu,

U palwanlarning bəlweqlını yexip *ularnı küqsız*

■ 12:17 2Sam. 15:31; 17:14,23; Yəx. 19:12; 29:14; 1Kor. 1:19

□ 12:18 «U padixaqlar *əl-əhligə* saloan kixənlərnı yexidu, andin xu padixaqlarnı yalingaqlap, ... *xərməndə qilidu*» — muxu padixaqlar mustəbit boluxı natayın; ular puқrılaroqa saloan kixənlərnı bəlkim adıllıq bilən saloan boluxı mumkin. Baxқа birnəqqə hil tərjimilirimu uqrixı mumkin. □ 12:19 «kaqlınlar» — həlқkə wakalıtən qurbanlıq qıloquqlar, ular üqün dua qıloquqlar. ■ 12:20 Ayup 32:9; Yəx. 3:2, 3

qilidu. □ ■

²² U qarangoʻuluktiki qongʻkur sirlarni axkarilaydu;

U oʻlümning sayisini yorutidu. ■

²³ U oʻl-yurtlarni uluʻqlaxturidu høm andin ularni gumran qilidu;

oʻl-yurtlarni kengaytidu, ularni tarkitidu. ■

²⁴ U zemindiki oʻl-jamaʻatning kattiwaxlirining oʻklini elip ketidu;

Ularni yolsiz dæxt-bayawanda særsan qilip azduridu. ■

²⁵ Ular nursizlandurulup qarangoʻulukta yolni silaxturidu,

U ularni mæst bolup qaløqan kixidæk galdiguldung mangduridu.

13

□ **12:21** «U aqsøngæklærning üstigæ hækæræt tøkidu, U palwanlarning bølweøqini yexip ularni küqsiz qilidu»

— muxu aqsøngæk, palwanlar æslidæ mælum bir gunah yaki zalimlikni qiløqanliki natayin. Ayup bu yørdæ: Huda taxqi kørünüxtæ sæwæbsiz hælda bu esilzadæ kixilørgæ hørhil külpæt qüxüridu høm xuning bilæn bir waqitda, baxqa nuroqun kixilærni qiyinqilikka duqar qilidu, demækqi boløqan boluxi mumkin. Qünki «aqsakallarning oʻkli elip ketilgæn» deyix arkilik ularning mæslihæt beridøqan adæmliriningmu øhwalining hætærlik ikænlikidin bexæræt beridu. Bu palakætlær mælum bir gunahdin qikqan boluximu yaki undæk bolmaslikimu mumkin. Ayupning yukiriki sæzligigæ qarøqanda 23-25-ayætlærdæ deyilgæn awatqilik høm külpætlær øhxaxla yüz børgændæk kørinidu. ■ **12:21** Zæb. 107:40

■ **12:22** Mat. 10:26; 1Kor. 4:5 ■ **12:23** Zæb. 107:38

■ **12:24** Zæb. 107:4-5, 40

Ayupning dostlirioğa sözləxtin tohtap, yənə Hudağa qarap sözlix

¹ Mana, mening közüm bularning həmmisini kərüp qıkkən;

Mening kılıqım bularnı anglap qüxəngən.

² Silərnin bilgənliringlarnı mənmu bilimən;

Mening silərdin kəlixkuqilikim yoq.

³ Birək mening arzuyum Həmmigə kədir bilən sözləxtur;

Mening Huda bilən munazirə kılıqum kelidu. □

⁴ Silər bolsanglar təhmət qarlıoquqılar,

Həmninglar yaramsiz tewipsilər. ■

⁵ Silər pəkətla süküttə turəqan bolsanglar'idi!

Bu silər üqün danalığ bolatti! ■

⁶ Mening munazirəmgə kulak selinglar,

Ləwlirimdiki muhəkimilərnı anglap bekinglar.

⁷ Silər Hudaning wəkalətqisi süpitidə boluwelip biadil söz kılımsilər?

Uning üqün hiylə-mikirlik gəp kilməqimusalər? ■

⁸ Uningəqə yüz-hatirə kılıp *huxamət* kilməqimusalər?!

Uningəqə wəkalitən dəwa soriməqimusalər?

⁹ U iq-baoqringlarnı ahturup qıksa, silər üqün yahxi bolattimu?

Insan balisini aldiqəndək uni aldiməqimusalər?

¹⁰ Silər yüz-hatirə kılıp yoxurunqə huxamət kilsanglar,

□ **13:3** «...mening Huda bilən munazirə kılıqum kelidu» — yaki «...mening Huda bilən dəwalaxqum kelidu». ■ **13:4** Ayup 16:2 ■ **13:5** Pənd. 17:28 ■ **13:7** Ayup 17:5; 32:21; 36:4

U qoqum silərni əyibləydu. □

11 Buningdin kərə Uning həywisining silərni kərkatqini,

Uning wəhimisining silərgə qüxkini tüzük əməsmu?

12 Pənd-nəsihətinglar pəkət külgə ohxax sözlər, halas;

Silər *ixənq baqlioqan* istihkaminglar pəkət lay istihkamlar, halas. □

13 Meni ihtiyarimoğa koyuwetip zuwan sürmənglar, meni gəp kılqili koyunglar.

Beximoğa hərnemə kəlsə kəlsun!

□ **13:10 «.... Silər yüz-hatirə kilip yoxurunqə huxamət kılsanglar, u qoqum silərni əyibləydu»** — Ayupning sezliri iqidə adəmni həyran qalduridoqan nuroqun mənilər ipadilididu. Ayupning bu bayani ulardin intayin gəwdilik bolqan bir misal həsablididu. U üq dostioğa nahayıti kəskin həlda Hudaqə huxamətqilik kılıxqə bolmaydioqanlıqini bildüridu. 12-babta u Hudaning adalitidin gumanlinip turup sezligən bolsimu, birəq u muxu yərdə Huda həkikətəni intayin ətiwarlaydu. Huda durus, lilla gəpni bək səyidu, kixilərnin Hudaqə wakalətqi boluwelip, özining yaki bəxkılarnin qıraylıq pikrini ipadilixigə kət'iy bolmaydu, degən kəzkaraxni ipadiləydu. Hudaning hərmitigə layıq sezlərni kılıx üqün, Uning insanoğa bərgən wəhiysini əsas kılıx həm xuning bilən bir wakıtta reallıqtin kət'iy ayrılmay turup, bu dunyadiki kərünərlik pakıtlarqə yüzlinix zərürdür. Məyli Hudaqə, məyli bəxkılarqə huxamətlik yaki yaloqan gəp kılıxqə kət'iy bolmaydu. U üq dostioğa aqaqlanduriduki, Hudaqə huxamətqilik kılsa, Huda ularni jazalaydu. Bu gəp Ayupning Hudaning adalitigə kət'iy ixəngənlikini kərsitidu həm uning hazırkı etikədi həm gumani arisidiki iqidə bolqan kürəxni bizgə ayan kılidu. □ **13:12 «Silər ixənq baqlioqan istihkaminglar pəkət lay istihkamlar...»** — yaki «Silər ixənq baqlioqan jawablar pəkət lay istihkamlar...».

14 Qandakla bolmisun, jenim bilən təwəkkul qilimən,

Mən jenimni alqinimoğa elip qoyimən! □

15 U jenimni alsimu mən yənila Uni kütimən, Uningoğa tayinimən;

Birak qandakla bolmisun mən tutқан yollirimni Uning aldida aqlimakqimən; □ ■

16 Bunday qilixim manga nijatlik bolidu;

Qünki iplas bir adəm uning aldioğa baralmaydu.

17 Sözlirimni diqqət bilən anglanglar,

Bayanlirimoğa obdan kulak selinglar.

18 Mana, mən öz dəwayimni tərtiplik qilip təyyar qildim;

Mən özümning həqiqətən aqlinidioğanlikimni bilimən.

19 Mən bilən bəs-munazirə qilidioğan qeni kim barkin?

Hazir süküt qiloğan bolsam, tiniktin tohtioğan

□ **13:14** «Qandakla bolmisun, jenim bilən təwəkkul qilimən» — sözmusəz bolsa: «Qandakla bolmisun (yani «nemixqa») ətlirimni qiximda elip kürəx qilimən?» — u özini kəskin kürəx qilmaqçı bolğan bir həywanoğa ohxitidu. «**Mən jenimni alqinimoğa elip qoyimən!**» — yaki: «Nemixqa jenimni alqinimoğa elip qoydum?». □ **13:15** «**U jenimni alsimu mən yənila Uni kütimən, Uningoğa tayinimən...**» — bu ayət Ayupning etikadқа əng toloğan bayanliridin biri. İbraniy tilida «kütüx» wə «tayinix» bir peil bilənla ipadilinidu. ■ **13:15** Zəb. 23:4; Pənd. 14:32

bolattim!□

²⁰ *Ah Huda!* Manga pəkət ikki ixnila qilip bərgin; Xundak boloqandila, mən özümni Səndin kaqurmaymən:■

²¹ — Qolungni məndin yirak qiloqin;

— Wəhiməng meni qorqatmisun.□

²² Andin meni sot qilixka qaqir, mən sanga jawab berimən;

Yaki mən Sanga *dəwayimdin* söz qilsam, Sənmu manga jawab berisən.

Ayup dəwasini dawamlaxturidu

²³ Mening qəbihlikirim həm gunahlırim zadi qanqilik?

Itaətsizlikim həm gunahımni manga kərsitip bər!

²⁴ Nemixka didaringni məndin yoxurisən?

□ **13:19** «**Mən bilən bəs-munazirə qilidioqan qeni kim barkin? Həzir süküt qiloqan bolsam, tiniktin tohtioqan bolattim!**» — bu tekistning tət hil tərjimisi yaki qüxənqisi bar: —

(1) Ayup birərsining əzi bilən bəs-munazirə qilalaydioqanliqioqa ixənməydu; hətta birsi bəs-munazirigə qiqsila: «Mən Uning soaliqə pisənt qilmay, bu dunyadin ketimən» degəndək; (2) ...undak adəm qiqsa, mən gəp qilmay süküttə ölüp ketixkə razimən!; (3) U kimning özini əyiblixidin kət'iyəzər, süküt qilixka kət'iy unimaydu; (4) Birsining əzi bilən yənə bəs-munazirə qiloqusi bolsa, tez boluxi kerək, qünki u pat arida dunyadin ketidu. Biz üqinqisini ixləttük. ■ **13:20** Ayup 9:34; 33:7 □ **13:21**

«**Manga pəkət ikki ixnila qilip bərgin... qolungni məndin yirak qiloqin; — wəhiməng meni qorqatmisun**» — birinçi ix bolsa, Hudaning Öz qolini uningdin yirak qilixi bilən u azraq dəm alalaydu; ikkinçi ix, Hudaning wəhimisi bolmisa u jür'ətlik bolup söz qilidu, degənlük.

Nemixka meni Öz düxmining dəp bilding?■

²⁵ Uyak-buyakka uquruwetilidigan anqiki bir yopurmakni wəhimigə salmaqçimusən?

Qurup kətkən pahalni qoqlimakçimusən?

²⁶ Qünki Sən mening üstümdin zəhərdək əzrləni yazisən,

Sən yaxliqimdiki kəbiqlikirimni manga qayturuwatisən.■

²⁷⁻²⁸ Mən qirip kətkən bir nərsə,

Mən pəkət küyə yegən bir kiyimla bolənim bilən,

Lekin Sən mening putlirimni kixənləysən,

Həmmə yollirimni kəzitiپ yürisən;

Tapanlirimə mangmasliқ üqün qək sizip qoyəansən. ■

14

Əlümdin keyin qandəq bolidu?

¹ Anidin tuəuloənlarning künliri azdur, Palakət uningə yardur.■

² U güldək dunyəəə kelip andin tozuydu, U *quyax aldidin* sayigə ohxax qeqip ketidu.■

³ Birəq Sən tehi xundəq bir əjiz boləquəəəəə kəzüngni tikip,

■ 13:24 Ayup 16:9; 19:11; 33:10; Yioq. 2:5 ■ 13:26 Zəb. 25:7

■ 13:27-28 Ayup 33:11 ■ 14:1 Zəb. 90:5-6, 9-10; 102:11; 103:15; 144:4; Yak. 4:14 ■ 14:2 Ayup 8:9; Zəb. 90:5-6, 9-10; 102:11; 103:15; 144:4; Yəx. 40:6; 1Pet. 1:24

Meni Öz aldingoʻya sorakka tartiwatamsən? □ ■

⁴ Kim napak narsilərdin pak narsini qikiralaydu? — heqkim! □ ■

⁵ *Insanning* künliri bekitilgəndikin, Uning aylirining sani Sening ilkingdə boləqandikin,

Sən uning ətəə bolmaydioʻqan qəklirini bekitkəndikin, ■

⁶ Uning birʼaz dəm elixi üqün uningdin kəzüngni elip kaqkin,

Xuning bilən mədikardək uningəya öz künliridin səyünux nesip bolsun! □ ■

⁷ Qünki dərəh kesiwetilgəndin keyin, qayta əsüxtin ümid bar;

Buninglik bilən uning yumran bihliri tügəp kətməydu;

⁸ Uning yiltizi yərdə kurup kətkən bolsimu,

Uning kətiki topida əlüp kətkən bolsimu,

⁹ Birak suning puriki bilənla u yənə kəkiridu,

Yumran ot-qəptək yengi bihlarni qikiridu.

□ **14:3 «Meni Öz aldingoʻya sorakka tartiwatamsən?»** — yaki «Uni Öz aldingoʻya sorakka tartiwatamsən?». ■ **14:3** Ayup 7:17,18; 10:20 □ **14:4 «Kim napak narsilərdin pak narsini qikiralaydu? — heqkim!»** — demək, insan balisi Hudaning aldida qandak qilip pak bolalaydu həm qəbul qilinalaydu? Ayupning əzi 19-babta bexarət qilip bu soaloʻga jawab beridu.

■ **14:4** Yar. 5:3; Zəb. 51:5-7; Yħ. 3:6; Rim. 5:12; Əf. 2:3 ■ **14:5** Ayup 7:1 □ **14:6 «Uning birʼaz dəm elixi üqün ... mədikardək uningəya öz künliridin səyünux nesip bolsun!»** — Ayupning degini boyiqə insanlarəya adəttiki turmuxning (mədikarningkidək) japasi kupayə, xunga u bu japalik hayət künliridin azraqkinə huzur alsun, «bu adəttiki japaəya tehimu kəp japa artmioʻjaysən» degən məniddə. ■ **14:6** Ayup 7:1, 2, 16, 19; 10:20

10 Birak adəm bolsa əlidu, ilajsiz ongda yatidu, bərhək,

Insan nəpəstin qalidu, andin nədə bolidu?

11 Dengizdiki sular parəqa aylinip tügəp kətkəndək,

Dəryalar qəşjirap qurup kətkəndək,

12 Ohxaxla adəm yetip qalsila qaytidin turmaydu;

Asmanlar yokimioquqə, ular oyoqanmaydu, uykudin turmaydu.

13 Ah, təhtisaraqa meni yoxurup qoysang idi, Qəziping ətüp kətküqə meni məhpiy saqlap qoysang idi,

Meni esinggə alidioqan bir waqit-saətni manga bekitip bərsəng idi!□

14 Adəm əlsə, qayta yaxamdu?

Xundak bolsa manga xundak əzgirix waqti kəlgüqə,

Muxu japaqa toloqan künlirim ətüküqə, səwr-taqət bilən kütəttim!□

15 Xundak bolsa Sən meni qakirsang, jawab berəttim;

Sən Əz qolung bilən yaratqiningoqa ümid-

□ **14:13 «təhtisara»** — əlgənlərnin rohliri baridioqan jayni kərsitidu. Yənila 7-bab, 9-ayəttiki izahatni kərüng. □ **14:14 «Adəm əlsə, qayta yaxamdu? Xundak bolsa ... səwr-taqət bilən kütəttim!»** — Ayupning insanning ülümdin (yəni təhtisaradin) tirilixi toqrisida həwiri yok. Birak u bundak ix bolsila, nəkədər yahxi bolatti, undak ümid wə səwr-taqət bilən Hudaning orunlaxturuxini («xundak əzgirix»ni) kütəttim, dəydu. Keyin u özining tirilixi toqruluk bexarət beridu (19-babta).

arzuyung bolatti.□

16 Birak Sən hazır hər bir dæssigən kədəmlirimni sanap,

Gunahimni kəzitiwatisənoqu!□ ■

17 Itaətsizlikim haltioqa selinip peqətləndi,
Gunahlimni dəwə-dəwə kiliپ saklap
qoydung.□

18 Dərwəkə taoqmu yimirilip yoqaloqandək,
Tax əz ornidin təwrinip kətkəndək,

19 Sular tax-xeoqillarni upritip yoqatqandək,
Topanlar zemindiki topini sūpürüp kətkəndək,
Sən adəmning ümidini yoq kilisən.

20 Sən mənggügə uning üstidin oqalib kelisən,
Xunga u dunyadin ketidu; uning qirayini tutul-
durisən,
Uni Əz yeningdin yirak kilisən.

21 Uning oqulliri hərmətkə erixidu, birak u buni
bilməydu;

Ular pəs kilinsimu,

Birak uning bulardinmu həwiri bolmaydu.

22 U *pəqət* əz tenidiki aqriqidinla azablinidu,

□ 14:15 «Xundak bolsa ... Sən Əz kolung bilən yaratqiningoqa ümid-arzuyung bolatti» — Ayup yənila Hudaning Əzi tūjūpiləp yaratqan həmmə insanoqa boləqan əjayib ümid-arzusioqa etikad qiləqanlikini bildüridu. □ 14:16 «Birak Sən hazır hər bir dæssigən kədəmlirimni sanap...» — yaki «Qünki Sən hazır hər bir dæssigən kədəmlirimni sanap...». ■ 14:16 Ayup 31:4; 34:21; Zəb. 56:8; 139:1-5; Pənd. 5:21; Yər. 32:19 □ 14:17 «Itaətsizlikim haltioqa selinip peqətləndi...» — bəzi tərjimanlar Ayupning muxu səzlrining mənisini, Huda Ayupning gunahlrini yapqanikən, dəp qaraydu. Biz əksiqə, Ayupning muxu səzining mənisini Huda uni tehimu əyibləx üqün gunahlrini dəwə-dəwə kiliپ peqətləp saklap qoyqan, dəp qūxinimiz.

U kenglidə əzi üqünla həsrət-nadamət qekidu.

□

15

Elifaz yənə səzləydu — Yamanlarning aqiwiti

¹ Temanlik Elifaz buningoqa jawabən mundak dedi: —

² Danixmən kixining quruk xamaldək səpsətə bilən jawab berixi toqrimu?

Danixmən korsikini issik məxriq xamili bilən toyuzsa bolamdu?

³ Paydisiz sözlər bilən,

Tayini yok gəplər bilən munazirilixixi muwapikmu?

⁴ Bərək, sən iman-ihlasni yok kiliwətməqisən, Hudaning aldida dua-istikamətkə tosaloqu bolisən.

⁵ Qünki kəbihliking aqzingoqa söz salidu, Sən məkkarlarning tilini tallap kollinisən.

⁶ Mən əməs, bəlki öz aqzing özüngning gubahaningni bekitidu,

Öz ləwliring sanga qarxi guwahlik beridu. □

□ **14:22 «U pəkət öz tenidiki aqriqidinla azablinidu, ... həsrət-nadamət qekidu»** — Ayup muxu yərdə insan gərgə qüxkəndin keyin öz tenining qirip kətkənlikini həs kəlip kiynilidu, dəp oyliqan boluxi mumkin. □ **15:6 «Öz ləwliring sanga qarxi guwahlik beridu»** — Elifaz muxu yərdə Ayupning Huda aldida jazalanoqan gunahı həm həkawurluqi uning öz aqzi bilən kiləqan aqqik həm ötkür sözliridə kərünidu, deməqci.

Biraq Elifaz bilən ikki dostining Ayupning aqzidin qikqan xu aqqik ötkür sözlərgə məs'uliyiti bar.

7 Sən insanlar iqidə tunji bolup tuoʻuloʻanmu?
Sən taoʻ-dawanlardin awwal apiridə
bolʻanmu?

8 Təngrining məhpiy kengixini anglap
kəlgənmusən?

Danalik sən bilənla qəklinəmdu?■

9 Sən bilgənlərnı bizning bilməydiʻoʻanlirimiz
barmu?

Sən qūxəngənnı bizning qūxənməydiʻoʻinimiz
barmu?

10 Aksakallar həmə kerilar bizning tərıpimizdə
turıdu,

Ular sening atangdinmu yaxta qongdur.□ ■

11 Təngrining təsəlliliri,
Yəni sanga mulayimlik bilən eytkan muxu səz
sən üqün azlik kılamdu?

12 Nemixka kəngülning kəynigə kirip ketisən?

Kəzüngni nemigə parkiritisən?

13 Xundak kilip sən roʻingni Təngrigə qarxi
turoʻuzdung,

Eoʻizingdin xundak səzlərnıng qıxıxoʻa yol
qoyuwatisən!

14 Insan nemə idi? Өz-özini pakliyalıoʻudək?

Anidin tuoʻuloʻan adəm balisi nemə idi?
Həkkaniy bolalıoʻudək?■

15 Kara, *Huda* Өz mukəddəslirigimu ixənmigən
yərdə,

■ 15:8 Rim. 11:34 □ 15:10 «Aksakallar həmə kerilar
bizning tərıpimizdə turıdu... » — Elifaz ilirikı dəwrlərdiki
ata-bowilirining kəzkarixini əziningkigə ohxax dəp qarawatıdu.

■ 15:10 Ayup 32:7 ■ 15:14 1Pad. 8:46; 2Tar. 6:36; Ayup 14:4;
Zəb. 14:2-3; 51:5; Pənd. 20:9; Top. 7:20; 1Yuhə. 1:8,10

Asmanlarmu uning nəziridə pak bolmioğan yərdə, □ ■

¹⁶ Yirginqlik boljoğan, sesip kətkən, Kəbihlikni su iqkəndək iqidioğan insan balisi zadi qandak bolar? □

¹⁷ Mən sanga kərsitəy, manga qulak sal; Kəzüm kərgənni bayan qilməq qimən.

¹⁸ Danixmənlər ata-bowiliridin bularni anglijoğan,

Yoxurmay bularni bayan qiljoğan: —

¹⁹ (Pəkət xularoqila, yəni *ata-bowilirioqila* yər-zemin tapxuruloğanidi,

Ularning arisidin yat adəm ötəxkə petinalmaytti) □

²⁰ — Rəzil adəm barliq künliridə azablinidu, Zalim kixigə yillar sanaklikla bekitilgəndur. □

²¹ Uning kulikioğa wəhimilərnin awazi kiridu,

□ **15:15 «Kara, Huda Öz muqəddəslirigimu ixənmigən yərdə...»** — muxu yərdiki «muqəddəslər» Hudaning pərixtilirini kərsətsə kerək. Elifaz həliki yaman rohnin əslidə uningə degən gəplirigə (4:15-21) ixinip, qaytilaydu.

■ **15:15** Ayup 4:18; 25:5 □ **15:16 «Kəbihlikni su iqkəndək iqkən bir adəm»** — muxu gəp, xübhisizki, Ayupning ezini kərsitidu. □ **15:19 «Pəkət xularoqila, yəni ata-bowilirioqila yər-zemin tapxuruloğanidi, ularning arisidin yat adəm ötəxkə petinalmaytti»** — Elifaz bu səz bilən bu ata-bowilərnin Huda aldida həqkəniy boljoğanlikini, xunga Huda ularning yər-zeminini yat adəmlərnin basturup kirixidin qoşdiqanlikini kərsətməkqi; xuning bilən ularning mədiniyiti urux-jedəlnin dəhligə uqrimay, tədriji tərəkkiy kilip, bilimi pəlligə yətkənidi, deməkqi boluxi mumkin.

□ **15:20 «Rəzil adəm barliq künliridə azablinidu, zalim kixigə yillar sanaklikla bekitilgəndur»** — bu səz həm təwəndiki 35-ayətkiqə boljoğan səzlərnin həmisi Ayupqa biwasitə qaritilip deyilgən boluxi mumkin.

Bayaxatlikida bulangqi uning ustigə besip qūxidu.■

²² Karangʻoluktin kutuluxka uning kəzi yətməydu,

U kiliq bilən qepilixka saklanʻandur.

²³ U ax izdəp: «Zadi nədin tepilar?» dəp yolda tenəp yürüdü,

U zulmət künining uningʻa yekınlaxkanlikini bilidu.□ ■

²⁴ Dərd-ələm həm azab uningʻa wəhımə kılıdu, Hıjuma təyyar bolan padixahtək uning üstidin ʻəlibə kılıdu.

²⁵ Qünki u Təngriyə qarxi kolini kətürgən, Həmmigə qadıroya küq kərsətməkqi bolan,

²⁶ Xunga u boynini qattik kılıp,

Kəp kəwətlik kalkanni kətürüp uningʻa qarap etilidu.

²⁷ Yüzini yaq baskan bolsimu,

Bekınliri səmrəp kətkən bolsimu,

²⁸ U harabə xəhərlərdə,

Adəm kənoqusi kəlməydiqan,

Kesək düwiliri boluxka bekitilgən ʻəylərdə yaxaydu;□

■ **15:21** 1Tes. 5:3 □ **15:23** «U ax izdəp: «Zadi nədin tepilar?» dəp yolda tenəp yürüdü» — baxka birhil təjımisı: «U yoldın tenip ketip, qorultazlar üçün yəm holdı». ■ **15:23**

Ayup 18:12; Zəb. 109:10 □ **15:28** «U harabə xəhərlərdə..., kesək düwiliri boluxka bekitilgən ʻəylərdə yaxaydu» —

kədimdə bəzi xəhərlər Hudaning ləniti bilən wəyran bolan bolup, Hudaning lənitiyə uqriqan bu jaylarda adəttiki kixilər ularni kaytidin qurup u yərdə olturaklıxka petinalmaytti. Biraq (Elifazning deyixə) bu rəzil kixilər (jümlidin Ayupning ʻezi?) Hudadin qorqmay undaq yərlərdə turuxtın bax tartmaytti.

²⁹ U heq beyimaydu,
Uning mal-mülki bolsa üzülüp qalidu,
Uning tællukatlıri zemin üstidæ kengæymæydu.

³⁰ U karangoçuluktin keçip qutulalmaydu,
Yalkun uning xahlirini köydürüp qurutidu,
Hudaning bir næpisi bilæn u *dunyadin* ketidu. □

³¹ U sahtilikqa tayanmisun!
U aldiniپ kætken, xunga sahtilikning øzi uning
in'ami bolidu;

³² Uning küni tehi toxmay turupla,
Uning xehi tehi kækirip bolmayla, bu ixlar
æmælgæ axurulidu. ■

³³ Üzüm teli silkinip, tong üzümlær
qüxürüwetilgændæk,
Zæytun dærihining qeqiki eqilipla tækülüp
kætkændæk bolidu. □

³⁴ Qünki iplaslarning jæmæti tuoçmas bolidu,
Ot para yegænlærning qedirlirini köydüriwetidu.

³⁵ *Birax* ular *hærdaim* yamanlikni oylap, kæbihlik
tuoçduridu,
Kenglidæ haman hiylæ-mikir tæyyarlaydu. ■

16

□ **15:30** «*Hudaning bir næpisi bilæn u dunyadin ketidu*»
— ibranij tilida «Uning bir næpisi bilæn u dunyadin ketidu».

■ **15:32** Ayup 22:16; Zæb. 55:23 □ **15:33** «*Üzüm teli silkinip, tong üzümlær qüxürüwetilgændæk...*» — adætæ üzüm teli pixmioçan üzümlirini taxlimaydu. Birax Elifaz xu ohxitixi bilæn, mundaq adæmlærning ixliri tehi heq pixmioçan bolup bikaroça ketidu, demækqi. ■ **15:35** Zæb. 7:14; Yæx. 59:4; Hox. 10:13

Ayup yənə jawab beridu — Ərxətə turidioğan Guwahqi

¹ Andin Ayup jawabən mundak dedi: —

² Mən muxundak gəplərnı kəp anglioğanmən; Silər həmmınglar azab yətküzidioğan ajayib təsəlli bərgüqi ikənsilər-hə!■

³ Mundak watildap kılıoğan gəpliringlarning qeki barmu?

Silərgə mundak jawab berixkə zadi nemə kətratquluk kildi?

⁴ Halisamla özüm silərgə ohxax səz kılalayttım; Silər mening ornumda bolidioğan bolsanglar, Mənmü səzlərnı baqlaxturup eytip, silərgə zərbə kılalayttım, Beximnimü silərgə qaritip qayqiyalayttım!

⁵ Həlbuki, mən əksiqə aqzım bilən silərnı rıqəbətəndürəttım, Ləwlırimning təsəllisi silərgə dora-dərman bolatti.

⁶ Ləkin mening səzlixim bilən azabım azaymaydu;

Yaki gəpimni iqimgə yutuwalisammu, munga nemə aramqilik bolsun?

⁷ Biraq U meni həlsizləndürüwətti;

Xundak, Sən pütkül ailəmni wəyran kiliwəttıng!□

⁸ Sən meni kamalliding!

Xuning bilən əhwalım munga guwahlik kilmakta;

■ 16:2 Ayup 13:4 □ 16:7 «Biraq U meni həlsizləndürüwətti; xundak, Sən pütkül ailəmni wəyran kiliwəttıng!» — 8 wə 9-ayəttiki «U» wə «Sən» Hudani kərsitidu.

Mening oruk-qaqxal *badinim* ornidin turup
özümni əyibləp guvahlıq kılıdu!□

⁹ Uning oqəzipi meni titma kılıp,

Meni ow oljisi kılıdu;

U manga qarap qixini oququrlitidu;

Mening duxminimdək kəzini alayitip manga
tikidu.□ ■

¹⁰ *Adamlər* manga qarap *mazaq kılıxip* aozini
aqıdu;

Ular nəprət bilən məngzimgə qaqatlaydu;

Manga hujum kılav dəp səp tüzidu.

¹¹ Huda meni əskilərgə tapxuroqan;

Meni rəzillərning kolioqa taxliwətkənikən.

¹² Əslidə mən tinq-amanlıqta turattım, biraq u
meni paqaklıdi;

U boynumdin silkip bitqit kiliwətti,

Meni Əz nixani kılənikən.■

¹³ Uning okyaqiliri meni qapsiwaldi;

Həq ayımay U üqəy-baqrımıni yırtıp,

Ətümni yərgə təküwətti.

¹⁴ U u yər-bu yerimgə üsti-üstiləp zəhim kılıp
bəsüp kiridu;

U palwandək manga qarap etilidu.

¹⁵ Terəmning üstigə bəz rəht tikip qoydum;

□ **16:8** «**Sən meni qamalliding!**» — yaki: «Sən meni qurutuwəting!». «**Xuning bilən əhwalim manga guvahlıq kılmaqta!**» — Ayupning xu biqarə əhwali: «Sən qoqum eqir bir gunah kıləansən, bolmisa bu külpət bexingəqa quxmigən bolatti» dəp əzigə guvahlıq kıləandək kılıdu. □ **16:9** «**Uning oqəzipi meni titma kılıp,...**» — yaki «U tumxuqi bilən meni titma kılıp,...». Muxu yərdə Ayup Hudani əzigə yırtkuq haywandək zərbə kiliwatidu, dəp eytmakqi. ■ **16:9** Ayup 10:16,17; 13:24 ■ **16:12** Ayup 7:20; Yioq. 3:12

Öz izzät-hərmitimni topa-qangoğa selip qoydum. □ ■

16-17 Gərqə kolumda heçqandak zorawanlıq bolmisimu,

Duayim qin dilimdin bolğan bolsimu,

Yüzüm yiqa-zaridin kızirip kətti;

Qapaqlirimni ölüm sayisi basti. □

18 Ah, yər-zemin, qenimni yapmioqin!

Nalə-pəryadim tohtaydioqanoğa jay bolmioqay! □

19 Birak mana, asmanlarda hazirnu manga xahit Boluquqi bar!

Ərxlərdə manga kapalət Boluquqi bar!

20 Öz dostlirim meni mazak qilöqini bilən,

Birak közüm tehiqə Təngrigə yax təkməktə. □

21 Ah, insan balisi dosti üqün kelixtürgüqi bolöqandək,

Təngri bilən adəm otturidimni kelixtürgüqi

□ **16:15 «Terəmning üstigə bəz rəht tikip qoydum; öz izzät-hərmitimni topa-qangoğa selip qoydum»** — bu ayəttiki «bəz rəht» qədimki zamanlarda adəmning qattik matəm tutux, puxayman qilix yaki towa qilixinimu ipadiləytti. Muxu yərdə, xübhısizki, «matəm tutux»ni bildürməkqi. «Öz izzät-hərmitimni topa-qangoğa selip qoydum» degini ibraniy tilida «Münggüzümni topa-qangoğa selip qoydum» degənliktur. Kalining yaki buqining münggüzi adəmning küq-qudriti həm abruyining simwoli bolidu. ■ **16:15** Ayup 30:19 □ **16:16-17 «Qapaqlirimni ölüm sayisi basti»** — yaki «Zulmətlik qarangoquluk sayisi basti». □ **16:18 «Nalə-pəryadim tohtaydioqanoğa jay bolmioqay!»** — demək, «İjabət bolmioquqə pəryadim hərdaim həm Hudaqə həm adəmlərgə awariqilik bolsun». □ **16:20 «Öz dostlirim meni mazak qilöqini bilən...»** — ayətning birinqi qismining yənə birhil tərjimisi, «Manga wakalət boluquqi mening dostum ikən».

bolsidi!■

²² Qünki yənə birnəqqə yil ətüxi bilənla,
Mən barsa qaytmas yolda mengip qalimən.□

17

¹ Mening rohim sunuq,
Künlirim tügəy dəydu,
Görlər meni kütməktə.□

² Ətrapimda aldamqi mazaq qiloquqilar bar
əməsmu?

Közümning ularning eqitkulukioqa tikilip turux-
tin baxka amali yoktur.

³ Ah, jenim üqün Əzüng halioqan kapalətni elip
Əzüngning aldida manga borun boləaysən;

■ **16:21** Ayup 31:35; Top. 6:10; Yəx. 45:9; Rim. 9:20 □ **16:22** «Yənə birnəqqə yil ətüxi bilənla, mən barsa qaytmas yolda mengip qalimən» — Ayup bəzidə «bu dunyadin pat arida ketimən» dəp, bəzidə «birnəqqə yil azablar meni kütidu» dəp oylaydu. U birinqi imkanियətni nisbətən yahxi dəp qaraydu, əlwəttə. □ **17:1** «mening rohim sunuq» — yaki «Nəpisim sikilip kətti».

Səndin baxқа kim meni қоллаp borun bolsun? □ ■

⁴ Qünki Sən *dostlirimning* kənglini yorukluktin қalduroқansən;

Xunga Sən ularni oқelibidinmu məhrum қilisən!

⁵ Oқəniymət alay dəp dostlirioқа pəxwa atқан kixining bolsa,

Həтта balilirining kəzlimu kor bolidu.

⁶ U meni əl-yurtlarning aldida səz-qəqəkkə

□ **17:3 «Ah, jenim üqün Özüng halioqan kapalətni elip Özüngning aldida manga borun boləqaysən»** — bu səzlər Hudaqə eytiləqan, əlwəttə. «Borun» (kepil boləquqi) — qədimki zamanlarda, birsi məlum bir ixta əyibləngüqi bolsa, sotqi həküm қiləquqə əyibləngüqi waқitlik ərkin bolalmaydu, bəlki қamar қoyulidu. Birəқ uning məlum bir dosti uningəқа kapalət berixkə razi bolsa, əyibləngüqi ərkin yüriwərsə bolidu. Kapalət bərgüqi uning keqip kətməslikigə toluқ kapalət bərgən boluxi kerək idi. Əgər keqip kətsə uning ornida ərkinliktin məhrum bolidu; andin həküm қilinoқandin keyin (öz dosti gunahkar dəp hesablanəqan bolsa) dostining ornida tegixlik jazani öz üstigə aləqan bolidu. Kapalət bərgüqi bolsa hərmətkə sazawər, jamaətning ixənqisigə igə boləqan boluxi kerək, əlwəttə. Xunga Ayup muxu yərdə əzining həm dostliri tərpidin həm Huda tərpidin əyibləngüqi ikənlikini həs қilip: «Huda, Sən meni bu ixlarda əyibligüdək yeri yoқ dəp bilisən, xunga mən üqün kapaləp bolalmamsən?» — degəndək jasarətlük dua қilidu. (Bəzi alimlar bu səzning baxқа bir qüxənqisi bar dəp қaraydu. Ularning pikriqə, Ayup 2-ayəttə: — «Ətrapimdikilər aldəmqi, mazaқ қiləquқilar bolmisa Ayup bolmay ketəy! Kəzümning... amali yoқtur» degən қəsəمني iqidu; 3-ayəttə u Hudadin bu қəsəمني ada қilixқа (kimning toqra bolsa uni aқlax, kimning hata bolsa uni jazalaxқа) kapalətqi həm guwahqi boluxni ötünidu, andin 4-ayəttə (xu alimlarning pikriqə) ulltijasining Huda tərpidin bejirilixini ötünidu: «Qünki Sən dostlirimning kənglini yorukluktin қalduroқansən; xunga Sən ularni oқelibidinmu məhrum қilmisang bolmaydu!» — degəndək). ■ **17:3** 2Kor. 5:19

qoydi;
Mən kixilər yüzümgə tüküridioqan adəm bolup
qaldim.■

⁷ Dərd-ələmdin kəzüm torlixip kətti,
Barlıq əzalirim kələnggidək bolup qaldi.

⁸ Bu ixlarni kərüp duruslar həyranuhəs bolidu;
Bigunaqlar iplaslaroqa qarxi turuxqa qozoqilidu.

⁹ Biraq həkkanıy adəm öz yolida qing turidu,
Qoli pak yüridioqan adəmning küqi tohtawsiz
uloqiyidu.□

¹⁰ Əmdi qeni, həmninglar, yənə kelinglar;
Aranglardin birmu dana adəm tapalmaymən.■

¹¹ Künlirim ahirlixay dəp qaptu,
Muddialirim, kənglümdiki intizarlar üzüldi.■

¹² Bu adəmlər keqini kündüzgə aylandurmaqqi;
Ular qarangoqulukqa qarap: «Nur
yekinlixiwatidu» deyixiwatidu.□

¹³ Əgər kütsəm, öyüm təhtisara bolidu;
Mən qarangoqulukqa ornumni raslaymən.□

¹⁴ «Qirip ketixni: «Sən mening atam!»,

■ **17:6** Ayup 30:9 □ **17:9** «... **Qoli pak yüridioqan adəmning küqi tohtawsiz uloqiyidu**» — Ayupning etiqadi yənila uroqup texip turidu. Muxu yərdə u Hudaning öz düxmını bolup qıkkanlıqını həs kılqını bilən, qandaqla bolmisun özining həkkanıy yolda qing turidioqanlıqını eytip, Huda ahirda həmmə ixlirimni onqaydu, dəp bexarət beridu. ■ **17:10** Ayup 6:29
■ **17:11** Ayup 7:6; 9:25 □ **17:12** «**Bu adəmlər keqini kündüzgə aylandurmaqqi; ular qarangoqulukqa qarap: «Nur yekinlixiwatidu» deyixiwatidu**» — Ayup dostlirimni həkikətəni yormilap, aqni qara, qarini aq dəwatidu, xundaqla manga quruq ümidlərni («Nur yekinlixidu!» dəp) yətküzməkqi, dəydu. □ **17:13** «**Təhtisara**» — 7-bab, -9-ayət wə xu ayəttiki izahatni kərüng.

Kurtlarni: «Apa! Aqa!» dəp qaqirimən!□

¹⁵ Undaқта ümidim nədə?

Xundaқ, ümidimni kim kərəlisun?

¹⁶ Ümidim təhtisaraning tēmür pənjiriliri iқigə qūxüp ketidu!

Biz birliktə topioқа kirip ketimiz! □ ■

18

*Bildadmu «Yamanlarning yaman aқiwiti»
toqruluk sөz қilidu*

¹ Xuhalik Bildad jawabən mundaқ dedi: —

² Səndək adəmlər қақanoқiqə mundaқ sөzləрни tohtatmaysilər?

Silər obdan oylap beқinglar, andin biz sөz қilimiz.

³ Biz nemixқа silərninɡ aldinglarda ҳaywanlar ҳesablinimiz?

Nemixқа aldinglarda əhmək tonulimiz?□

□ **17:14 «Mening atam!»** — bu ibarining қədimdə «Begim!» «Təқsir!» degən mənisi mu bar idi. □ **17:16 «təhtisara»**

— 7-bab, -9-ayət wə xu ayətninɡ izahatini kərünɡ. «**Ümidim təhtisaraning tēmür pənjiriliri iқigə qūxüp ketidu! Biz birliktə topioқа kirip ketimiz!**» — bu jümlininɡ soal jümlə xəklidə қilinoған tərјimisi mu uқraydu: «Ümidim təhtisaraning tēmür pənjiriliri iқigə qūxüp қalarmu? Biz birliktə topioқа kirip ketərmizmu?».

■ **17:16** Ayup 3:17,18,19; 30:23,24
□ **18:3 «Biz nemixқа silərninɡ aldinglarda ҳaywanlar ҳesablinimiz?»** — «silər» degən sөzɡə қarioғanda, Bildadning bu sөzining pəқət Ayupқila қilinoған əməslisini bildüridu. Ularning yenida gəp anglioқuқilardin bəzilər Ayupning jasaretnik sөzlerini anglap uningоқа қol қoydimu-ya?

4 Həy özüngning oqəzipidə özüngni yirtkuqi, seni dəpla yər-zemin taxliwetiləmdu?!

Taoq-taxlar öz ornidin kətürülüp ketəmdu?! □ ■

5 Qandakla bolmisun, yaman adəmning qiriqı oqürülıdu,

Uning ot-uqkunliri yalkunlimaydu.

6 Qediridiki nur qarangoqulukka aylinidu,

Uning üstigə askan qiriqı oqürülıdu.

7 Uning məzmut kədəmliri ksilidu,

Əzining nəsihətliri əzini mollak atkuzidu.

8 Qünki öz putliri əzini toroqa əwətidu,

U dəl torning üstigə dəssəydiqan bolidu.

9 Kiltak uni tapinidin ilivalidu,

Tuzak uni tutuwalidu. ■

10 Yərdə uni kütidiqan yoxurun arqamqa bar,

Yolida uni tutmaqı bolqan bir qapqan bar.

11 Uni hər tərəptin wəhimilər besip korkitiwatidu,

Həm ular uni iz koqlap koqlawatidu. ■

□ **18:4** «Həy özüngning oqəzipidə özüngni yirtkuqi, seni dəpla ... taoq-taxlar öz ornidin kətürülüp ketəmdu?!» — Ayup 16-bab, 9-ayəttə, «U (Huda)ning oqəzipi meni titma kildi» degən. Bildad, xübhısizki, bu gəpni mazak kılıp: «Sening yirtlixing Hudaning oqəzipi bilən əməs, bəlki öz-özüngning oqəzipi biləndur» deməkqi. Bildad yənə Huda insandin uluq həm aliy boləraqqa, Ayup uning bilən didarlıxay, huzuriqa kirip uning bilən səzlixəy dəp öz əklidin adaxqan, dəp mazak kılıdu — deməkqi. Bildad «Insanning Huda bilən biwasitə səzlixixi, kərüxüxi zadi mumkin əməs» degən kəzqaraxta bolidu. Biraq Ayup ahirida həkikətən Huda bilən kərüxidu; uning üstigə biz Ayupni Hudani əzining əng yeqin həmrahi dəp bilgən kixi, dəp kərələymiz (29:4). ■ **18:4** Ayup 13:14; Zəb. 113:6; Yəx. 54:10; Mat. 10:29-31; Rim. 8:32 ■ **18:9** Ayup 5:5 ■ **18:11** Ayup 15:21; Yər. 6:25; 46:5; 49:29

12 Maoʻdurini aqarqilik yəp tügətti;
Palakət uning yenida paylap yüridu. □ ■

13 Өlümning qong balisi uning terisini yəwatidu;
Uning əzalirini xoraydu. □

14 U öz qediridiki amanliktin yulup taxlinidu,
Өlümning tunjisi uni «wəhimilərnin
padixahı»ning aldioqa yalap apiridu. ■

15 Өyidikilər əməs, bəlki baxkılar uning qedirida
turidu;

Turaloqusining üstigə günggürt yaʻodurulidu. □

16 Uning yiltizi tegidin qurutulidu;

Üstidiki xahliri kesilidu.

17 Uning əslimisimu yər yuzidikilərnin esidin
kötürülüp ketidu,

Sirtlarda uning nam-abruyi qalmaydu. □ ■

18 U yorukluktin qarangoqulukka koʻqliwetilgən
bolup,

Bu dunyadin həydiwetilidu.

19 Əl-yurtta heqkandak pərzəntliri yaki
əwladliri qalmaydu,

U musapir bolup turoqan yərlərdimu nəsli
qalmaydu. ■

20 Uningdin keyinkilər uning künigə qarap
alakzadə bolidu,

□ **18:12 «Maoʻdurini aqarqilik yəp tügətti»** — baxka bir hil tərjimisi «Balayi’apət uni yutuwetixkə aqkəzlük bilən kütiwatidu...» ■ **18:12** Ayup 15:23 □ **18:13 «ölümning qong balisi»** — bəlkim birhil kesəlni (Ayupning kesilini?) kərsitidu. ■ **18:14** Ayup 8:13, 14; 11:20; Pənd. 10:28 □ **18:15 «...baxkılar uning qedirida turidu»** — yaki « ...ot uning qedirida turidu». □ **18:17 «Sirtlarda...»** — yaki: «Yaylaqlarda...» yaki «Dalada...». ■ **18:17** Zəb. 109:13; Pənd. 10:7 ■ **18:19** Yəx. 14:22; Yər. 22:30

Huddi aldinkilarmu qeqüp kətkəndək. □

²¹ Mana, kəbih adəmning makanliri xübhisiz xundak,

Təngrini tonumaydioğan kixiningmu orni qokum xundaktur. □

19

Ayup yənə səz kılıdu: — «Mən Hudani kərimən!»

¹ Ayup jawabən mundak dedi: —

² «Silər qağanöiqə jenimni azablimaqçisilər, Qağanöiqə meni səz bilən əzməkçisilər?»

³ Silər meni on qetim harlidinglar;

Manga uwal kılıxka nomus kılmaysilər. □

⁴ Əgər mening səwənlikim bolsa,

Mən əmdi uning *dərdini* tartimən.

⁵ Əgər silər meningdin üstünlük talaxmaqçı bolsanglar,

□ **18:20 «Huddi aldinkilar qeqüp kətkəndək»** — Bildad eytkən «aldinkilar»ning öz dəwridiki rəzil adəmləring əhwalioğa qarap qeqüp kətkənlikini kərsitixi mumkin. Baxka birhil tərjimisi: «Məxriktikilər uning künigə qarap alaqzadə bolidu, məşriktikilər uning künigə qarap alaqzadə bolidu, məxriktikilərmu qeqüp ketidu». □ **18:21 «Mana, kəbih adəmning makanliri xübhisiz xundak, Təngrini tonumaydioğan kixiningmu orni qokum xundaktur»** — Bildadning bu səzlidir: «kəbih adəm», «Təngrini tonumaydioğan kixi» degini, «sən Ayuptin baxka kixi əməs» deməkçi. □ **19:3 «Silər meni on qetim harlidinglar»** — muxu yərdiki «on qetim» degini «nuroqun qetim»ning birhil ipadisi.

Yüzüm aldida xərm-hayani kərsitip meni əyibliməkqi bolsanglar,

⁶ Əmdi bilip qoyunqlarki, manga uwal kıloqan Təngri ikən,

U tori bilən meni qirmaxturup tartti;

⁷ Kara, mən nalə-pəryad kətürüp «Zorawanlıq!» dəp warkıraymən,

Birəq heqkim anglımaydu;

Mən warkıraymən, birəq manga adalət kəlməydu.

⁸ U yolumni meni ətüwalmisun dəp qıt bilən tosüp koydı,

Kədəmlirimgə karangoşuluk saldı.

⁹ U məndin xan-xəripimni məhrum kıldı,

Beximdin tajni tartıwaldı.

¹⁰ U manga hər tərəptin buzoşunqılık kılıwatıdu, mən tügəxtim;

Ümidimni U dərəhni yuloşandək yuluwaldı.

¹¹ Oşəzipini manga karitip qozoşıdı,

Meni Öz düxmənliridin hesablıdı. ■

¹² Uning qoxunliri səp tüzüp atlandı,

Pələmpəylirini yasap manga hujum kıldı,

Ular qedirimni qorxawoşa elip bargah tikiwaldı.

¹³ U qerındaxlirimni məndin neri kıldı,

Tonuxlirimning mehrini məndin üzdi. ■

¹⁴ Tuşqanlirim məndin yatlıxip kətti,

Dost-buradərlirim meni unuttı.

¹⁵ Öyümdə turşan musapirlar, hətta dedəklirimmu meni yat adəm dəp hesablaydu;

■ **19:11** Ayup 13:24; 16:9; 33:10; Yioş. 2:5 ■ **19:13** Zəb. 31:11-12; 38:11-12; 69:8; 88:8, 18

Ularning nəziridə mən musapir bolup qaldim.□

¹⁶ Mən qakirimni qakırsam, u manga jawab bərməydu;

Xunga mən uningəa aqzim bilən yelinixim kerək.□

¹⁷ Tinikimdin ayalimning kuskusi kelidu,

Aka-ukilirim sesiklikimdin bizar.□

¹⁸ Hətta kiçik balılar meni kəmsitidu;

Ornumdin turmaqçi bolsam, ular meni haqarətləydu.■

¹⁹ Mening sirdax dostlirimning həmmisi məndin nəprətlinidu,

Mən səygənlər məndin yüz əridi.■

²⁰ Ət-terilirim ustihanlirimə qaplixip turidu,

Jenim kıl üstidə qaldi.□ ■

²¹ Ah, dostlirim, manga iqinglar aqrisun, iqinglar aqrisun!

Qünki Təngrining qoli manga kelip təgdi.

□ **19:15 «əyümdə turoqan musapirlar»** — yaki «əyümdiki mehmanlar». **«hətta dedəklirimni meni yat adəm dəp hesablaydu»** — Ayupning əyidə turoqan musapirlar (bəlkim əslidə uning himayisigə erixip uning xizmətqiliri bolqanlar) hazır uni yat adəm, musapir dəp qaraydu. □ **19:16 «Mən qakirimni qakırsam, u manga jawab bərməydu; xunga mən uningəa aqzim bilən yelinixim kerək»** — Ayupning əslidə qakiriəa buyruk berix üqün söz kılıxi bəlkim həjətsiz idi, uning bir imasi yaki qarap qoyuxi kupayə idi. □ **19:17 «Aka-ukilirim»** — ibraniy tilida «Anamning baliyatqusidiki oqullar». **«Aka-ukilirim sesiklikimdin bizar»** — yaki «Aka-ukilirim yelinixirimdin bizar». ■ **19:18** Ayup 30:1 ■ **19:19** Zəb. 41:9; 55:12-14 □ **19:20 «Jenim kıl üstidə qaldi»** — ibraniy tilini sözmusəz tərijmə kilsaq: «Jenim qixlirimning terisinin üstidila qaldi». ■ **19:20** Ayup 30:30; Zəb. 102:5; Yiq. 4:8

22 Silər nemixka Təngridək manga ziyankəxlik kılısilər?

Silər nemixka ətlirimgə xunqə toymaysilər!□

Qutkuzoquqi toqruluk bexarət

23 Ah, mening səzlim yezilsidi!

Ular bir yazmioqa pütüklük boləqan bolatti!

24 Ular təmür kələm bilən qoquxun iqiğə yezilsidi!

Əbədil'əbəd tax üstigə oyup pütülgən bolatti!□

25 Birəq mən xuni bilimənki, özümning Həmjəmət-Qutkuzoquqim həyattur,

□ **19:22 «Silər nemixka ətlirimgə xunqə toymaysilər!»** — ərəblər (wə bəlkim ibraniylar) bəzidə «adəmninğ etini yeyix» degənni «adəmgə təhmət qaplaş» degən mənidi ixlitidu. Ayupning dostliri uning azablrini az dəp, uning azablrioqa yənə «Huda seni taxliwətti» degən wəhimini artip qoyəqan. □ **19:24 «Ah, mening səzlim yezilsidi! Əbədil'əbəd tax üstigə oyup pütülgən bolatti!»** — uning bu arzusi (23-24-ayət) əməlgə axuruldi. Biz hazır uning Muqəddəs Kitabəqa pütüklük səzlrini oquwatimiz (baxka hil tərjimisi uqrixi mumkin).

U ahirət künidə yər yüzidə turup turidu! □ ■

26 Həm mening bu terə-ətlirim buzuloqandin keyin,

Mən yənıla tenimdə turup Təngrini kərimən! □

27 Uni özümlə əyni həlda kərimən,

Baxқа adəmning əməs, bəlki özümning kəzi bilən kəraymən;

□ **19:25** «...**özümning Həmjəmət-Қutқuzоқuқim һayattur**» — Ayup əslidə 9-babta Huda həm özümning otturısında kelixtürgüqi bir «əlqi» yaki «ariqi» bolsa idi, degən intizarini bildürdi. U hazır bu yərdə özining mundak bir «kelixtürgüqi»sining həkikətən barlığını jakarlaydu; ibraniy tilida «goel» («həmjəmət-қutқuzоқuқi») degən bu sөz, adəttə birsi məlum awariqilikkə uqriqanda, uningqa tuoқanқilik (həmjəmətlik) қilip uni қutқuzux üqün «bədəl tələydiqan қutқuzоқuқi tuoқini»ni bilduridu. Bu Қutқuzоқuқi-Nijatkarining bolоanliқining nətijisi bolsa: — U kəlgüsində öz kəzi bilən Hudasını kəreləydu həmdə xu qaşda Huda uning bexioqa qüxkənliri toqrisida uningqa jawab beridiqanliқidin ibarəttur. Bu bayan intayin həyran қalarliқ, həm bəzi jəhətlərdin Ayupning bayanlirining iqidə uning etikadining əng yukiri pəllisi süpitidə julalinip turidu. «Goel» toqrulux yənə «Rut»tiki «kirix sөz» wə «қoxumqə sөz»imizni kəring. «**U ahirət künidə yər yüzidə turup turidu!**» — yaki: «U ahirki bolоquqi bolup yər yüzidə turidu». ■ **19:25** Mis. 6:6; Law. 25:47-49; Ayup 33:23-24; Yuh. 11:25; 1Kor. 15:20-22

□ **19:26** «**Mən yənıla tenimdə turup Təngrini kərimən!**» — muxu yərdə əsli tekstni qüxinix səl təs. «Mən tenimdin sirt (demək, roқ təndin kətkəndin keyin) Hudani kərimən!» degən baxқа bir hil tərjimisi bar. Bu hil tərjimə toqra bolsa, undaқта uning mənisi «Həzirki tenimdin sirt...» degənlik bolsa kərək. Məyli қaysi hil mənidə eytilоan bolsun, Ayupning kəzi özining Hudasını kərixigə yətkən.

Ah, qəlbim buningoʻa xunqə intizardur![□]

²⁸ Əgər silər: «Ixning yiltizi uningdidur, Uni qandak qilip qistap qoqliwetələymiz?!» — desənglar,[□]

²⁹ Əmdi özünglar qiliqtin qorqqininglar tüzük! Qünki *Hudaning* oʻəzipi qiliq jazasini elip kelidu, Xuning bilən silər *Hudaning* sotining quruk gəp əməslikini bilisilər».

20

Zofarmu yamanlarning aqiwiti üstidə səz qilidu

¹ Andin Naamatlik Zofar jawabən mundak dedi:

² «Meni biaram qiloqan hiyallar jawab berixkə ündəwatidu, Qünki qəlbim biaramlikta ertənməktə.[□]

[□] **19:27 «Ah, qəlbim buningoʻa xunqə intizardur!»** — muxu yərdə səzmusez tərjimə qilsaq: «Mening bəräkirim (yürəklirim, demək) iqimdə tügəy dəp qaldi!». Ibraniylar üçün, «bəräklər» adəmnin gəssiyatlrininin, wijdaninim gmu qongkur yiltizidur. Xuning bilən bu jümlə, Ayupning Hudani kəruxtin ibarət zor intizarioʻa əzining bərdaxlik bərləməyatqanlikini bildürgən boluxi mumkin. [□] **19:28 «Əgər silər: «Ixning yiltizi uningdidur, uni qandak qilip qistap qoqliwetələymiz?!» — desənglar,...»** — Ayup əz dostlrininin «Ayupning yoxurun gunahlrininin pax qilmioquqə hərgiz boldi qilmayli» degən pozitsiyidə turuwatqanlikini bildürməkqi. [□] **20:2 «Meni biaram qiloqan hiyallar jawab berixkə ündəwatidu, qünki qəlbim biaramlikta ertənməktə»** — Zofarning bir ixlaroʻa bəkmu jiddiylaxip ketidioqan harakteri bu səzliridin qikip turidu.

³ Mən mənə həkərət kəltürüp, meni əyibləydiyən sözlərnı anglıdım,
Xunga mənıng röh-zehnim mənı jawab berıxkə kıştıdı.

⁴ Sən xunı bılməmsənki,
Yər yüzıdə Adəm'atımız apırıdə bolıqandın berı,

⁵ Rəzıllərnıng ıqalıbə təntənısi kışkıdur,
İplaslarnıng huxallıkı bırdəmlıktur. ■

⁶ Undak kıxınıng xan-xəripı asmanıqə yətkən bolsımu,

Bexı bulutlarıqə takaxsımu,

⁷ Yənıla əzınıng pökıdək yökəp ketıdu;
Unı kərgənlər: «U nədıdur?» dəydu.

⁸ U qüxtək uqup ketıdu,

Qayta tapkılı bolmaydu;

Keqidiki ıqayıbanə alaməttək u həydiwetılıdu.

⁹ Unı kərgən kəz ikkinqı unı kərməydu,
Unıng turoqan jayı unı qayta uqratmaydu.

¹⁰ Unıng oqullırı mıskınlərgə xəpkət kılıxka məjburlınıdu;

Xuningdək u hətta əz kılı bilən baylıqlırını qayturup berıdu.

¹¹ Unıng ustıhanlırı yaxlık məıqdurıqə toloqan bolsımu,

Bırak *unıng məıqdurı* unıng bilən bıllə topaqangda yetıp qalıdu.

¹² Gərqə rəzıllık unıng aıqzıda tatlık tetıqan bolsımu,

U unı til astıqə yoxuroqan bolsımu,

¹³ U unı yutkusi kəlməy məhrını üzəlmısimu,

U uni aqzida qaldursimu, □

14 Birak uning qarnidiki tamiki ozgirip,
Kobra yilanning zehoriga aylinidu.

15 U bayliqlarni yutuwetidu, birak ularni yanduridu;

Huda ularni axqazinidin qikiriwetidu.

16 U kobra yilanning zehorini xoraydu,

Qar yilanning nextiri uni olturidu.

17 U kaytidin erik-ostanglarga hewas bilan qariyalmaydu,

Bal we serik may bilan akidioqan deryalardin huzurlinalmaydu.

18 U erixkenni yutalmay kayturidu,

Tijarat kilqan paydisidin u heq huzurlinalmaydu.

19 Qunki u miskinlerni ezip, ularni taxliwatkən;

U ezi salmioqan oyni igiliwaloqan.

20 U aqkøzløktin əsla zerikmøydu,

U arzuloqan nersiliridin heqkaysisini saqlap qalalmaydu. □

21 Uningoqa yutuwaløqudøk heqnərsə qalmaydu,

□ **20:13 «U uni yutkusi kəlməy mēhrini üzəlmisimu,...»** — ibraniy tilida «uni ayap mēhrini üzəlmisimu». Demək, aqzida qalduriwərməkqi bolidu. **«U uni , yəni rəzillikni aqzida qaldursimu...»** — Zofarning bu bayani intayin zəhərhəndilikke toloqan bolup, bu sözlər xübhəsizki, Ayupni biwasitə əyibləx üqün qaritilidu; u: «rəzillik aqzida tatliq tetioqan» wə «uni til astioqa yoxuroqan», həm 20-ayəttiki «Miskinlerni ezip, ularni taxliwatkən», «ezi salmioqan bir oyni ezi igiliwaloqan» dəp təswirligən kixi dəl Ayuptin baxqa kixi əməs idi. □ **20:20 «U aqkøzløktin əsla zerikmøydu»** — ibraniy tilida: «Uning axqazini heq hatirjəmlikni bilməydu». Okurmənlər 22-24-ayətlərnig baxqa hil tərjimirini uqritixi mumkin.

Xunga uning bayaxatliki mængglk bolmaydu.

²² Uning tokkuzi tl boloqanda, tuyuqsiz ksilqilikqa uqraydu;

Hrbir ezilgqining qoli uninga qarxi qkidu.

²³ U qrsikini toyuziwatkinida,

Huda dhxtlik zipini uninga qxrdu;

U izaliniwatqanda *zipini* uning stige yaoqduridu.

²⁴ U tmr koraldin keqp kutulsimu,

Birq mis oqya uni sanjiydu.

²⁵ Tgkn oq kynidin tartip qkriwelginid,

Yaltirq oq uqi ttin qkriwelginid,

Whimilr uni basidu.□

²⁶ Zulmt qarangoquluk uning bayliqlirini yutuwetixk tyyar turidu,

Insan pwlimign ot uni yutuwalidu,

Uning qedirida kelip qaloqanlirininimu yutuwetidu.□

²⁷ Asmanlar uning kbihlikini axkarilaydu;

Yr-zeminmu uninga qarxi kozqldu.

²⁸ Uning mal-dunyasi elip ketilidu,

Hudaning zplik knid klkn ulqiyp y-bisatini oqulitidu.□

²⁹ Hudaning rzil admg blgilign nesiwisi mana xundaqtur,

□ **20:25 «Yaltirq oq uqi ttin qkriwelginid, whimilr uni basidu»** — Zofar yaman admlrning klgsidiki abzliridin bk hzurlinidoqandk qilatti. □ **20:26 «Insan pwlimign ot»** — Hudaning zining otini krsts kerk.

□ **20:28 «Uning mal-dunyasi elip ketilidu»** — yaki «Klkn yini ekitip ketidu».

Bu Huda uningõa bekitkən mirastur». □

21

Ayup yənə söz qilidu — Hudaning jahanni idarə qilixi

¹ Ayup jawabən mundak dedi: —

² «Gəplirimgə qulak selinglar,

Bu silərning munga bərgən
«təsəlliliringlar»ning ornida bolsun!

³ Söz qiliximoqa yol qoysanglar;

Söz qiloqinimdin keyin, yənə mazak
qiliweringlar!

⁴ Mening xikayitim bolsa, insanoqa
qaritiliwatamdu?

Rohim qandakmu bitakət bolmisun?

⁵ Manga obdan qaranglarqu? Silər qoqum
həyran qalisilər,

Qolunglar bilən aqzinglarni etiwalisilər.

⁶ Mən bu ixlar üstidə oylansamla, wəhimigə
qemimən,

□ **20:29 «Hudaning rəzil adəmgə bəlgiligən nesiwisi mana xundaktur, bu Huda uningõa bekitkən mirastur»** — Zofarning bayanliri jəmləxtürülgində, u degən «rəzil adəm» əməliyəttə tət-bəx pütünləy baxqa-baxqa yol bilən əlgən!

Pütün ətlirimni titrək basidu.□

⁷ Nemixka yamanlar yaxiweridu,

Uzun ömür kəridu,

Hətta zor küq-höküklük bolidu?■

⁸ Ularning nəsli öz aldidə,

Pərzəntliri kəz aldidə məzmut əsidu,□

⁹ Ularning öyliri wəhimidin aman turidu,

Təngrining tayiqi ularning üstigə təgməydu.

¹⁰ Ularning kaliliri jüplənsə uruqlimay

qalmaydu,

Iniki mozaylaydu,

Moziyimu taxlimaydu.

¹¹ *Rəzillər* kiqik balilirini koy padisidək talaqə qikiriweridu,

Ularning pərzəntliri taqlap-səkrəp ussul oynap yürüdü.

¹² Ular dap həm qiltarəqə təngkəx kəlidu,

□ **21:6** «**Mən bu ixlar üstidə oylansamla, wəhimigə qəminən, pütün ətlirimni titrək basidu**» — Ayupning bundak qorkqup ketixi uning təwəndiki səzliri bilən qüxəndürüdü. Ayup taki özini palakət bəşqəqə kədər Hudani Həmmigə Qadir, pütünləy adil həm pütünləy məhrəban dəp ixinip kəlgənidi. Biraq u əmdilikdə bəşqə bir qorkunqluq əhtiməllikqə yüzlinixkə məjbur boluwatatti. Huda rasttinla adalətlik, rasttinla yaximu? Jəhandiki bəzi əhwəllar buningəqə tətür guwəhlik bəriwətkəndək kəlattı. Yaman adəmlər bəyip kitiwatidu, durus adəmlər eziliwatidu. Huda bu ixlarəqə pisənt kilməmdü? U əslidə təsəwwur kilməqə bu əhtiməlliklər uni həzir intayin qorkitiwatatti. ■ **21:7** Zəb. 17:9-12; 73:12; Yər. 12:1; Həb. 1:16 □ **21:8** «**Ularning , yəni yamanlarning** nəsli öz aldidə, pərzəntliri kəz aldidə məzmut əsidu» — Ayup Zofarning baya kələqən səzlrini huləsə kəlip, ularəqə rəddiyə bəridü; yamanlar yəqəlməydu, ularning pərzəntliri «Əz bəyliklərini miskinlərgə kəyturidu» əməs, bəlkə ular öz aldiəqə rawaj tapidu.

Ular nəyning awazidin xadlinidu.

¹³ Ular künlirini awatqılıq iqidə ötküzidu, Andin көzni yumup aqquqıla təhtisaraoqa qüxüp ketidu. □

¹⁴ Həm ular Təngriyə: «Bizdin neri bol, Bizning yolliring bilən tonuxkimiz yoxtur!» — deydu, ■

¹⁵ — «Həmmigə Qadirning hizmitidə boluxning ərzigüdək nəri bardu?

Uningoqa dua kılsaq bizgə nemə payda bol-sun?!» ■

¹⁶ Karanglar, ularning bəhti öz qolida əməsmu? Birəq yamanlarning nəsihiti məndin neri bol-sun! □ ■

¹⁷ Yamanlarning qiriqi kəngə kətim əqıdu?

Ular ni əzlırigə layıq külpət basamdu?

Huda şəzipidin ularoqa dərdlərni bəlüp bəramdu? ■

¹⁸ Ular xamal aldidiki engizoqa ohxax,

Kəra kuyun uqurup ketidoqan pahaləqa ohxaxla yokamdu?

¹⁹ Təngri uning kəbihlilikini balilirioqa qüxürüxkə qalduramdu?

□ **21:13 «Ular künlirini awatqılıq iqidə ötküzidu, andin көzni yumup aqquqıla təhtisaraoqa qüxüp ketidu»** —

Ayup bundak yamanlar əmürwayət azadilikdə yaxioqandin keyin heq azablanmay, heq jazalanmay dunyadin ketidu, dəwatidu. «Andin көzni yumup aqquqıla təhtisaraoqa qüxüp ketidu» degənnin bəxkə birhil tərjimisi: «Ular hatirjəmlikdə təhtisaraoqa qüxidu». ■ **21:14** Ayup 22:17 ■ **21:15** Mis. 5:2; Mal. 3:14 □ **21:16 «Karanglar, ularning bəhti öz qolida əməsmu?»** — bəxkə bir hil tərjimisi: «Karanglar, ularning awatlıki öz qoli bilən kəlməs» (awatlıki Hudadin kəlgən, deməkqi). ■ **21:16** Ayup 22:18 ■ **21:17** Ayup 20:29; Zəb. 11:5-6

Huda bu jazani uning o'ziga bərsun, uning o'zi buni tetisun!

²⁰ O'zining halakitini o'z ko'zi bilan ko'rsun;
O'zi Həmmigə Qadirning kəhrini tetisun!□

²¹ Qünki uning bekitilgən yil-ayliri tügigəndin keyin,

U kandaqmu yənə o'z o'ydikiliridin huzur-halawət alalisun?

²² Təngri kattilarning üstidinmu həküm qiləandin keyin,

Uningo'ra bilim o'gitaləydioqan adəm barmidur?!□ ■

²³ Birsı saq-salamət, pütünləy o'əm-əndixsiz, azadilikdə yilliri toxkanda o'lidu;

²⁴ Bekinliri süt bilan semiz bolidu, Ustihanlirining yiliki heli nəm turidu.

²⁵ Yənə birsi bolsa aqqıq armanda tügəp ketidu; U heqkandaq rahət-paraqət ko'rmigən.

²⁶ Ular bilan billə topa-qangda təng yatidu, Qurutlar ularo'ra qaplixidu.■

²⁷ — Mana, siləarning nemini oylawatqanliqinglarni,

□ **21:20** «**Həmmigə Qadirning kəhrini tetisun!**» — ibraniy tilida «Həmmigə Qadirning kəhrini iqsun!». □ **21:22** «**kattilar**» — ibraniy tilida «aliylar». Bəlkim muxu yərdə pərixtilərni ko'rsitixi mumkin. «**Uningo'ra bilim o'gitaləydioqan adəm barmidur?!**» — Ayup ularning «Yamanlar tezla jazalidu» degənlirining natoqirilikini ispatliqanidi. Birak u hazir: «Siləring bu so'zliringlarda qing turiwelixinglar «Huda bizning pikrimizni anglap andin bu ixlarni xundaq orunlaxturuxi kerək» degənlikdə barawər» deməkqi. ■ **21:22** Yəx. 40:13; Rim. 11:34; 1Kor. 2:16 ■ **21:26** Ayup 17:14

Meni qarilax niyatliringlarni bilimən.□

²⁸ Qünki silər məndin: «Esilzadining öyi nəgə kətkən?

Rəzillərnin turoqan qedirli nədudur?» dəp sorawatisilər.□

²⁹ Silər yoluqilardın xuni sorimidinglarmu?

Ularning xu bayanlirioqa kəngül qoymidinglarmu?□

³⁰ Demək, «Yaman adəm palakət künidin saklinip qalidu,

Ular oqəzəp künidin kutulup qalidu!» — dəydu.■

³¹ Kim rəzilning tutqan yolini yüz turanə əyibləydu?

Kim uningəqa öz kilmixi üqün tegixlik jazasini yegüzidu?

³² Əksiqə, u həywət bilən yərlikigə kətürüp mengilidu,

Uning kəbrisi kəzət astida turidu.

³³ Jiloqining qalmiliri uningəqa tatlık bilinidu;

Uning aldidimu sansiz adəmlər kətkəndək,

□ 21:27 «... silərnin nemini oylawatqanliqinglarni, meni qarilax niyatliringlarni bilimən» — dostlirining səzlrining kəpinqisi daritma gəp; birək, heli roxənki, bu yərdə Ayupqa qaritip hujum qilinidu. □ 21:28 «Silər məndin: «Esilzadining öyi nəgə kətkən?» dəp sorawatisilər» — ularning muxu «esilzadə» degini, xübhisizki, Ayupni kərsitidu. «Silər məndin: «... Rəzillərnin turoqan qedirli nədudur?» dəp sorawatisilər» — Ayup yənə muxu yərdə: Silərnin bu soalliringlar meni daritip kərsitidiqanliqini bilimən, dəwatidu.

□ 21:29 «Silər yoluqilardın xuni sorimidinglarmu?» — Zofar: «İplaslarning huxallıqı birdəmliktur», xundaqla bu ix «yər yüzidə Adəm'atimiz apiridə boləqandın beri» həmmə adəmgə ayan — degən. Birək Ayup yirək yurtlarəqa berip kəlgənlərnin bayanliri baxқиqə, dəydu. ■ 21:30 Pənd. 16:4

Uning kəynidinmu barlik adəmlər əgixip baridu.
³⁴ Silər nemixka manga quruk gəp bilən təsəlli bərməkqi?
 Silərning jawabliringlarda pəkət sahtilikla tepilidu! □

22

Elifaz yənə səz qilidu: — •••• Hata pərəzlər — Ayupka qaritilojan hujumlar

¹ Andin Temanlik Elifaz mundaq dedi: —

² Adəm Hudaqa qandaqmu payda kəltürəlisun? Dana adəmlərmu Uningoqa nemə payda kəltürəlisun?

³ Sən həkkanıy bolsangmu, Həmmigə Qadiroqa nemə bəhrə berələytting?

Yolliring əyibsiz boləjan təkdiirdimu, sən Uningoqa nemə oəniymətlərnə elip kelələysən? □

⁴ Uning seni əyibləydiəjanliki,

□ **21:34 «Silər nemixka manga quruk gəp bilən təsəlli bərməkqi? Silər yoluqilardın xuni sorimidinglarmu?»**

— okurmənlər bayqisunki, Ayupning üq dosti awwal səl eəfir-besikraq səz qilidu, andin gəp qiloqanseri aqqik həm təlwəlik bilən səzləydu; Ayup bolsa awwal intayin təlwilərqə wə jiddiylikta səz qiloqan bolsimu, lekin uning səzliri barəqanseri təmkın bolidu. □ **22:3 «... Yolliring əyibsiz boləjan təkdiirdimu, sən uningəqa nemə oəniymətlərnə elip kelələysən?»**

— 1-bab, 8-ayəttə, Hudaning Ayuptin aloqan raziliki, hursənliki nahayiti roxən bayan qilinidu. Yənə kelip, Təwratning «Yaritilix» degən qismida biz Hudaning insanalarning gunahlliri tūpəylidin boləjan intayin azablinidiəjanliki toərisida həwərdar bolimiz. Xunga Elifazning 2-ayət wə 3-ayəttiki bu səzlining tolimu hata ikənlikini biliximiz lazim.

Wə Uning sanga xikayətlər yətküzidioṭini sening
ihlasmən bolōining ūqünmu-ya?

⁵ Sening rəzilliking zor əməsmu?

Sening gunəhliring həsabsiz əməsmu?

⁶ Sən kərindaxliringdin səwəbsiz kepillik
alōansən;

Sən yalangtüxlərnə kiyim-keqəkliridin məhrum
kiliwətkənsən. ■

⁷ Həlsizlanōanlarōa su bərmiding,

Aq kəlōanlarōa axnimu ayap bərmiding,

⁸ Gərqə sən yər-zeminlik bolōan kōli uzun adəm
bolsangmu,

Yər-zemin tutup hərəmətlinip kəlgən adəm bol-
sangmu,

⁹ Sən tul hotunlarnimu kuruq kōl
yanduroānsən,

Yetim-yesirlarning kōlinimu yanjitiwətkənsən. □

¹⁰ Mana xu səwəbtin ətrapingda tuzaklar yatidu,
Uxtumtut pəyda bolōan wəhimimu seni basidu.

¹¹ Xu səwəbtinmu seni karangoṭuluk besip
kərəlməs kildi,

Bir kəlkün kelip seni oṭərk kildi.

¹² Təngri ərxaləning qōkqisida turidu əməsmu?

Əng egiz yultuzlarning nəkədər aliy ikənlikigə
qarap bəq!

¹³ Birəq sən: «Təngri nemini bilidu?

U rast xunqə zulmət karangoṭulukta birnemini
pərk etələmdu?!» dəwatisən.

¹⁴ Yənə: «Koyuq bulutlar uni tosiwalidu,

■ **22:6** Mis. 22:26, 27; Kan. 24:6, 10-13 □ **22:9** «Sən ... **yetim-yesirlarning kōlinimu yanjitiwətkənsən**» — xuni qongkur qūxiniximiz kerəkki, Elifazning bu xikayətliri pütünləy asassizdur.

Xunga U pələk üstidə aylinip mangoşinida bizni kərməydu!» — dəysən.

¹⁵ Yaman adəmlər mangoşan kona yolni sənmu tutiwerəmsən?

¹⁶ Ular waqti toxmay turupla elip ketilgən, Ularning ulliri kəlkün tərpidin ektilip ketilgən. □

¹⁷ Ular Təngrigə: «Bizdin neri bol!» Həmmigə Qadir bizni nemə qılalisun?» — dəytti. ■

¹⁸ Birəq ularning öylirini esil nərsilər bilən tolduroşan dəl Uning Əzidur, Mən bolsam yamanlarning nəsihitidin yirəqləşkənmen! □ ■

¹⁹ Həqkaniylar ularning bərbat boləşanlikini kərüp xadlinidu; Bigunaşlar ularni mazaq qilip: — ■

²⁰ «Bizgə qarxi qikquqilar xübhisiz wəyran bolidu, Ot ularning bayliklərini yutuwətməmdu?» — dəydu.

²¹ *Xunga* Hudaşa boysunup Uni tonusang, Xu qəşdila sən aman bolisən; Xuning bilən sanga amət kelidu.

□ **22:16** «Ular waqti toxmay turupla ..., ularning ulliri kəlkün tərpidin ektilip ketilgən» — bu yərdə Nuh pəyoşəmbərninğ dəwridə topan ektip kətkən rəzil adəmlər kərştilgən boluxi mumkin. ■ **22:17** Ayup 21:14 □ **22:18** «Ularning öylirini esil nərsilər bilən tolduroşan dəl uning əzidur» — Elifaz muxu yərdə Ayupning «Yamanlar bəzidə beyip awatlixidu» degən pikrining toşrilikini azraq qəbul qiləşandək qiləşini bilən yənila: «Yamanlar tez bərbat bolidu» dəydu. ■ **22:18** Ayup 21:16 ■ **22:19** Zəb. 107:42

22 Uning aqzidin kəlgən nəsihətnimu qobul qil,
Uning sözlirini kənglünggə püküp koy.□

23 Sən Həmmigə Qadirning yenioqa kaytip
kəlsəng, muqərrərki,
Kaytidin quruluş qikalaysən;
Əgər sən kəbihlikni qedirilingdin
yiraklaxtursang,■

24 Əgər sən altunungni topa-qang üstigə taxliyal-
isang,
Ofirdiki altunungni xiddətlik ekinning taxlirioqa
qoxuwətsəng,□

25 Undaqta Həmmigə Qadirning Əzi sanga altun
bolidu.
Sening üqün sərhil kümüxmu bolidu.

26 U qaqlada sən Həmmigə Qadirdin səyünisən,
Yüzüngni Təngrigə qarap kətürələysən.

27 Sən Uningoqa dua qilsang, U kulak salidu,
Xundakla sənmu iqkən kəsəmliringgə əməl
kilisən.

28 Sən qarar qiləqan ix əməlgə axidu,
Yolliring üstigə nur quxidu.

29 Adəmlər pəs qilinoqanda, sən ularoqa: «Or-
nunglardin turunglar!» dəysən,

□ 22:22 «**Hudaning** aqzidin kəlgən nəsihətnimu qobul qil,...»
— Elifaz özining baya degən gəplirini «Hudaning aqzidin kəlgən
nəsihət» dəp qarisa kerək. ■ 22:23 Ayup 8:5, 6 □ 22:24
«**Əgər sən ... Ofirdiki altunungni xiddətlik ekinning
taxlirioqa qoxuwətsəng**» — Elifaz bəkim Ayupni altunlaroqa
intayin aq kəz adəm dəp qaraydu. Uning bu sözlirining
nuroqun adəmlərgə payda yətküzələydiqini bilən, Ayup aq kəz
adəm bolmioqça, uningə heq yardəm bərməydu. Bu ayəttə
deyilgən «Ofirdiki altun» nəhayiti esil bir hil altunni kərsitidu.

Xuning bilən *Huda* qirayi sunoqanlarni kutkuzidu.■

³⁰ U hətta gunahı bar adəmnimu kutkuzidu,
U qolungdiki halallıktin kutkuzulidu. □

23

Ayup jawab beridu — İxənq-etikaqning guman bilən boloqan kürixi

¹ Ayup jawabən mundaq dedi: —

² «Bügünmu xikayitim aqqıktur;

Uning meni baskan kōli ah-zarlırimdinmu eoqırdur!□

³ Ah, Uni nədin tapalaydıoqanlıkimni bilgən bolsam'idi,

Undaqta Uning olturıdıoqan jayıoqa barar idim!

⁴ Xunda mən Uning aldida dəwayimni bayan qılattım,

Aoqzimni munazirilər bilən toldurattım,

⁵ Mən Uning manga bərməkqi boloqan jawabini bilələyttım,

■ **22:29** Pənd. 29:23 □ **22:30** «U hətta gunahı bar adəmnimu kutkuzidu, u qolungdiki halallıktin kutkuzulidu» — kizik ix xuki, Elifazning əzi ahirda Ayupning duasi arkılik kutkuzulidu (42-bab). □ **23:2** «Bügünmu xikayitim aqqıktur» — bu ayəttiki «bügün» degən söz Ayupning dostliri bilən boloqan munazirilirining birnəqqə kün dawamlaxkanlıqıoqa ispat bolidu. Elifaz 22-bab, 29-ayəttə «Huda qirayi sunoqanlarni kutkuzidu» degənidi. Ayup yənə bu yərdə Elifaz eytkən «Xikayət (ərz)» degən sözini kəstən ixlitip özini «qirayi sunoqanlardın» əməslıkını kərsətməkqi boloqan boluxı

mumkin.

Uning manga nemini deməkqi bololanlığını qüxinələyttim.

⁶ U manga qarxi turup zor küqi bilən mening bilən talixamti?

Yaq! U qokum manga kulak salatti.

⁷ Uning huzurida həkkəniy bir adəm uning bilən dəwalixalaytti;

Xundaq bolsa, mən öz Sotqim aldida mənngügiqə aqlanoqan bolattim.

⁸ Əpsus, mən aloqa qarap mangsammu, lekin U u yərdə yok;

Kəynimgə yansammu, Uning sayisinimu kərəlməymən.□

⁹ U sol tərəptə ix kiliwatqanda, mən Uni baykiyalmaymən;

U ong tərəptə yoxurunqanda, mən Uni kərəlməymən;□

¹⁰ Birak U mening mangidioqan yolumni bilip turidu;

U meni tawlioqandin keyin, altundək sap

□ **23:8 «Əpsus, mən aloqa qarap mangsammu, lekin U u yərdə yok; kəynimgə yansammu, Uning sayisinimu kərəlməymən»** — yənə birhil təjimişi: «Birak mən xərkəkə mangimən, lekin U u yərdə yok; qarəbkə yansammu, Uning sayisinimu kərəlməymən». □ **23:9 «U sol tərəptə ... U ong tərəptə yoxurunqanda, mən Uni kərəlməymən»** — Ayup öz əhwalidin Hudaning yaxlilikliridin həqkəndək ispat kərəlməydu wə Hudaning hazır uningoqa nisbətən nemini kiliwatqanlığını həq bilməydu.

bolimən.□

11 Mening putlirim uning kədəmlirigə qing əgəxkən;

Uning yolini qing tutup, heq qətnimidim.■

12 Mən yənə Uning ləwlirining buyruqidin bax tartmidim;

Mən Uning aqzidiki sözlərni öz kəngüldikilirimdin kımmətlik bilip kədirləp kəldim.□

13 Birəq Uning bolsa birla muddiasi bardur, kimmu Uni yolidin buruyalisun?

U kənglidə nemini arzu kıloqan bolsa, xuni kılidu.■

14 Qünki U manga nemini iradə kıloqan bolsa, xuni bərhəq wujudqa qıqiridu;

Mana muxu hildiki ixlar Uningda yənə nuroqundur.

15 Xunga mən Uning aldida dəkkə-dükkigə qüximən;

Bularni oylisamla, mən Uningdin qorqup ke-

□ **23:10 «Birəq U mening mangidoqan yolumni bilip turidu»** — bu ayətning birinçi kısmının yənə bir hil təjimisı: «U (Huda) Özının manga boləqan yolını bilidu». Xübhisizki, Ayupning bundəq degini yənıla uning etiқadining əng parlaq bayanlıridin biri hesablinidu. Biz yənıla uningə qayil bolmay turalmaymiz. ■ **23:11** Ayup 31:4-8 □ **23:12 «...Uning aqzidiki sözlərni öz kəngüldikilirimdin kımmətlik bilip...»** — yaki «...Uning aqzidiki sözlərni öz nəpsimdin kımmətlik bilip...». ■ **23:13** Zəb. 33:9; 115:3; 135:6

timən. □

¹⁶ Qünki Təngri kənglümni ajiz kıloğan,
Həmmigə Qadir meni sarasimigə salidu.

¹⁷ Həlbuki, mən qarangövlük iqidə
ujukturulmidim,

Wə yaki yüzümni oriwaloğan zulmət-
qarangövlükkimu heq süküt kılmidim. □

24

Miskinlik wə jinayət

¹ — Nemixqa Həmmigə Qadir *sorak* künlirini
bekitməydu?

Nemixqa Uni tonuqanlar Uning xu künlirini
bikardin-bikar kütidu?

² Mana, adəmlər pasil kılinoğan taxlarni
yötkiwetidu;

□ **23:15 «Bularni , yəni 14-ayəttiki «muxu hildiki ixlar»ni** oylisamla, mən Uningdin qorqup ketimən» — Ayup əmdi nemixqa Huda aldida biaram bolup, öz ixlirini oylisa qorqup ketidu? 14-ayəttə u Huda uning üqün bekitilgən ixlar (yəni uning hazır tartiwatqan azab-okubətlər) toqrisida sez kılqandin keyin, u: «Uningda nuroqunlioğan muxundak ixlar bardur» dəydu — demək, u: «Mening hazıröiqə tartqan azablimdin yənə nuroqun «muxundak ixlar» aldimda barmikin?» dəp intayin kıynilidu. □ **23:17 «Həlbuki, mən qarangövlük iqidə ujukturulmidim, wə yaki yüzümni oriwaloğan zulmət-qarangövlükkimu heq süküt kılmidim»** — bu ayətning əsli təkistini qüxinix səl təs. Yənə bir hil tərijimisi: «Qünki mən qarangövlük qüxkəndə jandin üzülmiginim bilən, U mening yüzümni zulmət-qarangövlükün qoşdap qutquzmioğan».

Ular zorawanlıq bilən baxqılarning padilirini bulap-talap əzliri *oquq-axkara* bakıdu; □ ■

³ Ular yetim-yesirlarning exikini bulap həydəp ketidu;

Ular tul hotunning kalisini kepillik üçün eli-walidu. □

⁴ Ular miskinlərnı yoldın neri ittiriwetidu;

Xuning bilən zemindiki ezilgənlərnıng həmmisi məküxüwalidu. ■

⁵ Mana, ular dəxt-bayawanlardiki yawayi exəklərdək,

Tang səhərdə olja izdəx «hizmiti»gə qıkidu;

Janggal ular wə ularnıng baliliri üçün yeməklik təminləydu. □

⁶ Ular yamanning *kaliliri* üçün dalada ot-qəp oridu,

Uning üçün axқан-taxқан üzümlirini teriydu; □

⁷ Ular keqini kiyimsiz yalang ötküzidu,

Sooqkta bolsa yepinoqudək kiyimi yoktur.

□ **24:2** «**Mana, adəmlər pasil qılinoqan taxlarnı yetkiwetidu**» — muxu bab 1-12-ayəttiki «adəmlər» bəlkim qəl-bayawanda turuwatqan miskin jinayətgilərnı kərsitidu (bolupmu 5-12-ayətlərnı kəring). «**...taxlarnı yetkiwetidu**» — yaki «taxlarnı yetkəp ketidu». ■ **24:2** Qan. 19:14; 27:17; Pənd. 22:28; 23:10 □ **24:3** «**Ular tul hotunning kalisini kepillik üçün eliwalidu**» — bu kalisi bəlkim həm süt üçün həm yər həydəx üçünmu ixlilitidu. ■ **24:4** Pənd. 28:28 □ **24:5** «**...ular dəxt-bayawanlardiki yawayi exəklərdək,...**» — bu yaman adəmlər xəhər-yezilərdin həydiwetilgən bolup, dəxt-bayawanda jan beqixtin baxqa amali yok idi. □ **24:6** «**Ular yamanning kaliliri üçün dalada ot-qəp oridu, uning üçün axқан-taxқан üzümlirini teriydu**» — roxənki, yər igisi boloqan muxu rəzil adəm bu «qüpərəndilərgə» öz axlıq həsulini elixta yaki üzüm həsulini üzuxtə həq ixənməydu.

8 Ular taʼqqa yaʼqan yamoʻurlar bilən süzmə bolup ketidu,

Panahsizlikidin taxni kuqaklixidu.

9 Adəmlər atisiz balilarni əmqəktin bulap ketidu, Ular miskinlərdin *bowaqlarni* kepillikkə alidu.□

10 *Miskinlər bolsa* kiyimsiz, yeling ətidu, Baxqilar üçün buqday baqlirini kətürsimu, yənila aq qalidu;■

11 Ular baxqilarning øyidə zəytunlarni qəyləp yaq qikarqan bolsimu, Höylilirida xarab kəlqikini qəyligən bolsimu, Yənila ussuzlukta qalidu.■

12 Xəhərdin adəmlərnin aq-zarliri qikip turidu, Qiliq yegənlərnin janliri nalə-pəryad kətüridu; Biraq Təngri heqkimning iplaslikini əyibliməydu.□

13 — Nuroqa qarxi isyan kətüridioqanlarmu bar; Ular nurning yollirini bilməydu, Uning tərakiliridə turmaydu.

14 Qatil tang nuri kelixi bilən ornidin turup, Kəmbəqəllər wə miskinlərnin öltüridu;

□ **24:9** «Ular miskinlərdin bowaqlarni kepillikkə alidu» — yaki «Ular miskinlərdin kepillik alidu». ■ **24:10** Law. 19:13 ■ **24:11** Qan. 25:4; Yaq. 5:4 □ **24:12** «... **Biraq Təngri heqkimning iplaslikini əyibliməydu**» — keyin Ayup bu səzidin həm muxuningoqa ohxax baxqa səzlidirin towa qilip: «Nəsihətni tuturukisiz səzlər bilən hirələxtürgən kim?» dəp səzidin yanidu (42-bab). Biraq bu babtiki 1-12-ayətlərdin roxən qüxinimizki, u mundaq kixilərnin, hətta uningdin yirak turoqan ezilgüqilərnin əhwaliqə iqini aqritip kəngül bələtti.

Keqidə u oşridək yürüdü. □ ■

15 Zinahormu «Meni heq kez kərməydu» dəp zawal waqtini kütüdü,
Baxqılar meni tonumisun dəp ayalning qümbilini yüzigə tartıwalıdu. ■

16 Qarangöşulükta *oşrilar* öyning tamlirini kolap texıdu;

Kündüzdə ular əzlrini öz öyigə qamap qoyıdu;
Ular nurni tonumaydu. ■

17 Ular üqün tang səhər ölüm sayısidək tuyulıdu;
Ular qap-qarangöşulükning wəhimilirini dost tutıdu. □

18 Ular sularning yüzidiki kəpüklərdək yoqap kətsun!

Ularning yər-zemindiki nesiwisi lənət qılinoşanki,

Xunga ulardin heqkim üzümzarlıqqa yənə mangmisun! □

19 Quroşaqşılıq həm tomuz ışıq qar sulirinimu

□ **24:14** «**Qatıl tang nuri kelixi bilən ornidin turup, kəmbəşəşlər wə miskinlərni öltürıdu**» — bəkim tang səhərdiki oşwalıqtın həm kixining bihəşəşlikidin paydılınıp yoxurun zərbə qılıp bulap-talaydu. ■ **24:14** Zəb. 10:8, 9

■ **24:15** Zəb. 10:10-11; Pənd. 7:8, 9 ■ **24:16** Ayup 38:15;

Yh. 3:20 □ **24:17** «**Ular üqün tang səhər ölüm sayısidək tuyulıdu**» — yaki «Tang səhər ular üqün qap-qarangöşulük bolıdu». □ **24:18** «**Ular sularning yüzidiki kəpüklərdək yoqap kətsun!**»

— 18-20-ayətlərdiki peillarni buyruk xəklidə yaki kəlgüsi zaman xəklidə tərijimə qılıxqa bolıdu. Xunga -18-20-ayətlərnıng baxqa birhil tərijimisi: «Ular sularning yüzidiki kəpüklərdək yoqap ketıdu; ularning yər-zemindiki nesiwisi lənət qılinoşan, xuning bilən ulardin heqkim üzümzarlıqqa yənə mangmaydu... qatarlıq» bolıdu. Bırak biz tərijimizni aldi-kəynidiki ayətlərgə maslaxturup alduk.

yöp tügitudu;

Təhtisaramu ohxaxla gunah, qıloqlarni yöp tügətsun!

²⁰ Uni, tuoqlan anisimu untusun!

Qurt xəlgəylirini ekıtip uni yesun!

Əskə heq elinmisun!

Xuning bilən həkkanıysızlıq dərəhtək kesilsun!□

²¹ U balisi yoq tuoqlaslardin olja alidu,

U tul hotunlaroqlimu heq xəpkət kərsətməydu.

²² Birəq *Huda* Əz kudriti bilən mundaq küq-hoquki barlarning *künini* uzartidu;

Ular hətta həyatidin ümidsizlənsimu qaytidin ornidin turidu.□

²³ *Huda* yənıla ularni amanlıqta muqımlaxturidu,

Xunga ular hatırjəm bolıdu;

U ularning yollirini kəzdə tutqan əməsmu?□

²⁴ Ularning mərtiwisi birdəmlik ətürülidu,

Andin ular yoq bolıdu;

Ular ɔngda qaldurulıdu, andin baxqa adəmlərgə ohxaxla yioqıp elip ketilidu;

Ular pəkətlə pixqan sərhil buoqlay baxaqliridək

□ **24:20** «**Qurt xəlgəylirini ekıtip uni yesun!**» — yaki: «Qurt uning jorisi bolsun!». □ **24:22** «**...Ular hətta həyatidin ümidsizlənsimu qaytidin ornidin turidu**» — bu ayəttiki əsli tekıstni qüxinix səl təs. Baxqa hil tərjimiliri uqrxıi mumkin.

□ **24:23** «**U ularning yollirini kəzdə tutqan əməsmu?**» — Ayup muxu yərdə Hudaning yamanlarning yollirini kəzdə tutqını bilən ularni alaħıdə jazalımaydıoqlanıqını, bəlki ularni adəttıkidək əlüm künıgə saqlaydıoqlanıqını kərsətməkqi boluxıi mumkin.

kesilip ketidu.□

²⁵ Bu ixlar mundaq bolmisa, qeni kim meni yaloqanqi ddp ispatliyalaydu.

Mening gaplirimni kim quruk gap deyalaydu?».

25

Bildad yanə səzləydu — Hudaning uluqluqi

¹ Xuhalik Bildad jawabən mundaq dedi: —

² «Uningda həkümranlik həm həywət bardur; U asmanlarning kəridiki ixlarnimu tərtpkə salidu.□

³ Uning qoxunlirini sanap tügətkili bolamdu?

Uning nuri kimning üstigə qüxməy qalar?

⁴ Əmdi insan balisi qandaqmu Təngrining aldida həkqaniy bolalisun?

Ayal zatidin tuquloqanlar qandaqmu pak bolalisun?■

⁵ Mana, Uning nəziridə hətta aymu yoruk bolmioqan yərdə,

Yultuzlarmu pak bolmioqan yərdə,■

⁶ Kurt bolioqan insan,

□ **24:24** «**Ular , yanə yamanlar** pəkətla pixqan sərhil buoqday baxakliridək kesilip ketidu» — Ayup yanila, yamanlarning heq jazalanmay hayatning pəyzini sürüp andin pixqan sərhil buoqdaydək heq azablanmay bu dunyadin kətidioqanlikini kərsətsə kerək. □ **25:2** «**U asmanlarning kəridiki ixlarnimu tərtpkə salidu**» — Bildadning bu səzliri bəlkim Xəytanning əslidə Hudaşə qarxilik qilip ərxte isyan kətürgənlikini, andin Hudaning Xəytanni ərxin həydiwetip, ərxteki ixlarni qaytidin tərtpkə kəltürgənlikini kərsitidu. ■ **25:4** Ayup 4:17, 18, 19; 15:14, 15, 16 ■ **25:5**

Ayup 15:15

Sazang boloqan adəm balisi *uning aldida* qandak bolar?». □ ■

26

Ayupning ahirki sözliri — Bildadni ayibləx

¹ Ayup *Bildadka* jawabən mundak dedi: —

² «Maqdursiz kixigə qaltis yardəmlərni beriwəttin!

Biləkliri küqsiz adəmni karamət qutkuzuwəttin!

³ Əqli yok kixigə qaltis nəsihətlərni qiliwəttin! Wə uningqa alamət bilimlərni namayan qiliwəttin!

⁴ Sən zadi kimning məditi bilən bu sözlərni qilding?

Səndin qiqiwatqini kimning rohi?

Hudaning uluqluqi — Ayupning bayani

⁵ — «Ərwahlər, yəni su astidikilər,

Xundakla u yərdə barlıq turuwatqanlar toloqinip ketidu;

⁶ Bərħək, *Hudaning* aldida təhtisaramu yepinqisiz körünidu,

□ **25:6 «Sazang boloqan adəm balisi uning aldida qandak bolar?»** — dostlirining Ayupka əng ahiri bərgən jawabi Bildadning bu sözliridir. Uning bayani bək kışka bolup, «yamanlarning aqiwiti» toqrisida gəp kılmaydu, pəkətlə Hudaning uluqluqini sözləydu. Qariqanda ular yənıla Ayupning reallıqqa yüzlinidiqan sözlirigə jawab tapalmaydu. ■ **25:6** Ayup 4:19; Zəb. 22:6

Halakətningmu yapkuqi yoktur.■

⁷ U *yərning* ximaliy *qutupini* aləm boxlukioqa sozoqan,

U yər *xarini* boxluk iqidə muəllək qiləqan;□ ■

⁸ U sularni qoyuk bulutliri iqigə yioqidu,

Bulut ularning eoqirliki bilənmu yirtilip kətməydu.

⁹ U ayning yüzini yapidu,

U bulutliri bilən uni tosidu.□ ■

¹⁰ U sularning üstigə qəmbər sizip qoyoqan,

Buning bilən U yorukluk həm qarangoqulukning qegrasini bekitkən.□ ■

¹¹ Asmanlarning tüwrükliri təwrəp ketidu,

Uning əyibini anglapla alakzadə bolup ketidu.

¹² U dengizni kudriti bilən tinqlanduridu;

Əz həkmiti bilən Raḥabni parə-parə qilip yanji-

■ **26:6** Zəb. 139:8, 11, 12; Pənd. 15:11; Ibr. 4:13 □ **26:7**

«U *yərning* ximaliy *qutupini* aləm boxlukioqa sozoqan» — ibraniy tilida: — «U ximaliy tərəplər aləm boxlukida sozoqan».

Bu ibarining yərning ximalini əməs, bəlki asmanın ximalidiki tərəplərnı kərsitixi mumkinqilikimu bar. «*yər xari*» — əyni tekistə «yər». Biraq heli roxənki, Ayup yər-zeminning mutlək ayrim turidioqan bir jisim ikənlikidin toluq həwərdar idi. ■ **26:7** Zəb. 104:2 □ **26:9** «U *ayning* yüzini *yapidu*» — yaki «U təhti boləqan ərxning yüzini yapidu».

■ **26:9** Ayup 9:8; Zəb. 104:2, 3 □ **26:10** «*Buning bilən u yorukluk həm qarangoqulukning qegrasini bekitkən*»

— ilim-pən jəhəttinmu, bu sözlərnıng top-tooqra ikənliki ispatlanəqan. ■ **26:10** Yar. 1:9; Ayup 38:8; Zəb. 33:7; 104:5-9; Pənd. 8:29; Yər. 5:22

wetidu. □ ■

¹³ Uning Roʻhi bilən asmanlar bezəlgən,

Uning qoli tez qaçqan əjdihani sanjiydu. □ ■

¹⁴ Mana, bu ixlar pəkət uning qiloqanlirining
kiçikkinə bir qismidur, halas;

Uning söz-kalamidin anglawatqinimiz nahayiti
pəs bir xiwirlax, halas!

Uning pütkül zor kudritining güldürmamisini

□ **26:12 «U dengizni kudriti bilən tinqlanduridu»** — «tinqlanduridu» degənning ikki hil tərjimesi bar: — «tinqlanduridu» yaki «dolqunlitidu». Biraq «dolqunlitidu» bolsa keyinki ayət bilən maslaxmaydu. **«Rahab»** — «Rahab»ning üç hil mənisi bar. 9-bab, 13-ayəttiki izahatni kərüng. Muxu yərdə, xübhisizki, dengizdiki axu zor, qorqunqluq haywanni kərsitidu, həm xuning bilən bir waqıtta u Xəytanning bir kərünuxidur. Bu ayət bəlkim Xəytanning dəsleptə Hudaqə qarxilik qilip isyan kətürgənlikini, andin Hudaning uni ərxin həydəp dengizə taxliqanlikini kərsitidu, xundaqla əng ahirida uni bitqit qiliwetidioanlikidin bexarət qilidu. 13-ayətəni həm izahatinimu kərüng. ■ **26:12** Yəx. 51:15 □ **26:13 «tez qaçqan əjdihə»** — yaki «yorəqilima əjdihə». **«tez qaçqan əjdihə»** — bəlkim yukiriki «lewiatan»ni (9-izahatni kərüng) yaki Xəytanning əzini kərsitidu. Əgər ikkinçi mənisi toəra bolsa, bu Təwrattiki «Yaritilix» 3-babtiki bexarət bilən ohxaydu. Demək, ahirda Huda Əz Məsihi arkilik Xəytanni pütünləy məqlub qilidu. Bəzi alimlar: «U Əz qoli bilən «əjdihə yultuz türkümü»ni yasioqan» dəpmu tərjimə qilidu. ■ **26:13** Zəb. 33:6

bolsa kimmu qüxinəlisun?!». □

27

Ayupning qaytidin öz həq-səmimiyyətini bayan qilixi

¹ Ayup bayanini davamlaxturup mundaq dedi:

² «Mening həqkimni tartıwaloqan Təngrining hayati bilən, Jenimni aqritkan Həmmigə Qadirning həqki bilən kəsəm kilimənki, □

³ Tenimdə nəpəs bolsila,

Təngrining bərgən Rohi dimioqimda tursila,

⁴ Ləwlimdin həqkaniysiz sözlər qikmaydu,

□ **26:14 «Bu ixlar pəkət uning qılolanlırining kiqikkinə bir qismidur, halas»** — ibraniy tilida «Bu ixlar pəkət uning yollirining əng qetidiki burjiki, halas». **«Uning pütkül zor qudritining güldürmamisini bolsa kimmu qüxinəlisun?!»**

— Ayupning bu üq dosti Huda həmmidin uluq wə aliy bololanlıqı üqün Uningoqa yeqinlixix mumkin əməs, dəp qaraydu. Birak Ayup üqün (gumanlıq nuqti'inəzərdin əməs, etiqaadning nuqti'inəziridin səzligən waqıtlarda) Hudaning uluqluqı Uning insanni paklap Əzigə yeqinlaxturux imkanıyitini yarıtıp beridu. Xunga u Hudaning uluqluqidin xadlinidu. □ **27:2 «Mening həqkimni tartıwaloqan Təngrining hayati bilən...»**

— Ayupning muxu yərdə «(Huda) mening həqkimni tartıwaloqan» degini bəlkim Hudaning həq səwəbni kərsətməy uni jazalap, uningdin «adalətkə bololan həqki»ni yaki uning bu ixlar toqruluk «dəwalixix» pursitini «tartıwaloqan»lıqini kərsitidu.

Tilim aldamqilik bilən heq xiwirlimaydu!□

⁵ Silərningkini tooqra deyix məndin yirax tursun!

Jenim qıkkanoqa kədər duruslukumni özümdin ayrimaymən!

⁶ Adillikimni qing tutuwerimən, uni koyup bərməymən,

Wijdanim yaxioqan heqbir künümdə meni əyiblimisun!□

⁷ Mening düxminim rəzillərgə ohxax bolsun,

Manga qarxi qıkkanlar həkkaniysiz dəp

□ **27:4 «Mening həkkimni tartiwaloqan Təngrining hayati bilən, jenimni aqritkan Həmmigə Qadirning həkqi bilən kəsəm qilimənki, ... ləwlim... tilim aldamqilik bilən heq xiwirlimaydu!»** — bu kəsəm (2-4-ayət) bəlkim pütkül Mukəddəs Kitab iqidə əng ajayib, əng oqəlitə kəsəm hesablinixi mumkin. U Huda həkkimni tartiwaloqan həm jenimni aqritkan degini bilən, yənila Hudaning həkqidə kəsəm iqidu. Kərünüxtə qong ziddiyət bardək kilsimu, birax uning hərbi sөzining tegidə uning qongqur etikadi ipadilinip turidu. □ **27:6 «... Wijdanim yaxioqan heqbir künümdə meni əyiblimisun!»** — 5- həm 6-ayəttiki bayanlarning ikki mənisi bar: — birinqidin, məyli yamanlarning yolliri awatlaxqan bolsimu, Ayup durus, diyanətlik boluxqa intilixini hərgiz taxlimaydu; ikkinqidin, uning qarixiqə «Həmmə gunahini Hudaqə etirap qilip towa qilix bilən öz wijdanimqə hilaplik heq ix qalmidi; əgər xundak qilmiqan bolsam, yaloqan eytattim» degən idiyisini ipadiləydu.

qaralsun. □

⁸ Qünki Təngri iplas adəmni üzüp taxlıoqanda,
Uning jenini aloqanda,
Uning yənə nemə ümidi qalar? ■

⁹ Balayi'apət uni besip qüxkəndə,
Təngri uning nalə-pəryadini anglamdu? ■

¹⁰ U Həmmigə Qadirdin sөyünəmdü?
U hərdaim Təngrigə iltija qılalamdu? □

¹¹ Mən Təngrining qolining qılolanliri toqrisida
silərgə məlumat berəy;
Həmmigə Qadirda nemə barlıqini yoxurup
yürməymən.

¹² Mana silər alliburun bularni kərüp qıqtinglar;

□ **27:7 «Manga karxi qıqkanlar həqqaniysiz dəp qaralsun»** — Ayup «Meni həqqaniysiz degüqilər (Huda adil bolsa) əzliri həqqaniysiz dəp qarilixi kerək» dəp tiləydu. Kona qanunlaroqa اساسən, birsi baxqa birawoqa yaloqandin jinayət qaplısa, yaloqanlıqı ispatlinixi bilən u däl xu jinayətkə tegixlik jaza bilən jazalinixi kerək idi. Huda Ayupni həqqaniy dəp ispatlısa, üq dostining gunahı bar degənlik. Xuning üqün bu sөz həm uning bir tiliki həm dostlırioqa boloqan səmimiy agahlandıruxi bolup qalidu. ■ **27:8** Mat. 16:26; Luqa 12:20

■ **27:9** Ayup 35:12; Zəb. 18:41; 66:18; 109:7; Pənd. 1:28; 28:9; Yəx. 1:15; 16:12; Yər. 14:12; Əz. 8:18; Mik. 3:4; Yh. 9:31; Yaq. 4:3

□ **27:10 *Rəzil adəm*** Həmmigə Qadirdin sөyünəmdü? U hərdaim Təngrigə iltija qılalamdu?» — Ayupqa nisbətən Hudaning uning kexida hazır boloqanlıqı, uning Huda bilən alaqidə boluxi uning həyatidiki əng bəhtlik ixtur. Bu bayanida u yamanlarda undaq huxallıqning yoklukını, mundaqlarning Hudaoqa iltija qılalmaydıoqanlıqını bayqıoqanlıqını ayan qilidu. Dıkkət kılıximizoqa ərzyduki, Ayup nuroqun kətim Hudaoqa iltija qilip sөzləydu, baxqılaroqa sөz kılıxtin tohtap turup Hudaoqa biwasitə gəp qilidu. Biraq uning üq dosti (həm ahirida sөzlıgən Elihu) bir kətimmu Hudaoqa biwasitə sөzlıməydu.

Silər nemixқа axundak pütünlöy kuruk hiyallik bolup qaldinglar?

13 Rəzil adəmlərning Təngri bekitkən aqiwiti xundakki,

Zorawanlarning Həmmigə Qadirdin alidioqan nesiwisi xundakki: —■

14 Uning baliliri kəpəysə, qiliqlinix üqünla kəpiyidu;

Uning pərzəntlirining neni yetixməydu.□ ■

15 Uning əzidin keyin qaloqan adəmliri ölüm bilən biwasitə dəpnə qilinidu,

Buning bilən qaloqan tul hotunliri matəm tut-

■ 27:13 Ayup 20:29 □ 27:14 « *Rəzil adəmnig* baliliri kəpəysə, qiliqlinix üqünla kəpiyidu; uning pərzəntlirining neni yetixməydu» — Ayupning yamanlarning aqiwitini təswirligən həm xundakla dostlirining səzigə səl qoxuloqandək pozitsiyisini bildürgən bu bayani uning bayanliri iqidə qüxinixkə əng təs bolqan bayanlardur. Qünki bu səzlərnig mənisi enix bolqini bilən, uning ilgiriki degənlirigə qarimukarxi bolup qıkidu. Ilgiri u: «Yamanlar jazalanmasliqning səwəbi nemə? Nemixқа xunqə kəp rəzillər heq jazalanmay miskinlərni halioqanqə ezidu? Bəzidə yamanlar pexkəllikkə uqraydu, birak gunahşizlarmu ohxaxla uqraydu; heqkandək tərтіpni bayqioyli bolmaydu» — degəndək səzlərni qiloqanidi. Mana bu bayanlarda «Uning baliliri kəpəysə, qiliqlinix üqünla kəpiyidu; uning pərzəntlirining neni yetixməydu...» degən səzlər eytilidu. Bu zadi qandək gəp? Biz bu məsiligə nisbətən xundək qaraymizki, Ayupning reallıqқа yüzlinixtiki jüriti muxu yərdə öz-özigə təsəlli berix üqün səl ajizlik qiloqan boluxi mumkin. Biz «qoxumqə sez»imizdə bu ix toqruluk yənə azraq tohtilimiz. ■ 27:14 Qan. 28:41; Hox. 9:13

maydu.□ ■

¹⁶ U kümüxlərnı topa-qangdək yioqıp dəwillisimu,
Kiyim-keqəklərnı laydək kəp yioqsimu,

¹⁷ Bularning həmmisini təyyarlisimu,
Bırak kiyimlərnı həkkanıylar kiyidu;
Bigunahlar mu kümüxlərnı bəlüxidu.■

¹⁸ Uning yasioqan əyi pərwanining oqozisidək,
Üzümzarning kəzətqisi əzigə saloqan kəpidək
box bolidu.

¹⁹ U bay bolup yetip dəm aloqini bilən,
Bırak əng ahırkı kətim keliduki,
Kəzini aqkanda, əmdi tügəxtim dəydu.■

²⁰ Wəhimilər kəlkündək bexioqə kelidu;
Kəqtə qara kuyun uni qanggiloqə alidu.□ ■

²¹ Xərk xamili uni uqurup ketidu;
Xiddət bilən uni ornidin elip yırakqə etip

□ **27:15 «Kaloqan adəmliri əlüm bilən biwasitə dəpnə kılınidu»** — «əlüm» muxu yərdə bəlkim birhil waba yaki birhil əqir kesəlni kərsitidu. **«biwasitə dəpnə kılınidu»** — demək, həqkandək daqduqisiz tezdin dəpnə kılınidu. Bəlkim yuqumluk kesəl yaki waba bilən əlgən bolsa kərək. **«...kaloqan tul hotunliri matəm tutmaydu»** — bəlkim balayi'apət ularoqə yekınlixixi bilən yaki ohxax səwəb bilən rəsmiy matəm tutuxqə ülgürəlməydu. Buningdin kərüwelixqə boliduki, Ayupning pəkət bir ayali bar idi həm «bir ər, bir hotunluk» boluxni kuwwətligən (29-babnımu kərüng). Uning deyixiqə, yamanlar kəp hotunluk boluxi mumkin. ■ **27:15** Zəb. 78:64 ■ **27:17** Pənd. 28:8; Top. 2:26 ■ **27:19** Zəb. 49:16-20 □ **27:20 «Kəqtə qara kuyun uni qanggiloqə alidu»** — Ayupning «qara kuyun»ni tiloqə elixi xundək bir qara kuyunning yıraktın keliwatqanlıqini puritidu. 38-babta bu qara kuyun ularning üstigə qüxidu. ■ **27:20** Ayup 15:21; 18:11

taxlaydu.□

²² Boran uni heq ayimay, bexioqa urulidu;
U uning qanggilidin kutulux üqün hə dəp
urunidu;

²³ Birak *xamal* uningqa qarap qawak qalidu,
Uni ornidin «ux-ux» kılıp qoqliwetidu».□

28

Danalikni izdax

¹ — «Xübhisizki, kümüx tepilidioqan kanlar bar,
Altunning tawlinidioqan öz orni bardur;□

□ **27:21 «Xærk xamili uni uqurup ketidu»** — Pələstində «xærk xamili» əwjigə qıkkın waktida intayin kørkünqlük, əxəddiy bolup pütün dərəhlərnimu yulup yıraqlarqa taxliwetələydu.

□ **27:23 «Birak xamal ... uni ornidin «ux-ux» kılıp qoqliwetidu»** — «ux-ux kılıx» məshirə kılıxni bildüridu.

□ **28:1 «Altunning tawlinidioqan öz orni bardur»** — yaki «altunning qaykılıdioqan öz orni bardur». Danalığ təwsiyə kılinoqan 28-babtiki bu güzəl xeirni bəzi alimlar Ayupning öz sözi əmäs, bəlki kitabning yazoquçisi tekistkə qısturup qoxқан bir xeir, dəp qaraydu. Buning məqsiti, oqurmənlərnıng həkikiy danalığni təhlil kılıxiqə yardəm bolsun degən süpəttə xeirni otturiqə qoyqan. Biz bu pikirgə qayıllı bolduq. Bu pikirgə bir ispat, 29-bab: — «Ayup bayanini dawamlaxturup mundak dedi: —» degən sözlər bilən baxlinidu, qarışqanda 27:23-ayət bilən baqlıq. Baxқа alimlar bu bayanlar Ayupning öz aozidın qıkkın bayanlardur, «1-ayətnıng «xübhisizki» (yaki «qünki») degən baqlıoquçı bilən baxlinixi bunıngqa ispat bolalaydu», dep qaraydu. Qaysi pikir toqra boluxidın kət'iynezər, bu babtiki həkikətlər xübhisizki Ayupning etiqadınıng həm u muyəssər bolqan wəhıylirınıng tegi həm ulı bolqanıdı. Keyin biz məzkur kitabni yazoquqınıng kim ikənlıki toqruqluq qüxəngə berimiz.

2 Tömür bolsa yər astidin keçiwelinidu,
Mis bolsa taxtin eritilip elinidu.

3 İnsanlar *yər astidiki* karangoşulukğa qək
qoyidu;

U yər kərigiqə qarlap yürüp,
Karangoşulukğa təwə, ölümning sayisidə
turoşan taxlarni izdəydu. □

4 U yər yüzidikilərdin yirək jayda tik bolşan
qudukni kolaydu;

Mana xundak adəm ayaq basmaydıoşan, un-
tulşan yərlərdə ular aroşamqini tutup boxlukta
pulanglap yürüdü,

Kixilərdin yirəkta esilip turidu.

5 Axliq qıkidioşan yər,

Təkti kolanoşanda bolsayalkundək kərünidu;

6 Yərdiki taxlar arisidin kək yaqutlar qıkidu,

Uningda altun rudisimu bardur.

7 U yolni heqkandak alşur kux bilməydu,

Həтта sarıning kəzimu unioşa yətmigən.

8 Həkawur yirtkuqlarmu u yərni heq dəssəp
bakmioşan,

Əxəddiy xirmu u jaydin heqkaşan ətüp
bakmioşan.

9 İnsan balisi kolini qakmak texining üstigə
təgküzidu,

U taşlarni yiltizidin komuriwetidu.

10 Taxlar arisidin u şanallarni qapıdu;

□ 28:3 «**İnsanlar yər astidiki karangoşulukğa qək
qoyıdu**» — demək, insanlar yaqutlarni izdəxtə yər astidiki
karangoşulukni qiraşlar bilən yorutıdu; 4-5-ayətlərdə ularnı-
ing aroşamqılarioşa esilip yər astioşa qüxüp hətərgə təwəkkül
qılşanliq təswirlinidu.

Xundak kilip uning kœzi hœrhil qimmœtlik nœrsilœrni kœridu;□

11 Yœr astidiki œkinlarni texip kœtmisun dœp ularni tosuwalidu;

Yoxurun nœrsilœrni u axkarilaydu.□

12 Birak danalïq nœdin tepilar?

Yorutuluxning makani nœdidu?

13 Insan baliliri uning qimmœtliklikini hœq bilmœs,

U tiriklœrning zeminidin tepilmas.

14 Yœr tegi: «Mœndœ œmœs» dœydu,

Dengiz bolsa: «Mœn bilœnmu billœ œmœstur» dœydu.■

15 Danalïqni sap altun bilœn setiwalœqili bolmaydu,

Kœmœxnimu uning bilœn bir tarazida tartqili bolmas.■

16 Hœtta Ofirda qïkïdioœan altun, aq hœkïk yaki kœk yaqut bilœnmu bir tarazida tartqili bolmaydu.□

17 Altun wœ hrustalnimu uning bilœn selixturoœqili bolmaydu,

Esil altun qaœa-kuœqilar uning bilœn hœq almaxturulmas.

18 U œnœœ-marjan, hrustalni adœmning esidin qïkiridu;

□ **28:10 «Taxlar arisidin u œanallarni qapidu»** — bu œanallar bœlkim yœr astidiki suni tonillardin qïkïrix œœœn kolanoœan. □ **28:11 «Yœr astidiki œkinlarni texip kœtmisun dœp ularni tosuwalidu»** — baxœa birhil tœrjimisi: «U œkinlarning mœnbilirini izdœp tapidu». ■ **28:14** Ayup 28:22 ■ **28:15** Pœnd. 3:14; 8:11, 19; 16:16 □ **28:16 «Ofirda qïkïdioœan altun»** — Ofir degœn yœrdiki altun nahœyiti sap idi.

Danalikni elix qizil yaqutlarni elixtin əwzəldur.

¹⁹ Efiopiyədəki serik yaqut uningəya yətməs,
Serik altunmu uning bilən bəslixəlməydu.

²⁰ Undaқта, danalik nədin tepilidu?

Yorutuluxning makani nədidu?■

²¹ Qünki u barliқ һayat igilirining kəzidin yoxu-
ruləqan,

Asmandiki uqar-қanatlaridinmu yoxurun turidu.

²² Һalakət wə əlüm pəқətlə: «Uning xəһritidin
həwər alduқ» dəydu.■

²³ Uning mangoqan yolini qūxinidioqan,

Turidioqan yerini bilidioqan pəқətlə bir Hudadur.

²⁴ Qünki Uning kəzi yərning kərigiqə yetidu,

U asmanning astidiki barliқ nərsilərnə kəridu.

²⁵ U xamallarning küqini tarazioqan saləqanda,

Dunyaning sulirini əlqigəndə,■

²⁶ Yamoқurlarəya қanuniyət qūxürginidə,

Güldürmaminəng qaqmiқioqan yolini bekitkinidə,

²⁷ U qaoqda U danalikқa қarap uni bayan қiloqan;

Uni nəmunə қilip bəlgiligən;

Xundaқ, U uning bax-ayioqioqan қarap қiqip,□

²⁸ Insaioqan: «Mana, Rəbdin kərkux danaliktur;

Yamanliқtin yiraklixix yorutuluxtur» — degən».

■ **28:20** Ayup 28:12 ■ **28:22** Ayup 28:14 ■ **28:25** Pənd. 8:29

□ **28:27** «U **qaoqda Huda** danalikқa қarap uni bayan қiloqan»
— buning mənisi bəlkim Hudaning dunyaning yaritilixi arқilik
danalikni bayan қiloqanliқini əz iqigə alidu.

29

Ilgiriki bəhtlik künlərni əsləx

¹ Ayup bayanini dawamlaxturup mundaq dedi:

—
² «Ah, əhwalim ilgiriki aylardikidək bolsidi, Təngri məndin həwər aloqan künlərdikidək bolsidi!» □

³ U qaşda Uning qirişi beximoşa nur qaşkan, Uning yorukluğu bilən qarangoşulukturin ötüş kətkən bolattim!

⁴ Bu ixlər mən kiran waktimda, Yəni Təngri qedirimda manga sirdax *dost* bolqan waktitta bolqanidi! □

□ **28:28 «Mana, Rəbdin qorqux danaliktur; yamanliqtin yiraklixix yorutuluxtur»** — bu babtiki sözlər insan balilirining yer astida esil taxlarni izdixini tənqid qilqan əməs, bəlki ularning u ixta ixlətkən parasitigə həm jüritigə qayil bolqan. Birəq məyli adəmnin qanqə parasiti, qanqə jüriti bolsun, özining bu hususiyətlirigila tayansa danaliqqə erixməydu; pəqətlə Rəb Pərwərdigardin əyminixkə baxlisila, danaliqqə erixixkimu baxlaydu; yamanliqtin towa qilip yirəqlaxsila, yorutuluxqə baxlaydu. Bu xübhəsisizki, Ayupning etikadining həm u müyəssər bolqan wəhiylirining tegi həm uli bolqanidi. ■ **28:28** Zəb. 111:10; Pənd. 1:7; 9:10 □ **29:2 «Ah, əhwalim ilgiriki aylardikidək bolsidi!»** — bu bayanoşa qarışqanda, Ayupni balayi'apət başqanliqışa birnəqəqə ay bolqanidi. □ **29:4 «... kiran waktimda, yəni Təngri qedirimda manga sirdax dost bolqan waktitta bolqanidi!»** — eniğ turuptuki, Ayup əsli Huda bilən yekın dostluqta ötkənidi. Həqşqandaq gumanimiz yokki, bu dostluqning sezimidin məhrum bolux uninqoşa nisbətən əng azabliq ix boldi.

- 5 Həmmigə Qadir mən bilən billə boləqan,
Mening yax balilirim ətrapimda boləqan;
- 6 Mening baskan kədəmlirim serik mayoqa
qəmülgən;
Yenimdiki tax mən üqün zəytun may dəryasi
bolup aqqan;□
- 7 Xəhər dərwazisiyə qıqqan waqtimda,
Kəng məydanda ornum təyyarlanəqanda,□
- 8 Yaxlar meni kərüpla əyminip əzlrini qətkə
alatti,
Kerilar bolsa ornidin turatti,
- 9 Xahzadilərmu gəptin tohtap,
Kəli bilən aqzini etiwalatti.
- 10 Aqsəngəklərmu tinqlinip,
Tilini tangliyəyə qapliwalatti.
- 11 Kulak səzümni anglisila, manga bəht tiləytti,
Kəz meni kərsila manga yahxi guwahlik berətti.
- 12 Qünki mən manga himayə bol dəp yelinqan
ezilgüqilərnə,
Panahsiz qaləqan yetim-yesirlərnəmu kütquzup
turattim.■
- 13 Həlak bolay degən kixi manga bəht tiləytti;
Mən tul hotunning kənglinə xadlandurup nahxa
yangratkuzattim.
- 14 Mən həkkaniyəlikni ton kəlip kiyiwaldim,
U meni əz gəwdisi qildi.

□ 29:6 «... Yenimdiki tax mən üqün zəytun may dəryasi
bolup aqqan» — bu ayəttə kərsitilgini Ayupning ilgiri in-
tayin bay həlinə təswirləydu. □ 29:7 «Kəng məydanda
ornum təyyarlanəqanda» — xəhərnəng (qong) dərwazisi yəki
uning aldidiki məydan bolsa xəhərnəng aqsakalliri həm qaziliri
yiqildiqan, dəwalərnə anglaydiqan jay idi. ■ 29:12 Zəb.
72:12-14; Pənd. 21:13

Adalətlikim manga yepinqa həm səllə boloqan. ■

15 Mən korqə kəz bolattim,

Tokuroqə put bolattim.

16 Yoksullarqə ata bolattim,

Manga natonux kixining dəwasinimu təkxürüp qıqattim. □

17 Mən adalətsizning hınggayoqan qixlirini qekip taxlayttim,

Oljisini qixliridin elip ketəttim. □

18 Həm: «Mening künlirim kumdək kəp bolup, Öz uwamda rahət iqidə əlimən» dəyttim;

19 Həm: «Yiltizim sularoıqə tartılıp baridu, Xəbnəm pütün keqıqə xehimoqə qarlıxıp yatıdu;

20 Xəhritim hərdaim məndə yengilinip turıdu, Qolumdiki okyayım hərdaim yengi bolup turıdu» dəyttim. □

21 Adəmlər manga kulaq salattı, kütüp turattı;

Nəsihətlirini anglay dəp süküt iqidə turattı.

22 Mən gəp kılqandın keyin ular qayta gəp kılmaytti,

Səzlirim ularning üstigə xəbnəm bolup qüxətti.

23 Ular yamoqurlarnı kütəkəndək meni kütətti,

■ **29:14** Yəx. 59:17; Əf. 6:10-17; 1Tes. 5:8 □ **29:16** «**Manga natonux kixining dəwasinimu təkxürüp qıqattim**» — Ayupning bu aditi nahayiti az uqraydıoqan pəzilət bolup, Ayupning intayin aliyjanab ikənlikini ispatlaydu. Uning mana muxundak ixliri tüpəylidinmu nuroqun düxmənli ri pəyda boloqan boluxi mumkin. □ **29:17** «**Mən adalətsizning hınggayoqan qixlirini qekip taxlayttim, oljisini qixliridin elip ketəttim**» — Ayupning pəziliti hərgiz hiyalpəreslərnıng qıraylık nəzəriyliri əməs. □ **29:20** «**Qolumdiki okyayım hərdaim yengi bolup turıdu**» dəyttim» — «okya» muxu yərdə bəlkim adillik üqün kürəx kılıdıoqan öz baturlıkınıng, jüritining simwoli boluxi mumkin.

Kixilər *waktida yaoʻqan* «keyinki yamoʻur»ni qarxi aloqandək sozlimni aozini eqip iqatti! □

24 Ümidsizlänginidə mən ularoqa qarap külümsirəyttim,

Yüzümdiki nurni ular yərgə qüxurməytti. □

25 Mən ularoqa yolini tallap kərsitip berəttim,

Ularning arisida kattiwax bolup olturattim,

Qoxunliri arisida turoqan padixahdək yaxayttim,

Birak buning bilən matəm tutidioqanlaroqa təsəlli yetküzgüqimu bolattim». □

30

Hazirki bəhtsiz künlər

□ 29:23 «keyinki yamoʻur» — Pələstində 3-ayda yaoʻqidu. U ətiyazlik ziraətlərni pixurux rolini oynaydu. Xunga hər bir dehqan «keyinki yamoʻur»oqa təxnadur, ular uni bək kədirləydu. □ 29:24 «Ümidsizlänginidə mən ularoqa qarap külümsirəyttim, yüzümdiki nurni ular yərgə qüxurməytti» — əsli tekistni qüxinix səl təs. Bəlkim uning mənisi: «Mening ularoqa ümid yetküzidioqan yüzümning nuri məoʻlup boləqan əməs» — demək, mən ularoqa bərgən ümid yokqa qıqқан əməs, deməkqi. Baxқа bir hil tərjimisi: «Mening yüz nurum ularoqa qeqilixi bilənla ular qayta ümidsizlənmidı».

Ikki hil tərjiminıng mənisi bir-birigə yeqin. Baxқа hil tərjimilirimu uqrixi mumkin. □ 29:25 «Mən ularoqa yolini tallap kərsitip berəttim...» — baxқа birhil tərjimisi: «Mən ularoqa həkım boluxқа tallanəqanıdım; ...». «...Ularning arisida ... qoxunliri arisida turoqan padixahdək yaxayttim, birak buning bilən matəm tutidioqanlaroqa təsəlli yetküzgüqimu bolattim» — gərgə uning mərtiwisi bək yukiri bolsimu, u heqқаqan həkawurluk kılmioqanıdı, əksiqə pexkəllikkə uqrioiqilaroqa təsəlli həm yardəmlərni berip turatti.

1 — «Biraq hazir bolsa, yaxlar meni mazak kilidu,

Ularining dadilirini hətta padamni bakidioqan itlar bilən billə ixləxkə yol qoyuxnimu yaman kərəttim.

² Ularining maqdurini kətkəndin keyin, Qolidiki küq manga nemə payda yətküzəlisun?

³ Yoxsuzluk həm aqliktin yigləp kətkən, Ular uzundin buyan qəldərəp kətkən dəxt-bayawanda quruk yərnə oʻajaydu.

⁴ Ular əmən-xiwakni qatqallar arisidin yulidu, Xumbuyining yiltizlirininu terip əzlidirigə nan kilidu.

⁵ Ular əl-yurtlardin həydiwetilgən bolidu, Kixilər ularni kərüpla oqrini kərgəndək warkirap tillaydu.

⁶ Xuning bilən ular sürlük jiloqilarda qonup, Taxlar arisida, qarlar iqidə yaxaxka məjbur bolidu.

⁷ Qatqallik arisida ular hangrap ketidu, Tikənlər astida ular dügdiyip olturixidu;

⁸ Nadanlarning, nam-abruyisizlarning baliliri, Ular zemindin sürtoqay həydiwetilgən.

⁹ Mən hazir bolsam bularning həjwiyy nahxisi, Hətta səz-qəqikining dəstiki bolup qaldim!■

¹⁰ Ular məndin nəprətlinip, Məndin yiraq turup, Yüzümgə tükürüxtinmu yanmaydu.■

¹¹ Qünki *Huda* mening hayat rixtimni üzüp, meni japaqqa qəmdürgən,

Xuning bilən xu adəmlər aldimda tizginlirini eliwətkən.

¹² Ong yenimda bir top qüprəndə yaxlar ornidin turup,

Ular putumni turoqan yeridin ittiriwətməkqi,
Ular sepilimoqa hujum pələmpəylirini kətürüp turidu;□

¹³ Ular yolumni buzuwetidu,
Ularning heq yөлəngüki bolmisimu,
Hälakitimni ilgiri sürməktə.

¹⁴ Ular sepilning kəng bəsük jayidin bəsüp kirkəndək kirixidu;
Wəyranilikimdin paydilinip qong taxlardək domilap kirixidu.□

¹⁵ Wəhımilər burulup meni öz nixani kıloqan;
Xuning bilən hərmitim xamal ətüp yoq boloqandək həydiwetildi,
Awatqilikimmi bulut ətüp kətkəndək ətüp kətti.

¹⁶ Həzir bolsa jenim kaqidin təkülüp kətkəndək;
Azablik künlər meni tutuwaldi.

¹⁷ Keqilər bolsa, manga səngəklirimgiqə sanjimaqta;
Aqriqlirim meni qixləp dəm almaydu.

□ **30:12 «Ong yenimda bir top qüprəndə yaxlar ornidin turup...»** — bu yaxlar bəlkim yukirida deyilgən miskinlərdin baxqa bir top kixilər boluxi mumkin. □ **30:14 «Ular , yəni axu yaxlar** sepilning kəng bəsük jayidin bəsüp kirkəndək kirixidu... qong taxlardək domilap kirixidu» — əgər (biz 2-babta izahət kılqinimizdək) Ayup xəhər sirtidiki qong kül dəwisidə olturoqan bolsa, u mundaq yaxlarning mazak kılixidin heq koqdioquqisiz qalidu. Buningdin baxqa yaxlar bəlkim uning həzirkı ajizlikidin paydilinip, u əslidə bir tərəp kılqan ixlarni həzir öz mənəpəitigə buraydu.

18 *Aoʻriqlar* zor küqi bilən manga kiyim-keqikimdək boldi;

Ular kenglikimning yakisidək manga qaplixiwaldi.□

19 Huda meni sazlikka taxliwatkən,

Mən topa-qangoqa wə külgə ohxax bolup qaldim.

20 Mən Sanga nalə-pəryad kətürməktimən,

Birak Sən manga jawab bərməysən;

Mən ornumdin tursam, Sən pəkətla manga qarapla qoyisən.

21 Sən özgirip manga bir zalim boldung;

Qolungning küqi bilən manga zərbə qiliwatisən;

22 Sən meni kətürüp Xamaloqa mindürgənsən;

Boran-qapqunda təllukatimni yok qiliwatkənsən.□

23 Qünki Sən meni ahirida ölümgə,

Yəni barlik hayat igilirining «yioqilix öyi»gə kəltürüwatisən.■

24 U halak qiləqan waqtida kixilər nalə-pəryad kətürsimu,

U qolini uzatqanda, duaning dər wəkə

□ **30:18** «*Aoʻriqlar zor küqi bilən manga kiyim-keqikimdək boldi; ular kenglikimning yakisidək manga qaplixiwaldi*» — baxqa bir hil tərjimisi: — «Zor küq bilən kiyim-keqikim maqiyip kətti; manga kengləkning yakisi qaplixip kətti», əsli tekistni qüxinix səl təs. Yənə baxqa birhil tərjimisi: «U (Huda) zor küq bilən kiyim-keqikimni tutuwaldi; u manga kenglikimning yakisi qaplxqandək meni baqlap qoydi». □ **30:22** «*Sən meni kətürüp Xamaloqa mindürgənsən; boran-qapqunda təllukatimni yok qiliwatkənsən*» — oylaymizki, qara quyun asta-asta ularoqa yeqinlixiwatidu. ■ **30:23** Ibr. 9:27

heçqandak nətijisi yok;□

²⁵ Mən künliri təs kixi üçün yioqlap *dua kıloğan əməsmu?*

Namratlar üçün jenim azablanmidimu?□ ■

²⁶ Mən özüm yahxilik kütüp yürginim bilən, yamanlık kelip qaldi;

Nur kütkinim bilən, qarangoçuluk kəldi.

²⁷ İqim qazandək kaynap, aramlıq tapmaywatidu;

Azablık künlər manga yüzləndi.□

²⁸ Mən quyax nurini kərməymu qarıdap yürməktimən;

Halayık arisida mən ornumdin turup, nalə-pəryad kətürimən.□

²⁹ Mən qılbərilərgə qerındax bolup qaldım,

□ **30:24 «U həlak kıloğan waqtida kixilər nalə-pəryad kətürsimu, U qolini uzatqanda, duaning dərwəkə heçqandak nətijisi yok»** — bu jümlini üç hil tərijimə kılixqa bolıdu. Birinçisi, yukiriki tərijimə. İkkinçisi bolsa, «Xübhısızki adəm dərd-ələmdin nalə-pəryad kətürginidə, wəyran kılınoğan kixigə kim qol təgküzüp ziyankəlik kılıdu?». Üqinqi hil tərijimisi «Adəm yikilip ketiwatqinida qolini midirilitip qoymamdu? U həlak bolay deginidə nalə-pəryad kətürüxkə bolmamdu?». Əsli ıbraniyqə tekistni qüxinix səl təs. □ **30:25 «Mən künliri təs kixi üçün yioqlap dua kıloğan əməsmu? Namratlar üçün jenim azablanmidimu?»** — əmdi kim Ayup üçün yioqlaydu? Nemə terisang xuni orısən, degən gəp toqrimu? ■ **30:25** Zəb. 35:13,14; Rim. 12:15 □ **30:27 «İqim qazandək kaynap, aramlıq tapmaywatidu; azablık künlər manga yüzləndi»** — uning aldida heç ümid qalmioqandək kılattı. □ **30:28 «Mən quyax nurini kərməymu qarıdap yürməktimən»** — bunun ikki mənisi bar: (1) Ayupning teni kesəldin qarıdap kətti; (2) u əzi ailisidikilər üçün matəm tutup qara kiyim kiygən. Bu ikki əhwal təng boluxi mumkin.

Huwkuxlarning h mrahi boldum. □ ■

³⁰ Ter m qariyip m ndin ajrap ketiwatidu,
Seng klirim kiziktin k y p ketiwatidu. ■

³¹ Qiltarimdin mat m m rsiyəsi qikidu,
Neyimning awazi h za tutkuqilarning yiohisio a
aylinip qaldi». □

31

 zini aqlax  q n k s m iqix

¹ «M n k z m bil n  hdil xk n;

Xuning  q n m n qandaqmu kizlaro a h w s
kilib k z taxlap y r y? □

² Undaq kilsam  st mdiki T ngridin alidio an
nesiw m nem  bolar?

H mmig  qadirdin alidio an mirasim nem  bo-
lar?

□ **30:29** «**Huwkuxlarning...**» — yaki «t gikuxlarning...». «**M n qilberilerg  kerindax bolup qaldim, huwkuxlarning h mrahi boldum**» — qilberil r h m huwkuxlar q l-bayawanlarda Ayupt k yigan  yaxaydu; ikkilisi Ayupt k nahayiti mungluk nal -p ryad ket ridu. ■ **30:29** Ayup 17:14; Z b. 102:6; Mik. 1:8 ■ **30:30** Z b. 119:83; Yio . 4:8; 5:10 □ **30:31** «**Neyimning...**» — y ni, «Mening «n y»imning...» □ **31:1** «**M n k z m bil n  hdil xk n; xuning  q n m n qandaqmu kizlaro a h w s kilib k z taxlap y r y?**» — mana biz bu y rdin Ayupning  zining birdin bir h mriyi bolo an ayalio a sadik bolup  tk nlikini k r walalaymiz. U  z ayalio a p k t sirtin qario andila  m s, b lki qin y rikidin sadak tm n idi. U bu babta nixan kilo an p zil t, M sih  ysa Injilda t l p kilo an p zil tk  nahayiti yek n kelidu (y ni, ad mning k lb-oylirini baxkuridio an h kqaniylik h m meh r-muh bb t). Injil, «Matta» 5-7-babni k r ng.

³ Bu gunahning natijisi haqqaniysizlaroq bala-kaza amasmu?

Kebihlik qilganlaroq kulpat amasmu?

⁴ U mening yollirimni korup turidu amasmu?

Harbir kedamlimni sanap turidu amasmu?■

⁵ Eger sahtilikka hamrah bolup mangoqan bolsam'idi!

Eger putum aldamqilik bilan billa boluxqa aldirioqan bolsa,

⁶ (Men adillik mizaniqa koyuloqan bolsam'idi!

Undakta Tengri ayibsizlikimdin hawer alalaytti!)

⁷ Eger kedimim yoldin qiqqan bolsa, konglum kezumge egixip mangoqan bolsa,

Eger qolumoqa herqandak daq qarplaxkan bolsa,

⁸ Undakta men terioqanni baxka birsi yesun!

Bihlirim yulunup taxliwetilsun!□

⁹ Eger qalbim malum bir ayaldin azduruloqan bolsa,

Xu niyette qoxnamning ixik aldida paylap turoqan bolsam,■

¹⁰ Oz ayalim baxqilarning tugminini tartidioqan kungə qalsun,

Baxqilar uni ayak asti qilsun.□

¹¹ Qunki bu axeddiy nomusluk gunahdur;

U soraqqilar teripidin jazalinixi keraktur.

¹² *Bu gunah* bolsa adamni halak qilouqi ottur;

■ **31:4** 2Tar. 16:9; Ayup 34:21; Pənd. 5:21; 15:3; Yər. 32:19

□ **31:8** «**Bihlirim yulunup taxliwetilsun!**» — «bihlirim» degən sözning «balilirim» degən köqmə mənisimu bar. ■ **31:9**

Ayup 24:15; Pənd. 7:25 □ **31:10** «**Oz ayalim baxqilarning tugminini tartidioqan kungə qalsun**» — baxqa bir hil təjimişi: «Ayalim baxqa birsi bilən billə bolsun».

U mening barlik tapkanlirimni yulup aloqan bolatti.

¹³ Əgər kulumning yaki dedikimning manga karita ərzi bolqan bolsa,

Ularning dəwasini kəzümgə ilmiqan bolsam,

¹⁴ Undaқта Təngri meni soraqqa tartixqa ornidin turoqanda qandaқ kılımən?

Əgər U məndin soal-soraқ alimən dəp kəlsə,

Mən Uningoqa qandaқ jawab berimən?■

¹⁵ Meni baliyatquda apiridə kילוuқи ularnimu apiridə kילוan əməsmu.

Mən bilən u ikkimizni anilirimizning baliyatqusida tərəldürgüқи bir əməsmu?■

¹⁶ Əgər miskinlərni öz arzu-ümidliridin tosqan bolsam,

Əgər tul hotunning kəz nurini qarangoqulaxturoqan bolsam,

¹⁷ Yaki özümning bir qixləm nenimni yaloquz yegən bolsam,

Uni yetim-yesir bilən billə yemigən bolsam

¹⁸ (Əməliyəttə yax waқtimdin tartip oqli ata bilən billə bolqandəк umu mən bilən billə turoqanidi,

Apamning korsikidin qikkandin tartipla tul hotunning yeləngüқи bolup kəldim),

¹⁹ Əgər kiyim-keqəк kəmlikidin həlak bolay degən birigə,

Yaki qapansiz bir yoksuloqa karap olturoqan bolsam,

²⁰ Əgər uning bəlliri *kiyimsiz kəlip* manga bəht tilmigən bolsa,

■ **31:14** Zəb. 44:20-21 ■ **31:15** Ayup 34:19; Pənd. 14:31; 17:5

Əgər u qozilirimning yungida issinmioʻlan bolsa,
 21 Əgər xəhər dərʼwazisi aldida «*Höküm qikarəʻanlar arisida* mening yələnqüküm bar»
 dəp,

Yetim-yesirlarəʻa ziyankəxlik kilixkə kol
 kətürgən bolsam,

22 Undakta mürəm taʻoʻiکیدin ajrilip qüxsun!

Bilikim ügisidin sunup kətsun!

23 Qünki Təngri qüxürgən balayi'apət meni
 kərkunqə salmaqta idi,
 Uning həyʼwitudin undak ixlarni kət'iy
 kilalmayttim.

24 Əgər altunəʻa ixinip uni əz tayanqim kiləʻan
 bolsam,

Yaki sap altunəʻa: «Yələnqükümsən!» degən
 bolsam, ■

25 Əgər bayliqlirim zor boləʻanliکیدin,

Yaki kolum aləʻan əʻəniyməttin xadlinip kətkən
 bolsam, ■

26 Əgər mən kuyaxning julasini qaqkanliکیدini
 kərup,

Yaki ayning aydingda mangoʻanliکیدini kərup, ■

27 Kənglüm astirtin azduruləʻan bolsa,

Xundakla *bularəʻa qəʻkunup* aʻozim kolumni
 səygən bolsa,

28 Bumu soraqi aldida gunah dəp hesablinatti,
 Qünki xundak kiləʻan bolsam mən yukirida
 turoʻuqi Təngrigə wapasizlik kiləʻan bolattim.

29 Əgər munga nəprətləngən kixining həlakitigə
 kəriʻənimda xadlinip kətkən bolsam,

■ 31:24 Mar. 10:24; 1Tim. 6:17 ■ 31:25 Zəb. 62:10 ■ 31:26
 Kan. 4:19

Bexioʻa külpət qüxkənlikidin huxal bolıoan bolsam —■

³⁰ (Əməliyəttə u tığəxsun dəp qarqap, uning əlümini tiləp aozimni gunah ötküzüxkə yol qoymioqanmən)■

³¹ Əgər qedirimdikilər mən toqruluk: «Hojayinimizning dastihinidin yəp toyunmioqan qeni kim bar?» demigən bolsa,□

³² (Musapirlardin koqida qaloqini əzəldin yoktur; Qünki ixikimni hərdaim yoluqilaroqa eqip kəlgənmən)■

³³ Əgər Adəm'atimizdək itaətsizlikirimni yapqan,

Kəbihlikimni kənglümgə yoxuroqan bolsam,

³⁴ Həmdə xuning üqün pütkül halayiq aldida uning axkarilixidin qorkup yürgən bolsam,

jəmiyətning kəmsitixliri manga wəhimə qiloqan bolsa,

Xuning bilən mən talaqə qiqmay yürgən bol-

■ **31:29** Pənd. 17:5 ■ **31:30** Mat. 5:44; Rim. 12:14 □ **31:31** «**Əgər qedirimdikilər mən toqruluk: «hojayinimizning dastihinidin yəp toyunmioqan qeni kim bar?» demigən bolsa...**» — dər wəqə, Ayupning bu gepi həm xuningoqa ohxax nuroqun səzliri həqiqət bolmioqan bolsa, əmdi öz yurtidikilər, qedirdikilər uni anglapla guwahlik qilip dərhal inkar qilatti.

■ **31:32** İbr. 13:2; 1Pet. 4:9

sam,... □

³⁵ — Ah, manga qulak saloquçi birsi bolsidi!

Mana, imzayimni koyup berəy;

Həmmigə Qadir manga jawab bərsun!

Rəqibim mening üstümdin ərz yazsun! □

³⁶ Xu ərzni zimməmgə artattim əməsmu?

Qoqum tajlardək beximoqa kiyivalattim.

³⁷ Mən Uningoqa kədəmlirimning pütün sanini hesablap berəttim;

Xahzadidək mən Uning aldiqə barattim. □

³⁸ Əgər öz etizlirim manga qarxi guwah bolup qukan kətürsə,

Uning qünəkliri bilən birgə yioqlaxsa,

³⁹ Qünki qikarəqan mewisini hək təliməy yegən bolsam,

□ **31:34 «Əgər Adəm'atimizdək itaətsizliklirimni yapqan... .. jəmiyətning kəmsitixliri manga wəhimə kəloqan bolsa, xuning bilən mən talaqə qikmay yürgən bolsam,...»** — (33-34-ayət) əslidə Adəm'atimiz gunahini Hudadin yoxurmakqi bolup dərəhlər iqigə məküwaləqanidi. Əmiliyəttə adəm öz gunahlini Hudaning aldida oquq-axkara etirap kilsila dərhal uning yardimigə erixələydu. Xundək qaraymizki, Ayup muxu yərdə «Əgər gunah kəloqan bolsam, Hudaning aldida etirap kəlattim; undaqta halayiktin heq qorkmayttim» deməkqi. Bəzi adəmlərnin gunah kəlməslərinin birdinbir səwəbi bəxqilərnin kərüp qəlməsləri üçün bolidu — yəni halayikning pikridin boləqan qorkunqisidinla, halas. Ayup hərgiz bundək hildiki adəmlərdin əməs, hərdəim Hudani öz aldida əng aliy orunoqə koyidu.

□ **31:35 «Həmmigə Qadir manga jawab bərsun! Rəqibim mening üstümdin ərz yazsun!»** — biz «mening rəqibim» degən bu səzni yənə Hudani kərsitidu, dəp təhlil kəlimiz. Yənə bəzi xərhiqlər uni Ayupning üç dostlini kərsitidu, dəp qaraydu.

□ **31:37 «Mən uningə qə dəmlirimning pütün sanini hesablap berəttim»** — «Uningə qə» yəni Hudaqə, deməkqi.

Həddigərlərni həlsizlandurup nəpisini tohtatқан bolsam,

⁴⁰ Undaқта buođdayning ornida xumbuya əssun! Arpining ornida məstək əssun.

Mana xuning bilən *mən* Ayupning səzliri tamam wəssalam!» □

32

Yax yigit Elihu səz qilidu •••• U Hudaning Rohidin kəlgən təlim toqrisida səzləydu •••• «Həmmigə qadirning Rohi adəmgə təlim beridu»

¹ Xuning bilən bu üq kixi Ayupқа jawab berixtin tohtidi; qünki ular Ayupning qarixida əzini həkkəniy dəp tonuydiəlanlikini bildi.

² Andin Buzilik Ramning ailisidin boləlan Barahəlning oqlı Elihu isimlik yigitning qəzipi kəzəqaldi; uning qəzipi Ayupқа qarita kəzəqaldi, qünki u Hudani əməs, bəlki əzini toqra hesabliəlanidi; □ ³ Uning qəzipi Ayupning üq dostliriəqimu qaritildi, qünki ular Ayupқа rəddiyə bərgüdək səz tapalmay turup, yənıla

□ **31:40 «Arpining ornida məstək əssun!»** — «məstək» buođdayə ziyan yətküzidiəlan birhil əsümlük; yənə «kürmək» dəpmu atilidu. □ **32:2 «Buzilik... Elihu»** — toqrululuk; «Buz» dəp atilidiəlan bu jəmətning Edom milliti bilən, yəni «Əlük Dengiz»ning xərk təripidə turidiəlan bir millət bilən munasiwiti bar idi. Elihu bəlkim bu jəməttikilərdin boləlan boluxi mumkin. Bu adəm dəsləptə bizgə tonuxturulmiəlan; birəq u qəqum bu tətəylənniing yenida ularning gəplirini anglap olturoəlanlardin biri idi.

uni gunahkar dəp bekitkənidi. ⁴ Birəq Elihu bolsa Ayupqa jawab berixni kütkenidi, qünki bu tətəylənləning kərgən künliri özidin kəp idi. ⁵ Elihu bu üq dostning aqzida həqkandəq jawabi yoklukini kərgəndin keyin, uning qəzipi kəzəqaldi.

⁶ Xuning bilən Buzilik Barahəlning oqlı Elihu eoziz eqip jawabən mundəq dedi: —
«Mən bolsam yax, silər bolsanglar yaxanoqansilər;

Xundəq boləqəqqa mən tartinip, bilgənlirimni silərgə ayan kəlixtin kərkəp kəldim.■

⁷ Mən: «Yexi qong boləqanlar *awwal* səzlixı kərək;

Yıllar kəpəysə, adəmgə danalixni əgıtidu», dəp kərayttim;□

⁸ Birəq hərбір insanda roħ bar;

Həmmigə Qadirning nəpisi uni əkil-idraklik kəlip yorutidu.□ ■

⁹ Lekin qonglarning dana boluxı natayin;

■ **32:6** Ayup 32:4, 7; 15:10 □ **32:7** «**Yexi qong boləqanlar**» — ıbraniy tilida «kūnliri kəp boləqanlar». «**Yıllar kəpəysə, adəmgə danalixni əgıtidu**» — yaki «Yaxanoqan adəm kixilərgə danalixni əgıtidu». □ **32:8** «**Birəq hərбір insanda roħ bar; Həmmigə Qadirning nəpisi uni əkil-idraklik kəlip yorutidu**» — xūbhısizki, Elahuning bu səzi u qūxinip yətkən qong həkikətlənləning biridur. Tətəylən jūmlidin Ayupning əzimu buni tiləqə kəp almıqan. Elihu Hudaning Rohı (Muxəddəs Roh) hərбір insanoqə əzining roħı həm wıjdani arqılik wəhıy berip, səz kəlip sawəq əgıtidu degən təlimni beridu. İnsanning Hudaning Rohıning təlimini anglimaydıoqanlıqıning səwəbliri toqrisida u keyin azrak səzləydu. ■ **32:8** Ayup 12:13; 38:36; Pənd. 2:6; Top. 2:26; Dan. 1:17; 2:21

Kerilarning toʻqra hokim qikaraliximu natayin.■

10 Xunga mən: «Manga kulak selinglar» dəymən,
Mənmü öz bilginimni bayan əyləy.

11 Mana, silər toʻqra səzlərnı izdəp yūrgınlarda,

Mən səzlirlərlərnı kütəkənmən;
Silərnıng munazirəngləroqə kulak salattim;

12 Xundak, silərgə qın kənglūmdın kulak saldim;
Bırak silərdın hēqkaysınglar Ayupka rəddiyə bərmıdınqlar,

Hēqkaysınglar unıng səzlırıgə jawab bərləmdınglarkı,

13 Silər: «Həkıketən danalıq taptuk!» deyəlməysilər;

İnsan əməs, bəlki Təngrı unıngoqə rəddiyə kılıdu.□

14 Unıng jənggə tızıləqan hujum səzlırı manga qarıtıləqan əməs;

Həm mən bolsam silərnıng gəplirlənglar boyıqə unıngoqə jawab bərməymən

15 (Bu üqəylən həyranuhəs bolup, qayta jawab bərixmıdı;

Həmmə səz ulardın uqup kətti.

■ 32:9 Ayup 12:12 □ 32:13 «Silər: «həkıketən danalıq taptuk!» deyəlməysilər; insan əməs, bəlki Təngrı unıngoqə rəddiyə kılıdu» — Elihu: Üq dostnıng Ayupnıng səzıgə rəddiyə bərgüdək jawabnı tapalmıoqanlıqınnıng bır səwəbı ularnıng öz pıkrı-təjribısıgə tayanəqanlıqı, Hudanınıng əzıdınla bıwasıtə danalıq izdımgənlikıdın boldı, dəp qaraydu. Unıng kəzkarıxı bu jəhəttın toʻqra boluxı mımkn.

16 Mən kütüb turattım, çünki ular gəp kılmıdı, bəlki jimjit ərə turup qayta jawab bərmıdı);□

17 Əmdı özümning nəwıtidə mən jawab berəy, Mənmü bilginimni kərsıtıp berəy.

18 Qünki dəydiqan səzlırim lıq toldi; İqımdiki Roh manga türtkə boldi;□

19 Mana, qərsikim eqılmıqan xarab tulumıqə ohxaydu;

Yengi xarab tulumlırı partlap ketıdiqəndək partlaydıqan boldi.

20 Xunga mən səz kılip iqimni boxıtay; Mən ləwlırimni eqıp jawab berəy.

21 Mən həqkımgə yüz-hatirə kılmaymən; Wə yaki həq adəmgə huxamət kılmaymən.

22 Mən huxamət kılixni əgənmıgənmən; undək bolıdıqan bolsa,

□ **32:16** «*Bu üqəylən həyranuhəs bolup, ... Mən kütüb turattım, çünki ular ... Jimjit ərə turup qayta jawab bərmıdı*» — bu səzlər (15-16-ayət) bizgə kitabning yazoquşisining, yəni bu ixlarnı hatiriligüqining kim ikənlikigə nisbətən yıp uqi təminləydu. Kitabtıky nəsrıy (xeyriyət xəklidə bolmıqan) kişimlarda pəkət bu yərdila «mən» degən almaxni uqıtımız. Xunga biz xundək qaraymızki, məzkur kitabni yazoquqi Elihu boluxi kerək. Biz uning ərxətə bolqan kengəxlərdin qandək həwərdar bolqanlıqini bilməymız. Xunisi enıkkı, u əzi bayan kıloqəndək «hərbir adəmgə təlim bərgüqi bolqan Hudaning Rohı»ning wəhıysi arklılik xu ixlarnı bilgən; xuning bilən u bu ixlarnı hatirə qalduroqan bolsa kerək.

□ **32:18** «*İqımdiki Roh manga türtkə boldi*» — Elihu ikkinqi qətim Mukəddəs Rohning təsirini tiləqə alıdu. U Ayupqa bərməkqi bolqan təlimini dəl muxu Rohın kəlgən, deməkqi.

Yaratququm qoqum tezla meni elip ketidu». □

33

Elihuning birinchi bayani — Huda adamlargə bərgən tərbiyələr

¹ «Əmdilikdə, i Ayup, bayanlirimə qə kulək saləqaysən,

Səzlirimning həmmisini anglap qıkkaysən.

² Mana hazır ləwlirimni aqtim,

Aqzimda tilim gəp kılıdu.

³ Səzlirim kənglümdək durus bolıdu,

□ **32:22 «Mən huxamət kılıxni əgənmigənmən; undək bolidiə qan bolsa, yaratququm qoqum tezla meni elip ketidu»** — xübhəsizki, həqkimgə yüz-hatirə kılmaslıq toqridur; bu lilla gəp kılıxtiki aldınki bir xərt. Biraq Elihu Ayupning «**Hudaə qə huxamət kılıx**» gunahtur, degən səzini (7:11-13ni kərüng) qüxənmigəndək kılatti; xunga Elihu pəkətlə «**adəmgə huxamət kılıx**» toqrisida səzləydu.

Ləwlim sap boləqan təlimni bayan qilidu. □

⁴ Təngrining Rohi meni yaratqan;

Həmmigə Qadirning nəpisi meni janlanduridu. □

⁵ Jawabing bolsa, manga rəddiyə bərgin;

Səzliringni aldiməqa səpkə qoyup jənggə təyyar turoqin!

⁶ Mana, Təngri aldida mən sanga ohxax bəndimən;

Mənmu laydin xəkilləndürülüp yasaləqanmən. ■

⁷ Bərhək, mən sanga həq wəhimə salmaqqi əməsmən,

Wə yaki mən saləqan yük sanga besim bol-

□ **33:3 «Səzlim kənglümdək durus bolidu, ləwlim sap boləqan təlimni bayan qilidu»** — biz Elihuning səzlrining bəzilirini naəayiti durus, xundaqla Hudaning Rohining təlimi bilən kəlgən, dəp qarisaqmu, bəzi jaylarda u yənla öz natiklikini bilən sez qilidu. Əgər bizning Elihu məzkur kitabning yazoquqisi degən pikrimiz toəra bolidoəqan bolsa, u jəzmən bu jəhəttə öz kəmqilikini səzməy qalmaydu. Xundaqtimu u biz üqün bu əməliy səhbətini təswirləp qalduroəqan; əzining nemə degənlikinimu (səzmən bolsimu)biz üqün səmimiylilik bilən hatiriləydu. Bəzidə biz hətta uning səzlrinin uni bir həkawur adəm ohxaydu dəp pəərəz qilip qalimiz. Həlbuki, bizmu bilip yetiximiz kerəkki, məlum kixining səzmən bolup kətkənlikini bilən gəplirining həmmisi quruq boluxi natayin. Biz həmmə adəmning səzini səwr-təqət həm dikqət bilən angliximizə toəra kelidu. Buningdin sirt, Elihuning xeir xəkildə boləqan bayanliri baxqa səzligüqilərnin xeiriy səwiysisigə yətməydu. Bu yənə uning bizgə bu əməliy ixlarni, əməliy bayanlarni əyni-əyni kəyt qiloəqlikini ispatlaydu. □ **33:4 «Həmmigə Qadirning nəpisi meni janlanduridu»** — yaki «Həmmigə Qadirning nəpisi manga jan bərgən». ■ **33:6** Ayup 9:35; 23:10

maydu.□

⁸ Sən dərwəkə kuliqimoğa gəp kildingki,
 Öz awazing bilən: —■

⁹ «Mən heq itaətsiz bolmay pak bolimən;
 Mən sap, məndə heq gunah yok...

¹⁰ Mana, Huda məndin səwəb tepip hujum
 kilidu,

U meni Öz düxmini dəp qaraydu;■

¹¹ U putlirimni kixənlərgə salidu,
 Həmmə yollirimni kəzitim yüridu» —
 degənlikingni anglidim.□ ■

¹² Mana, mən sanga jawab berəyki,
 Bu ixta geping toqra əməs;

□ **33:7** «**Bərək, mən sanga heq wəhimə salmaqçı əməsmən**» — Elihu muxu yərdə Ayupka baxqilarning sezlirining eoqir kəlgənlikini, xundaqla uning özining bəzi hiyalliridin qorqup kətkənlikini azraq sezip, uni hatirjəm qilmaqçı boləqan boluxi mumkin. ■ **33:8** Ayup 10:7; 16:17; 23:10,11; 27:5 ■ **33:10** Ayup 13:24; 16:9; 19:11 □ **33:11** «**Ayupning** «Mən heq itaətsiz bolmay pak bolimən; mən sap, məndə heq gunah yok... Mana, Huda məndin səwəb tepip ... Həmmə yollirimni kəzitim yüridu» — degənlikingni anglidim» — (9-11-ayətlər) Elihu Ayupka: «Kulikimoğa mundaq gəp kilding» dəp uning qiloqan üq gepini əyibləydu. Birinqisi söz: «Mən heq itaətsiz bolmay pak bolimən; mən sap, məndə heq gunah yok...». Əməliyəttə, Ayup bu sezləрни qilmioqan; u pəkət Hudaq: «Hərbir gunahimni etirap qilip kəqürüm qilindim, hazır wijdanimoğa hilap heq gunahimning barlikini bilməymən» degəndək sezləрни qiloqan. Bu söz özini pütünləy sap, pütünləy bigunah, degənlik əməs, əlwəttə. Elihu muxu yərdə hataliq ötküzidu. İkkinqisi söz: «Mana, Huda səwəb tepip manga hujum kilidu, U meni Öz düxmini dəp qaraydu» — Bu söz rastla 13:24də wə yənə 14:7də tepilidu. Üqinqisi söz: «U mening putlirimni kixənlərgə salidu, həmmə yollirimni kəzitim yüridu» — bu söz 13:27də tepilidu. ■ **33:11** Ayup 13:27; 14:16

Qünki Təngri insandin uluqdur.

¹³ Sən nemixka uning bilən dəwalixip: —
U Əzi kıloqan ixliri toqruluk heq qüxəngə
bərməydu» dəp yürisən?□

¹⁴ Qünki Təngri həkikətən gəp kılıdu;

Bir kətim, ikki kətim,

Lekin insan buni səzməydu;□

¹⁵ Qüx kərgəndə, keqidiki qayibanə alaməttə,

— (Kattik uyku insanlarni baskanda,

Yaki orun-kərpiliridə ügdək baskanda) —

¹⁶ — Xu qaoqlarda U insanlarning kulikini aqıdu,
U ularoqa bərgən nəsihətnei *ularning yürikigə*
məhürləydu.□

¹⁷ Uning məksiti adəmlərnei *yaman* yolidin yan-
duruxtur;

□ **33:13** «Sən nemixka ... — «U Əzi kıloqan ixliri toqruluk heq qüxəngə bərməydu» dəp yürisən?» — Ayup əslidə «U Əzi kıloqan ixliri toqruluk heq qüxəngə bərməydu» demigən; bəlki u Hudaning **bəzi** kıloqan ixlirini, bolupmu öz bexioqa qüxürgənlirini qüxəndürməydiqanlikini eytkanidi. Elihuningmu muxu yeridə hatalıki bar. Baxka bir hil tərjimisi: «Sən nemixka uning bilən dəwalixip: — «U insanning həmmə səzligə heq jawab bərməydu» dəp yürisən?». □

□ **33:14** «**Bir kətim, ikki kətim**» — bəlkim «birnəqqə kətim» wə xuningdək «hərhil yol bilən» degənni kərsitidiqan bir ibarə boluxi mumkin.

□ **33:16** «... U insanlarning kulikini aqıdu, U ularoqa bərgən nəsihətnei ularning yürikigə məhürləydu» — biz Elihuning bu səzini naəyiti əhmiyiti bar dəp qaraymiz. U Huda Əz Rohi arkilik insanoqa səzlrini yətküzüp nəsihət kılıdu, dəydu; əgər insan bu səzlərgə kulak salmisa, Huda yənila xəpkiti bilən qüxlər arkilik insan kulikini eqip bu agahlandıruxlirini həm nəsihətini bekitip məhürləydu. İkkinqi kurning baxka bir hil tərjimisi: «U ularni agahlar bilən qorqitidu».

Insanni təkəbburluq̄tin sak̄laxtur;□

18 Buning bilən *Huda* adəmning jenini kəz yətməs hanḡdin yandurup, sak̄laydu, uning həyatini k̄iliqlinix̄tin q̄oq̄daydu.

19 Yaki bolmisa, u orun tutup yetip q̄aləq̄inida aq̄riq̄ bilən, Səngəklirini əz-ara soq̄ux̄turup biaram k̄ilix bilən, Tərbiyə k̄ilinidu.

20 Xuning bilən uning p̄ütün wujudi taam̄din nəprətlinidu, Uning jeni hərhil nazu-nemətlərdin q̄aq̄idu.■

21 Uning eti kəzdin yəq̄ilip ketidu, Əslidə kərünməydiq̄an səngəkliri bərtüp q̄iq̄idu.

22 Buning bilən jeni kəz yətməs hanḡoq̄a yəq̄in kelidu, Həyati həlak k̄iloquqi p̄ərix̄tilərgə yəq̄inlix̄idu;

□ **33:17 «Uning məqsiti adəmlərnı yaman yolidin yandurux̄tur, insanni təkəbburluq̄tin sak̄laxtur»** — Elihuning q̄üxəndürüxi boyiq̄ə eytkanda, insanning əng qong məsilisi təkəbburluq̄tin ibarət. *Huda* Əz iltipati arq̄ilik awwal insanoq̄a Rohi arq̄ilik nəsihət k̄ilidu; anglimisa u q̄üxlər arq̄ilik nəsihətni bekitidu; yənə anglimisa kesəllik yaki baxq̄a müxküllüklər bilən adəmni agah̄landurup, uni həlakəttin yanduridu (18-22-ayətlər). Bu jazalax əməs, bəlki Hudaning muhəbbitidin q̄iq̄q̄an tərbiyidur; U mana muxular arq̄ilik insanni əz təkəbburluq̄ining aq̄iwitidin q̄oq̄dap q̄alidu. Elihuning bu təlimi insan üq̄ün zor əhmiyətkə iq̄ə; Elihuning təlimi Ayupning əhwalı toq̄risida q̄üxəngə bərmigən bilən, uning səzlrining Ayupq̄a azraq̄ paydisi təgkən bolsa kerək; azab-oq̄ubətlər bolsa, dərwəxə q̄əlbidiki təkəbburluq̄ni axkarilaydu. Ayupning ahirida k̄iloq̄an towiliri əsasən əz təkəbburluq̄ioq̄a nisbətən bolq̄an (42-bab). ■ **33:20** Zəb. 107:18

23 Birak, əgər uning bilən bir tərəptə turidioğan kelixtürgüqi bir pərixətə bolsa,
Yəni mingining iqidə birsi bolsa,
— İnsan balisioğa toqra yolni kərsitip beridioğan kelixtürgüqi bolsa,□

24 Undaқта *Huda* uningoğa xəpkət kərsitip: «Uni hangdin qüxüp ketixtin kütquzup koyoqin,
Qünki Mən nijat-kutuluxka kapalət aldim» — dəydu.□

25 Buning bilən uning ətliri balilik waқtidikidin yumran bolidu;
U yaxliқioğa қaytidu.

26 U Təngrigə dua қilidu, U xəpkət қilip uni қəbul қilidu,
U huxal-huram təntənə қilip Uning didarini

□ **33:23 «Əgər uning bilən bir tərəptə turidioğan kelixtürgüqi bir pərixətə bolsa...»** — «pərixətə» degən sөz əməliyəttə «həwər yətküzguqi» degən mənədə. Təwrat birinqi қisim («Yaritilix») «Pərwərdigarning Pərixtisi»ni bizgə tonuxturidu; bu Pərixətə birdinbir, naһayiti sirlіk zat. Uni kərgənlərmu: «Biz Hudaning Əzini kərgən» deyixidu. Bu Pərixətə «Uz yeri»də turoğan Ismail һəm anisi Həjərgə kərinüp ularni ussuluktin kütquzoğan. Həq bolmioғanda, Elihu muxu yərdə adəmni gunahın kütquzux hizmiti pəкət insan һəm Huda ot-turisida turidioğan, xundakla insandin üstün turidioğan mundak bir zat təripidin bolidu, dəydu. Bu «Hudaning Pərixtisi» Elihu «mingdin bir» degən bu Pərixətə Ayup ilgiri bexarət қiloğan «Kelixtürgüqi» һəm «Kütquzoқuqum» degən zattin baxka birsi əməs. Elihu bu yərdə bizgə yənila naһayiti əһmiyətlіk təlim һəm karamət bir bexarətni beriwatidu. **«İnsan balisioğa toqra yolni kərsitip beridioğan ...»** — yaki «İnsan balisioğa uning (demək, Hudaning) һəққaniylikі kərsitip beridioğan...».

□ **33:24 «... Mən nijat-kutuluxka kapalət aldim»** — ibraniy tilida «... Mən nijat-kutuluxka kapalət taptim».

keridu,
Həmdə *Huda* uning həkkaniylikini özigə
kayturidu.■

²⁷ U adəmlər aldida küy eytip: —

«Mən gunah kildim,
Tooqra yolni burmilioqanmən,
Biraq tegixlik jaza manga berilmidi!□

²⁸ U rohimni hangoqa quxuxtin kutkuzdi,
Jenim nurni huzurlinip keridu» — deydu.

²⁹ Mana, bu əməllərninğ həmmisini Təngri
adəmni dəp,

Ikki hətta üq mərtəm ayan kilidu,□

³⁰ Məqsiti uning jenini hangdin yandurup
kutkuzuxtur,

Uni həyatlıq nuri bilən yorutux üqündur.■

³¹ I Ayup, manga kulak saloaysən;

Ününgni qikarma, mən yənə səz kilay.

³² Əgər səzliring bolsa, manga javab kiliwərgin;
Səzligin! Qünki imkaniyət bolsila mening seni
akliqum bar.

³³ Bolmisa, meningkini anglap oltur;

Süküt kiloqin, mən sanga danalıqni oğitip
koyay».

■ **33:26** Zəb. 50:15; Yəx. 58:9 □ **33:27** «U adəmlər
aldida küy eytip: ...» — yaki «U adəmlərgə qarap:...»
yaki «U adəmlər aldida etirap kilip:...». □ **33:29** «Ikki,
hətta üq mərtəm ayan kilidu» — «ikki, üq mərtəm» degən
səz adəttə «birnəqqə mərtəm»ni kərsitidu. Demək, üq kətim
bilən tohtimaydu; bu bayan Hudaning bizgə boləqan qongqur
məhri-xəpkitini ayan kilidu; biraq həqkim bu pakittin paydilinay
dəp Hudaning səwr-təqitini Sinimisun, bu intayin hətərlik ix,
əlwəttə! ■ **33:30** Zəb. 56:13

34

Elihuning ikkinqi bayani — Ayupni yənə əyibləx, Yaratquqining harakterini təswirləx

¹ Elihu yənə jawabən mundaq dedi: —

² «I danixmənlər, sözlirimni anglanglar, I təjribə-sawaklıq adəmlər, manga kulak selinglar.

³ Eqliz taam tetip bakqandək, Kulak sözning təmini sinap bakıdu.■

⁴ Əzimiz üqün nemining toqra bolidioanlığını bayqap tallayli;

Arimizda nemining yahxi bolidioanlığını biləyli!

⁵ Qunki Ayup: «Mən həkkanıydurmən», Wə: «Təngri mening həkqimni bulap kətkən» — dəydu.□ ■

⁶ Yənə u: «Həkqimgə ziyan yətküzidioan, yaloan gəpni klixim toqrimu?

Həq asiylikim bolmioqini bilən, manga sanjiloan oq zəhmigə dawa yok» — dəydu,□ ■

■ 34:3 Ayup 12:11 □ 34:5 «... Ayup: «Mən həkkanıydurmən», wə: «Təngri mening həkqimni bulap kətkən» — dəydu» — Ayup «Mən həkkanıy» degən sözni biwasitə eytmioqan bolsimu, dərwekə uning gəp-sözliridin xu mənə qikip turidu. «Huda mening həkqimni tartiwaloan» degən sözni u 27:2də eytkən. «Mening həkqim» degən söz toqruluk xu ayəttiki izahatni kərung. ■ 34:5 Ayup 27:2 □ 34:6 «Yənə u (Ayup): «... Həq asiylikim bolmioqini bilən, manga sanjiloan oq zəhmigə dawa yok» — dəydu» — dərwekə, Ayup 6:4də Huda meni oq etip yarilandurdi, degən. Biraq bizningqə u Elihuning özini muxu yərdə əyibligini boyiqə: «Huda meni yaloan gəp klixka məjburlaydu» dəp eytkən əməs. Oqurmənlər əzi bu sözning toqra yaki natoqra ikənlikini oyliyalaydu. ■ 34:6 Ayup 6:4

⁷ Kəni, Ayupqa ohxaydioğan kim bar?!
Uningoğa nisbətən baxqılarni haqarətləx su
iqkəndək addiy ixtur.□

⁸ U kəbihlik kילוquqilaroğa həmrah bolup yüridu,
U rəzillər bilən billə mangidu.□

⁹ Qünki u: «Adəm Hudadin sөyünsə,
Bu uningoğa heqkəndək paydisi yok» dedi.□

¹⁰ Xunga, i danixmənlər, manga kulak selinglar;
Rəzillik Təngridin yirakta tursun! Yamanlik
Həmmigə Qadirdin neri bolsun!■

¹¹ Qünki U adəmning kילוanlirini özigə
qayturidu,
Hər bir adəmgə öz yoli boyiqə tegixlik nesiwə
tapkuzidu.■

¹² Dərhaqikət, Təngri heq əskilik kilmaydu,

□ **34:7 «Uningoğa (Ayupqa) nisbətən baxqılarni haqarətləx su iqqəndək addiy ixtur»** — Ayupning (qattik azabtin degən) bəzi səzliri intayin aqqıqlanoğanlikidin eytiloqini bilən, bizningqə «Baxqılarni haqarətləx uningoğa nisbətən su iqqəndək addiy ixtur» degən bu sөz həddidin exip kətkən.

□ **34:8 «U (Ayup) kəbihlik kילוquqilaroğa həmrah bolup ... rəzillər bilən billə mangidu»** — Elihuning bu gepigə ispat barmu? Bizningqə yok. Biraq bu sөz kəqmə mənida eytiloğan bolsa «Ayup eoqizda yamanlarning yolida mangidu» degən mənidimu boluxi mumkin. □ **34:9 «Qünki u: «Adəm Hudadin sөyünsə, bu uningoğa heqkəndək paydisi yok» dedi»** — bizningqə, Ayup bu sөzni deməgən; u özining rəzillər heq jazalanmay, yamanlikini kiliweridioğanlikini kərgənlikini eytkən; biraq u yənə özining ularning yaman yolida hərgiz mangmaydioğanlikini enik eytkən; xunga Elihuning bu gepi səl adil bolmidi, dəp qaraymiz. ■ **34:10** Qan. 32:4; 2Tar. 19:7; Ayup 8:3; 36:23; Zəb. 92:15; Rim. 9:14 ■ **34:11** Zəb. 62:12; Pənd. 24:12; Yər. 17:10; 32:19; Əz. 7:27; 33:20; Mat. 16:27; Rim. 2:6; 1Kor. 3:8; 2Kor. 5:10; Əf. 6:8; Kol. 3:25; 1Pet. 1:17; Wəh. 22:12

Həmmigə Qadir həkümüni hərgiz burmilimaydu.

¹³ Kim Uningoşa yər-zeminni amanət kıloşan?
Kim Uni pütkül jahanni baxquruxka təyinlidi? □

¹⁴ U pəkət kənglidə xu niyətni kilsila,
Əzining Rohini həm nəpisini Əzigə
qayturuwalsila, □ ■

¹⁵ Xuan barlıq ət igiliri birgə nəpəstin qalidu,
Adəmlər topa-qangoşa qaytidu. □ ■

¹⁶ Sən danixməən bolsang, buni angla!
Səzlimning sadasioşa kulak sal!

¹⁷ Adalətkə əq boləuqi həküm sürələmdu?
Sən «Həmmidin Adil Boləuqi»ni gunahkar bek-

□ **34:13 «Kim Uningoşa yər-zeminni amanət kıloşan? Kim Uni pütkül jahanni baxquruxka təyinlidi?»** — Elihuning bu munazirisi (10-13), bəlkim, Huda xunqə yukiri orunda turoqandin keyin, Uningoşa heq adəm para yegüzəlməydu, Uning həkümügə heqkəndək təsir yətküzəlməydu, degənlik. Birak u əgər: «Huda bizdin intayin yukiri turoqaqca, Uning adillikı biz tonuşan həm qüxinidioşan adilliktin pütünləy baxkiqə, pütünləy baxka harakterida» deməkqi bolsa, biz uning bu pikrigə qoxulmaymiz. □ **34:14 «Əzining Rohini həm nəpisini Əzigə qayturuwalsila,...»** — yaki «Əzi (Huda) uning rohini həm nəpisi Əzigə qayturuwalsila...» ■ **34:14** Zəb. 104:28-29; Top. 12:7 □ **34:15 «U pəkət kənglidə xu niyətni kilsila, əzining Rohini həm nəpisini əzigə qayturuwalsila, xuan barlıq ət igiliri birgə nəpəstin qalidu, adəmlər topa-qangoşa qaytidu (14-15)»** — demək, Huda insanni yaratqandin keyin, həmmə ix «aptomatik halda» dawamlaxmaydu. Huda hərdaim, hər nəpisiyə insandin həwər alidu — bolmisa u həyat qalmaydu. ■ **34:15** Yar. 3:19; Top. 12:7

itəmsən?! □ ■

¹⁸ U bolsa padixahni: «Yarimas!»,

Mətiwərlərni: «Rəzillər» degüqidur. □

¹⁹ U nə əmirlərgə heq yüz-hatirə kılmaydu,

Nə baylarni kəmbəoqəllərdin yukiri kərməydu;

Qünki ularning həmmisini U Öz qoli bilən yaratqandur. □ ■

²⁰ Kəzni yumup aqquqə ular ətüp ketidu,

Tün yerimida həklərmu təwrinip dunyadin ketidu;

Adəmning qolisiz uluqlar elip ketilidu.

□ **34:17 «Adalətkə oq boluquqi həküm sürələmdü?»** — degən bu məsilə «Ayup» degən bu kitabning tüp məsilisi hesablinidu. Bu yardə Elihu bu retorik soaloğa heqkəndak jawab yaki ispat bərməydu. Küq-hoquqluk boluxning, adalətlük boluxqa barawər boluxi natayin. Huda Özining yaxilikini, mehir-muhabbitini, həmmə səzigə boluqan wapadarlikini, toluk adalitini bolsa qiləqan ixliri arkilik ispatlaydu. Bolupmu Zəbur həm Injiloğa اساسən, Huda ahirda Əzi barlik qiləqan həkümlirini hər bir insanəğa enik namayan kilidu; xu küni Hudaning adil həkümlirigə heqkim rəddiyə bərləməydu; u qaoqda Uning mutlək adilliqi həmmə insanəğa ispatlinip toluk ayan bolidu.

■ **34:17** Yar. 18:25; Ayup 5:18; 8:3; 21:22; Rim. 3:5 □ **34:18 «U bolsa padixahni: «Yarimas!», mətiwərlərni: «Rəzillər» degüqidur»** — buning baxqa birhil təjimis: «Padixahlarəğa: «Yarimas!», mətiwərlərgə: «Rəzillər!» degili bolamdu?»

□ **34:19 «U nə əmirlərgə heq yüz-hatirə kılmaydu, nə baylarni kəmbəoqəllərdin yukiri kərməydu; qünki ularning həmmisini U Öz qoli bilən yaratqandur»** — Ayup bu gəpni angliqanda gəp qiləqan bolsa: «Mən Hudaning mening ixlirimni dəl axundak bitərəplik bir tərəp kilixini kütməktimən!» deyixi mumkin idi. Elahuning bu gəpi uningəğa anqə təsəlli bərləməydu. ■ **34:19** Qan. 10:17; 2Tar. 19:7; Ayup 37:24; Ros. 10:34; Rim. 2:11; Gal. 2:6; Əf. 6:9; Kol. 3:25; 1Pet. 1:17

21 Qünki Uning nəzəri adəmning yollirining üstidə turidu;

U insanning bar kədəmlirini kərüp yürüdü.■

22 Xunga kəbihlik kılouqılarağa yoxurunodək heq karangojuluk yoxtur,

Hətta ölümning sayisidimu ular yoxurunalmaydu.□ ■

23 Qünki Təngri adəmlərni aldioğa həküm kılıxka kəltürüx üqün,

Uları uzunoıqə kəzıtıp yürüxıning həjıtı yoxtur.□

24 U küqlüklərni təkxürüp olturmayla parə-parə kılıwetıdu,

Həm baxkılarnı ularıng ornioğa koyıdu;

25 Qünki ularıng kılolanlırı unıngğa enıq turıdu;

U uları keqıdə ərıwetıdu, xuning bılən ular yanjılıdu.

26 U yamanlarnı halayık aldıda kaqatlıoqandək uları urıdu,

27 Qünki ular unıngğa əgıxıxtın bax tartқан, Uning yollırıdın heqbirını heq ətıwarlımıoğan.■

28 Ular xundak kılıp mısınlärning nalə-pəryadıını Uning aldıoğa kırıgüzıdu,

■ 34:21 2Tar. 16:9; Ayup 31:4; Zəb. 34:15-17; Pənd. 5:21; 15:3; Yər. 16:17; 32:19 □ 34:22

«Xunga kəbihlik kılouqılarağa yoxurunodək heq karangojuluk yoxtur... ular yoxurunalmaydu» — demək, Huda barlıq ıxlarnı bırakla kərəlıgəqkə, unıng sotqı boluxka toluk salahıyıtı bar. ■ 34:22

Zəb. 139:11-12; Am. 9:2, 3; İbr. 4:13 □ 34:23

«Qünki Təngri adəmlərni aldıoğa həküm kılıxka ... uzunoıqə kəzıtıp yürüxıning həjıtı yoxtur» — bu ayətning baxka hıl tərjımılırı uqırıxı mumkıın. ■ 34:27

Zəb. 28:4-5; Yəx. 5:12

Xuning bilən U ezilgüqilərnıng yalwuruxını anglaydu.□

²⁹ U süküttə tursa, kim aqrınıp qakxısun.

Məyli əldin, məyli xəhstin bolsun,

Əgər U *xəpkitini kərsətməy* yüzini yoxuruwalsa, kim Uni kərəlısun?□

³⁰ Uning məxsiti iplaslar həkümranlıq kılmsun, Ular əl-əhlını damıoqa qüxürmsun degənliktur.

³¹ Qünki buning bilən ulardın bırsı Təngrıgə: «Mən təkəbburluq kılqanmən;

Mən toqrını yənə burmilimaymən;

³² Əzüm bilmiginimni manga əgıtıp koyoqaysən; Mən yamanlıq kılqan bolsam, mən qayta kılmaymən» — desə,□

³³ Sən Uning bekitkinini rət kılqanlıqıng üqün, U pəkət senıng pıkrıng boyıqıla insanning kılqanlırını Əzıgə qayturuxı kerəkmu.

Mən əməs, sən qarar kılıxıng kerəktur;

Əmdi bılgənlırıngnı bayan kılsangqu!

³⁴ Əqli bar adəmlər bolsa,

□ **34:28 «Ular (rəzillər) xundak kılıp miskinlərnıng nalə-pəryadını unıng aldıoqa kırıgüzıdu, ... U (Huda) ezilgüqilərnıng yalwuruxını anglaydu»** — Elihu bəlkim bu səzlırını Ayupka darıtıp eytıdu: «Sən mundak rəzil ixlarnı kılqanmu?». □ **34:29 «U süküttə tursa, kim aqrınıp qakxısun?»** — ayətning bırıncı kısıminıng baxqa bırıhil tərjımsı «U ixlarnı tınqlandursa, kim aqrınıp qakxısun?». Ayətning ikkıncı kısımda, «Hudanınıng Əz yüzını yoxuruqanlıkı», xübhısızkı, unıng kixılərgə məlum bırıhil jaza-sawaq berıxını bıldürıdu. □ **34:32 «...Əzüm bilmiginimni manga əgıtıp koyoqaysən; mən yamanlıq kılqan bolsam, mən qayta kılmaymən»** — Elihu xübhısızkı, Ayupnı xundak bırı ikrarnı (31-32-ayətıkı səzlər bılən) kılıxka dəwət kılıwatıdu. Bırak Ayupta təkəbburluq boləqını bılən, u hərgızmu «iplas» yaki «munapıq»lardın əməs.

Gepimni angliqan dana kixi bolsa: —

³⁵ «Ayup sawatsizdæk gəp kildi;

Uning səzlidirə əqil-parasəttin əsər yok» —
dəydu.

³⁶ Ayup rəzil adəmlərdək jawab bərgənlikidin,
Ahiroqığə sinalsun!□

³⁷ Qünki u öz gunahining üstigə yənə asiylikni
koxidu;

U arimizda *aḥanət bilən* qawak qelip, Təngrigə
qarxi səzlərnı kəpəytməktə».

35

*Elihuning üqinqi bayani — «Huda keqidə at
qiloqan nahxilar»*

¹ Elihu yənıla jawab berip mundak dedi: —

² «Sən muxu gepingni, yəni «Həkkəniylikim
Təngriningkidin üstündur» deginingni toqra

□ **34:36 «Ayup rəzil admlərdək jawab bərgən...»** —

Elihuning bu səzi bolsa nahayiti eşir xikayət həsəblinidu. Təwəndə Elihu Ayupni «asiylik qiloqan» dəpmu əyibləydu. Bırak dərd-ələmdin, ümidsizliktin, qattik əşriqlərdin qıkkən aqqıq həm gumanlik gəpni «asiylik» degili hərgiz bolmaydu. Bu jəhəttə Elihu səl həddidin ixiprak səzligən. «U ahıroqığə sinalsun!» deyixmu «bir yanda azadə olturoqan» kixilər üqün deməkkə asan gəptur!

dəp karamsən?□

³ Xundak bolqanliki üqün sən:
«Həkkaniylikning manga nemə paydisi bolsun?
Gunah kilmiojinimning gunah kilojinimoşa
kariqanda artuqçiliki nədə?» dəp soriding. □ ■

⁴ Özüm sözlər bilən sanga *jawab berəy*,
Sanga həm sən bilən billə bolqan ülpətliringgə
jawab berəy;□

⁵ Asmanlarqə qarap baqqin;
Pələktiki bulutlarqə səpsalətin;
Ular səndin yukiridur.

⁶ Əgər gunah kilqan bolsang, undakta Təngrigə
kaysi ziyankəxlikni kilalaytting?
Jinayətliring kəpəysimu, undakta uningqə
kandaq ziyanlarni salalar iding?

⁷ Sən həkkaniy bolqan təkdiirdimu, Uningqə
nemə berələytting?

□ **35:2 «Sən (Ayup) muxu gepingni, yəni «Həkkaniylikim Təngriningkidin üstündur» deginingni toqra dəp karamsən?»** — bu sözmu bək kattik eytilqan. Ayup əslidə «Mən həkkaniy» degini həm Hudaning adalitidin bəzi gumanlik gəpləрни kilqini bilən, əməliyəttə qar yürəklik kilip «Həkkaniylikim Təngriningkidin üstün» degən gəpni kilip bakmioqan. Oqurmənlər əziliri birnemə desun. □ **35:3 «...sən (Ayup): «Həkkaniylikning manga nemə paydisi bolsun? Gunah kilmiojinimning gunah kilojinimoşa kariqanda artuqçiliki nədə?» dəp soriding»** — Elihu yukirida Ayupni əyibləp: «Sən «Adəm Hudadin səyünsə, buning uningqə heqkandaq paydisi bolmaydu» degənsən» (9:34) deginini həzir təkrarlaydu. ■ **35:3** Ayup 34:9 □ **35:4 «Sanga həm sən bilən billə bolqan ülpətliringgə jawab berəy»** — «ülpətliring» degən söz bəlkim Ayupning üq dostini əməs, bəlkı uning bilən ohxax kəzkaraxta bolqanlarni (həzirmu Ayupning yenida olturoqanlarni?) kərisitixi mumkin.

U sening qolungdin nemimu alar-hə? □ ■

8 Sening əskilikliring pəqət səndək bir insanəyla,

Həkkaniyliking bolsa pəqət insan baliliriqla təsir qilidu, halas.

9 Adəmlər zulum kəpiyip kətkənlikidin yalwuridu;

Küqlüklərnin besimi tüpəylidin ular naləpəryad kətüridu. □

10 Birək heqkim: «Keqilərdə insanlarəya nahxa ata qiloquqi yaratququm Təngrini nədin izdixim kerək?» deməydu.

11 Uning bizgə əgitediqlini yər-zemindiki həywanlarəya əgitediqlinidin kəp,

Həm asmandiki uqar-qanatlarəya əgitediqlinidin artuq əməsmu?

12 Ular nalə-pəryad kətüridu, birək rəzil adəmlərnin həkəwurluqining təsiri tüpəylidin,

□ 35:7 «Sən həkkaniy boləyan təkdirdimu, Uningəya nemə berələytting? U sening qolungdin nemimu alar-hə?» — Elihuning bu kəzqarixi Elifazningkigə (22:3-ayəttiki) ohxaydu. Biz yənıla awwalki ayəttiki izahatni təkrarlaymiz: — «1:8-ayəttə, Hudaning Əzidə Ayuptin aloqan razilik, hursənlik nahəyiti gəwdilinip turidu. Xuning bilən bir wəqitta biz Təwrattiki «Yarilitil» degən qisimda Hudaning insanning tüpəylidin boləyan azabliridin həwərdar bolimiz. Huda gərqə uluqluq igisi bolsimu, U yənıla bizdin hursənlik izdəydu yaki bizdin rənjiydu həm azablinidu. Xuning üqün Elihuning 5-8-ayəttiki bu səzliri intayin hata eytiləyan səzlərdur». ■ 35:7 Ayup 22:2; Zəb. 16:2; Rim. 11:35 □ 35:9 «Küqlüklərnin besimi tüpəylidin...» — ibraniy tilida «Küqlüklərnin biliki tüpəylidin...».

Uni Huda ijabət qılmaydu. □ ■

¹³ Bərħək, Təngri kuruq duağa kulak salmioğan yərdə,

Həmmigə Qadir muxularoğa əhmiyyət bərmigən yərdə,

¹⁴ Sən: «Mən Uni kərəlməymən» desəng, *U kəndək kulak salsun?*

Dəwaying tehi Uning aldida turidu,

Xunga Uni kütüp turoqin. □

¹⁵ Biraq U hazır *towa kılıx pursiti berip*, Öz oqəzipini tehi təkmigən əhwalda,

Ayup özining təkəbburluqini

□ **35:12 «Ular (ezilgənlər) nalə-pəryad kətüridu, biraq rəzil adəmlərnin ħakawurluqinın təsiri tüpəylidin, uni Huda ijabət qılmaydu»** — Elihu bəlkim jəmiyyət arisidiki yamanlarning ħakawurluqi məlum bir dərjiddin exip kətkən bolsa, jəmiyyətnin ularni qəklmigən səwənlikmu bar boluxi mumkin, deməkqi. Undaқта pütkül jəmiyyət, jümlidin bəzi bigunağ kixilərmu ularning wəjidin Hudaning tərbiyə-jəzalixioğa uqri-may qalmaydu, deməkqi. Uning gepinin orunluq yeri boluxi mumkin. Biraq Ayup (məyli uning ħakawur yeri bolsun) bu «rəzillər»ning qatariğa kirməydu. ■ **35:12** Ayup 27:9; Pənd. 1:28; 15:29; Yəx. 1:15; Yər. 11:11; Yğ. 9:31 □ **35:14 «Dəwaying tehi Uning aldida turidu, xunga Uni kütüp turoqin»** — 23:8-10ni kərüng. Elihu aldida eytkən sözliri bilən Ayupni asassiz əyibliğən bolsimu, «Dəwaying tehi Uning aldida turidu, xunga Uni kütüp turoqin» degən bu söz, xübhəsizki, Ayupka dəl jayida qilinoğan sözdur. Elihu heq bolmioğanda, Ayupning ħəqiqətən bir «dəwasi» barlıqini etirap qilidu. Ayətning baxқа birhil tərjimisi: «Həmmigə Qadir muxularoğa əhmiyyət bərmigən yərdə (13-ayət), senin: «Mən Uni kərəlməymən; dəwayim Uning aldida turidu, mən Uni kütüwatimən» değiningdin keyin kəndək bolar?».

bilməmdioqandu?□ ■

¹⁶ Qünki Ayup kuruq gəp üqün aqzini aqқан, U tuturuqsız sözlərni kəpəytkən».

36

Elihung tətinqi bayani: — Azablardin aloqan tərbiyə

¹ Elihu sözini dawamlaxturup mundaq dedi: —

² «Meni birdəm səzligili qoysang, Mən yənə Təngrigə wakalitən qilidioqan səzümning barlıqini sanga ayan qilimən.

³ Bilimni yiraqlardin elip kəltürimən, Adəmlərni Yaratquqimni həqkanıy dəp həsabləydiqan qilimən.□

⁴ Mening gepim həqikətən yaloqan əməstur; Bilimi mukəmməl birsi sən bilən billə bolidu.□

⁵ Mana, Təngri degən uluqdur, Birəq U həqkimni kəmsitməydu;

□ **35:15 «Birəq U ... Əz qəzipini tehi təkmiğən əhwalda, Ayup özining təkəbburluqini bilməmdioqandu?»** — bu səzmu bək qattıq eytiloqan səz bolup, Ayupni intayin təkəbbur adəm dəp jazmləxtüridu. Birəq Ayup gərqə Hudaqə qarita bəzi aqqıq, azablıq gəplərni qiloqan bolsimu, u yənıla Hudadin əyminidioqan kixi idi. Baxqə birhil tərjimisi: «Yənə kelip, sən tehi: «Uning qəzipi həq jaza bərməydu, U asiylıqni həq nəzərigə almaydu» dəysən!» ■ **35:15** Ayup 11:6 □ **36:3 «Bilimni yiraqlardin elip kəltürimən...»** — Elihu beridioqan misallarni «yiraqlardin» almaqçı — demək, uzun tarix həm təbiəttin almaqçı. □ **36:4 «Bilimi mukəmməl birsi»** — Elihu özini bək yuqiri qaoqlisa kerək; qünki u 37-babta dəl bu sözlər bilən Hudaning Əzini təswirləydu.

Uning qūxinixi qongqurdur, məksitidə qing turidu. □ ■

⁶ U yamanlarni həyat saqlımaydu; Birəq ezilgənlər üqün adalət yürgüzidu. □

⁷ U həqqaniylərdin kəzini elip kətməydu, Bəlki ularni mənngügə padixahlar bilən təhttə olturəuzidu,

Xundəq kılıp ularning mərtiwisi üstün bolidu. ■

⁸ Wə əgər ular kixənləngən bolsa, Jəpaning asarıtigə tutuloqan bolsa,

⁹ Undəqta U ularəqə kıləqlirini, Ularning itaətsizliklirini, Yəni ularning kərəngləp kətkənlirini əzlırigə kərsətkən bolidu.

¹⁰ Xuning bilən U kıləqlirini tərbiyigə eqip qoyidu,

Ular ni yamanlıqtin qaytixqə buyruydu.

¹¹ Ular kıləq selip Uningəqə boysunsila

Ular *qaləqan* künlirini awatqılıqta, Yillirini huxlukta ötküzidu.

¹² Birəq ular kıləq salmisa, kılıqlinip dunyadin ketidu,

Bilimsiz həlda nəpəstin tohtap qalidu.

¹³ Birəq kəngligə iplaslıqni pükənlər yənıla adawət saqlaydu;

□ **36:5 «Birəq U həqqimni kəmsitməydu»** — Elihuning ayəttiki bu birinçi jümlisini alahidə əhmiyyətlik dəp qarəqinimiz bilən u yənıla uning 35-bab -7-ayəttiki bayanıqə səl zit kelidu.

■ **36:5** Ayup 9:4; 12:13, 16; 37:23; 38:23 □ **36:6 «U yamanlarni həyat saqlımaydu; birəq ezilgənlər üqün adalət yürgüzidu»** — Elihu əslidə «Mən siləring (üq dostning) gəplirinqlar boyıqə uningəqə jawab bərməymən» degini bilən, u yənıla bu ayəttə ularning addiy hulasilirigə qaytip kəldi.

■ **36:7** Zəb. 33:18; 34:15-16; 113:8

U ularoqa asarət qüxürgəndimu ular yənıla tilawət kılmaydu.

¹⁴ Ular yax turupla jan üzidu, Ularning hayati bəqqiwazlar arisida tügəydu. □ ■

¹⁵ Birəq U azab tartquqılarnı azablardıń bolıan tərbiyə arqılıq kütquzidu, U ular har bolıan waqtıda ularning qulıqını aqıdu.

¹⁶ U xundəq kılıp senimu azarning aqızıdın qıstangqılıqı yok kəng bir yərgə jəlp kılıqan bolatti; Undəqta dastihining mayoqa tolduruloqan bolatti. □ ■

¹⁷ Birəq sən hazır yamanlaroqa qarıtılıqan tegixlik jazalaroqa tolduruloqansən; Xunga *Hudaning* həkümi həm adaliti seni tutuwaldi. □

¹⁸ Qəzipingning qaynap ketixining seni mazəqqa baxlap qoyuxıdın huxyar bol;

□ **36:14 «bəqqiwazlar»** — ıbraniy tilida bu söz «həzilək ər pañixə»ni kərsitidu. ■ **36:14** Ayup 22:16 □ **36:16 «U (Huda) xundəq kılıp senimu azarning aqızıdın qıstangqılıqı yok kəng bir yərgə jəlp kılıqan bolatti; undəqta dastihining mayoqa tolduruloqan bolatti»** — Elihunıng 8-15-ayəttiki bərgən təlimi xuki, nuroqun azab-oqubətlər əmiliyətə jazalax əməs, bəlki Hudaning tərbiyisi bolıdu. Xühşisizki, bu təlimning əhmiyiti bar. Birəq u yənıla Ayupning asasiy əşwalını qüxənməydu. U təwəndə (17-ayəttə) yənıla Ayupni hata əyibləydu. ■ **36:16** Zəb. 23:5 □ **36:17 «Birəq sən hazır yamanlaroqa qarıtılıqan tegixlik jazalaroqa tolduruloqansən; xunga Hudaning həkümi həm adaliti seni tutuwaldi»** — 17-21-ayətlərnıng bəqqa hil tərjimiliri uqrixi mumkin. Əsli tekistni qüxinix səl təs.

Undaқта һётта зор капалётму seni
күткүзальмаыду.

¹⁹ Yaki bayliqliring,

Yaki күүngning zor tirixiliri,
Өzüngni azab-oқubəttin neri қilalamdu?

²⁰ Keqigə ümid baqlima,

Qünki u qaоda һəlk өз ornidin yokilip ketidu.□

²¹ Huxyar bol, əskilikkə burulup kətmə;

Qünki sən *қəbihlikni* dərdkə *səwr boluxning*
ornida tallioqansən.

²² Mana, Təngri күq-қudriti түpəylidin
üstündür;

Uningdək өgətküqi barmu?□

²³ Kim Uningoқа mangidioqan yolni bekitip
bərgənidi?

Wə yaki Uningoқа: «Yaman қilding?» deyixkə
petinalaydu?■

²⁴ İnsanlar təbrikləydiqan Hudaning əməllirini
uluqlaxni untuma!

²⁵ Həmmə adəm ularni көrgəndur;

İnsan baliliri yiraқtin ularoқа қarap turidu».

*Hudaning karamət əməlliri — •••• Uning zor
һəywisi dəһxətlіk қara қuyunda ayan bolidu*

□ **36:20 «Keqigə ümid baqlima»** — bu tolimu səlbiy mənida
ixlitiлgən. Bəkim Elihu: Ayup baxқilar өзini көrməydiqan,
өzi yaman ixlarni қilalaydiqan waқitni ümid bilən күtməktə,
deməқqi boluxi mumkin. □ **36:22 «Mana, Təngri**

**kүq-қudriti түpəylidin üstündür; Uningdək өgətküqi
barmu?»** — Elihuning təlimidiki intayin yahxi nuқта xuki,
Hudaning «өgətküqi»dur, U dəl Özining Rohi arқilik insanoқа
yolyoruk beridu. ■ **36:23** Қан. 32:4; 2Tar. 19:7; Ayup 8:3;
34:10; Rim. 9:14

26 « — Bərhək, Təngri uluqdur, biz Uni qüxinəlməymiz,

Uning yillirining sanini təxürüp enikliqili bolmaydu.■

27 Qünki U suni tamqilardin xümürüp qikiridu; Ular parəqa aylinip andin yamoqur bolup yaqıdu.

28 Xundak kılıp asmanlar *yamoqurlarni* quyup berip,

Insan baliliri üstigə molqilik yaqduridu.

29 Biraq kim bulutlarning tokuluxini,

Uning *samawi* qedirining gümbür-gümbür kılıdioqanlikini qüxinəlisun?

30 Mana, U qakmiki bilən ətrapini yoruk kılıdu, Həтта dengiz təktinimu yoruk kılıdu.□

31 U bular arkilik həklər üstidin həküm qikiridu;

Həm ular *arkilikmu* mol axlik beridu.■

32 U qollirini qakmaq bilən tolduridu,

Uningəqa uridioqan nixanni buyruydu.

33 *Hudaning* güldürmamisi uning kelidioqanlikini elan kılıdu;

■ 36:26 Zəb. 90:2; 92:8; 93:2; 102:12; Yəx. 63:16; Yioq. 5:19; Dan. 6:27; İbr. 1:12 □ 36:30 «**Mana, U qakmiki bilən ətrapini yoruk kılıdu, həтта dengiz təktinimu yoruk kılıdu**» — qakmaq dengizning qongqur yərlirigə texip yetidu. ■ 36:31 Ayup 37:13

Hëtta kalilarmu sezıp, uni elan kılıdu. □

37

Elihuning tötinqi bayanining dawami — Hudaning karamət əməllirini kərsətkənlirini ayan kılıx •••• Kara quyunning yeqinlixixi

¹ Xundak, yürikimmu buni anglap təwrinip ketiwatidu,

Yürikim kəpidin qikiq ketəy, dedi.

² Mana angliqina! Uning hərkirigən awazini, Uning aqzidin qikiwatқан güldürmama awazini angla! □ ■

³ U awazini asman astidiki pütkül yərgə, Qakmikini yəring kərigiqə yətküzidu.

⁴ Qakmaqın keyin bir awaz hərkirəydu; Öz həywitining awazi bilən u güldürləydu, Awazi anglinixi bilənla heq ayanmay qakmaqılrinimu koyuwetidu.

⁵ Təngri awazi bilən karamət güldürləydu,

□ **36:33 «Hudaning güldürmamisi uning kelidioqanlıqini elan kılıdu; hëtta kalilarmu sezıp, uni elan kılıdu»** — Ayup 28-babta boran-qapqun degən səzni tiləqə aləqan. Buning bir səwəbi bir boran-qapqunning həkikətən ularəqə yeqinlixiwatқанlıqini angliqini boluxi mumkin. Əmdi Elihuning boran-qapqunni təpsiliy təswirlixining səwəbi hazırning əzidə boran (əməliyəttə kara quyun)ning ularning bexioqə qüxüwatқinini kərsətkən boluxi mumkin. 38:1ni kəring.

□ **37:2 «Uning aqzidin qikiwatқан güldürmama awazi»** — ibraniy tilida «Uning aqzidin qikiwatқан oqurқiraxlırı» yaki «Uning aqzidin qikiwatқан gürgirəxliri». ■ **37:2** Zəb. 29:3-4

Biz qüxinəlməydiyən nuroqun kaltis ixlarni kılıdu.■

⁶ Qünki u qarqa: «Yərgə yaql!»,
Həm həl-yeqinqa: «Küqlük yamoqur bol!»
dəydu.■

⁷ U barlıq insanni özining yaratqanlığını bilsun
dər,
Həmmə adəmning qolını bular bilən tosüp
qoyıdu;□

⁸ Yawayi haywanlar öz uwisioqa kirip ketıdu,
Əz qonalqusida turquzulıdu.

⁹ Boran-qapqun koñıqaptin kelıdu,
Həm sooq-qimistan taratqıqi xamallardin ke-
lıdu.□

¹⁰ Təngrining nəpisi bilən muz hasil bolıdu;
Bıpayan sular qetip qalıdu.■

¹¹ U yənə qoyuq bulutlarqa mol nəmlik
yükləydu,
U qaqmaq kətürıdıyan bulutni kəng yeyip
qoyıdu.

¹² Ular pütkül yər-zemin yüzıdə U buyruyan
ixni ijra kılıx üqün,
Uning yolyoruklırı bilən həryaqqa burulıdu.

■ **37:5** Ayup 5:9; 9:10; 36:26 ■ **37:6** Zəb. 147:16 □ **37:7** «U həmmə adəmning qolını bular bilən tosüp qoyıdu» — qar yaki qattıq yamoqur yaqsa, adəmlər hizmət kılıxqa sirtka qıqalmaydu, yawayi haywanlarmu qıqalmaydu. Biz bu addiy ixtin sawaq eliximiz kerək. Biz «Həmmigə Qadır» əməsmiz, qolımız həm bilimimiz qəklık, Hudaning zor küq-qudriti aldida kəmtərləxkinimiz tüzük. □ **37:9** «**taratqıqi xamallar...**» — bu söz bəlkim məlum bir xamalning məhsus ataloqı boluxı kerək. Baxqa bir hil tərijimisi «Sooq-qimistan ximaldin kelıdu». ■ **37:10** Ayup 38:29, 30; Zəb. 147:17, 18

13 Yaki tərbiyə tayiği boluxi üqün,
Yaki Öz dünyasi üqün,
Yaki Öz rəhımdillikini kərsitix üqün U *bulutlirini*
kəltüridu. □ ■

14 I Ayup, buni anglap qoy,
Təngrining karamət əməllirini tonup yetip xük
tur. □

15 Təngrining bulutlarni kəndək səptə
turozozəanlikini biləmsən?

Uning bulutining qəkmikini kəndək
qəkturidioəanlikinimu biləmsən?

16 Bulutlarning kəndək qilip boxlukta muəllək
turidioəanlikini,

Bilimi mukəmməl Boləuqining karamətlirini
biləmsən?

17 Həy, Uning kəndək qilip yər-zeminni
jənubdiki xamal bilən tinqlandırurp,

□ **37:13 «Yaki tərbiyə tayiği boluxi üqün, yaki Öz dünyasi üqün, yaki Öz rəhımdillikini kərsitix üqün u bulutlirini kəltüridu»** — Elihuning «yaki Öz dünyasi üqün» degən bu ibarisi səl sirlük. Yaoqidoəan yamoşurning «tərbiyə tayiği boluxi üqün» yaki «Öz rəhımdillikini kərsitix üqün» degəning mənilirini enik, birək «Öz dünyasi üqün» nemini kərsitidu? Hudaning məxsətliri awwalki birinqisi həm ikkinqisidə insanlarəa mərkəzləxkən bolup, Hudaning «Öz dünyasi üqün» degən məxsitini uning Öz dünyasidin huzur elixi üqün desək bolamdu-bolmamdu? Hudaning hərbi qilidioəan Ixi insanlar üqünla boluxi kerəkmü? — keyinki bablarda Hudaning insanlar bilən **biwasitə munasiwiti yok** birkanqə ixliri tiləa elinidu. Mundaq ixlarning alağidiliki toşruluk «koxumqə səz»imizdə azraq söləymiz. ■ **37:13** Mis. 9:18,23; 1Sam. 12:18,19; Əzra 10:9; Ayup 36:31 □ **37:14 «I Ayup, buni anglap qoy, Təngrining karamət əməllirini tonup yetip xük tur»** — bəlkim u Ayupni ularning üstidiki boran-qapqunning karamətlirini bayqaxqə ündəydu.

Seni kiyim-keqikingning ottæk issitkinini bilömsän?

18 Sän Uningoqa hämrah bolup asmanni huddi quyup qıkaroqan äynäktäk,

Mustähkäm kılıp yayoqanmiding?!■

19 Uningoqa nemini deyiximiz keräklükini bizgä ögitip qoyoqın!

Qarangoqulukimiz tüpöylidin biz döwayimizni jayida sөpkä qoyalmaymız.

20 Uningoqa «Mening Sanga gepim bar» deyix yahximu?

Undaq degüqi adäm yutulmay qalmaydu!

21-23 Әmdi xamallar kelip bulutlarni tarkitiwetidu,

Birak bulutlar arisidiki quyax nuriqa adämlär biwasitə qarap turalmaydu.

Quyaxning altun rənggi ximal tərəptinmu pəyda bolidu;

Təngrining huzurida dəhxətlik həywət bardur.

Həmmigə Qadirni bolsa, biz Uni mөлqərliyəlməymiz;

Qudriti qaltistur, Uning adaliti uluq, həkqaniyliki qongkur,

Xunga U adəmlərgə zulum kilmaydu. □ ■
 24 Xunga adəmlər Uningdin qorkıdu;
 Kənglidə özini dana qaoqlaydioqanlaroqa U heq
 etibar kilmaydu». □

38

*Pərwərdigarning Əzi Ayupqa jawab beridu —
 Ayupning soallirining yəxmisi*

¹ Andin Pərwərdigar qara quyun iqidin Ayupqa
 jawab berip mundak dedi: —

□ **37:21-23 «Əmdi xamallar kelip bulutlarni tarkitiwetidu, birak bulutlar arisidiki quyax nuriqqa adəmlər biwasitə qarap turalmaydu»** — Elihuning bu sozimu sirlik. Təjrimə kiliş təs bolqini bilən, xərhimizqə u Ayupning əhwalini hazırkı bu bulutluk, tutuk (boran-qapqunluk) küngə ohxatmaqçı bolsa kerək. Huda bulutlarni tarkitip tuyuksiz kərünsə, Ayup quyaxqa biwasitə qariyalmoqanoqa ohxax uningqimu qariyalmaytti, deməkçi. Birak Hudaning həywiti, kerkəmliki həmmə tərəptin, hətta ximal tərpidin pəyda bolidu, dəydu. Elihuning bayanining baxqa hil mənilirimu bar boluxi mumkin. ■ **37:21-23** Ayup 9:4; 12:13, 16; 36:5; Zəb. 93:1; 99:4 □ **37:24 «Xunga adəmlər Uningdin qorkıdu; kənglidə özini dana qaoqlaydioqanlaroqa U heq etibar kilmaydu»** — baxqa ikki hil təjrimisimu bar: — «Xunga adəmlər Uningdin qorkıdu; U kənglidə danalığ barlaroqa etiwər qilamdu?» wə yaki «Xunga, adəmlər, Uningdin qorkunglar! Xübhisizki, kənglidə danalığ barlar Uningdin əyminidu!».

2 «Nəsihətni tuturuksiz sözlər bilən hirələxtürgən zadi kim? □ ■

3 Ərkəktək belingni qing baoqla;

Xunda Mən səndin soray,

Andin sən Meni həwərdar qil! □

4 Mən yər-zeminni apiridə qiloqinimda, sən zadi nədə iding?

Bularni qüxəngən bolsang, bayan qiliwər. ■

5 Kim yər-zeminning olqimini bekitkən?

— Sən buni bilməmsən?

Kim uning üstigə tana tartip olqigən?

6-7 Tang səhərdiki yultuzlar billə küy eytixkan waqtida,

Hudaning oqulliri huxallıqtin təntənə qilixkan waqtida,

Yər-zeminning ulliri nəgə paturuloqan?

□ **38:2 «Nəsihətni tuturuksiz sözlər bilən hirələxtürgən zadi kim?»** — Pərwərdigarning bu soali kimni kərsitidu? Keyinki 42-babta Ayupmu soaləqa jawabən: «Nəsihətni tuturuksiz sözlər bilən hirələxtürgən kim? Xuning bilən mən qüxənmigənlirimni dəp saldim, adəmning əkli yətməydiyən tilsimat ixlarni eytip taxlidim» dəp jawabkarlıqni özigə alidu. Ayup əzi xundak degini bilən, Huda bu sözni qiləqanda ahirki kətimki sözligüqi Elihu idi. Kərginimizdək uning bəzi gəpliri dəl jayida eytiləqan, hətta bexarət boləqini bilən, uningmu səzidə hatalıq az əməs. Dostlarning sözliridimu hatalıq kəp idi. Xunga biz Hudaning bu sözi Ayup, Elihu wə Ayupning üç dostidin ibarət bəxəylənni öz iqigə alidu, dəp qaraymiz. ■ **38:2** Ayup 42:3

□ **38:3 «Ərkəktək belingni qing baoqla»** — «həqikiy ərkək» yaki «həqikiy oqul bala» degənnig nemə ikənliki Huda aldida turoqandila andin bilinidu. Hudaning aldida turup Uningəqa jawab berəlməydiyən, özining məs'uliyitini öz zimmisigə elixtin bax tartqan kixi ərkək əməstur. ■ **38:4** Pənd. 8:29

Kim uning burjək texini saloqan?□

⁸ Baliyatkuḍin qikkandək, dengiz süyi bəsüp qikkanda,

Kim uni dərwezilar iqigə bənd kıloqan?■

⁹ Mən bulutni dengizning kiyimi kıloqanda,
Wə qar-qarangoquni uning zakisi kıloqanda,

¹⁰ Mən uning üqün pasil kəskən waqıtta,
Uni qəkləp baldaqlarni həm dərwezilarni saloqanda,

¹¹ Yəni uningoa: «Muxu yərgiqə barisən,
pasildin ötmə,

Sening təkəbbur dolqunliring muxu yərdə tohtisun» degəndə, sən nədə iding?□

¹² Sən tuquloqandin beri səhərnı «Qıq» dəp buyrup baqqanmusən?

Sən tang səhərgə əzi qikidioqan jayini kərsətkənmusən?

¹³ Sən xundak kilip səhərgə yər yüzining qərinimu yorutkuzup həküm sürgüzüp,

□ **38:6-7 «Hudaning oqulliri»** — 1-babtiki izahatimizdək, bəlkim muqəddəs pərixtilərnı kərsitidu. «Tang səhərdiki yultuzlar» bolsa bizningqə ohxaxla pərixtilərnı kərsitidu. Pərixtilərnıng yultuzlar bilən zıq munasiwiti bardur. ■ **38:8**

Yar. 1:9; Ayup 26:10; Zəb. 33:7; 104:6-9; Pənd. 8:29; Yər. 5:22 □ **38:11 «Sening təkəbbur dolqunliring muxu yərdə tohtisun»** — dengiz-okyanlar həm yər-zeminning arilıqıdiki təngpungluq əməliyəttə nahayiti nazuk bir ix. Yər yüzining üqtin ikkisi dengiz. Geologiyə ilmi dunyayimizning ilgiri pütünləy dengiz astida yatqanlıqını ispatlaydu. Təwrattiki «Yarıtılıx» degən kısımda Hudaning yər-zeminni dengizdin egı-zlıtixi həm dengizdin ayriwetixi hatiriləngən. Nuq pəyoqəmbər dəwrıdiki kəlkündin keyin Huda dunyani ahırətqiğə ikkinqi kətim axundak dunyawiy kəlkün bilən qəmüldürməymən, dəp insaniyətkə wədə bərgən.

Xundakla rəzillərni titritip yər-zemindin qoqlatkuzoqanmusən?□

¹⁴ Xuning bilən yər-zemin seqiz layoqa besiloqan möhür izliridək özgərtilidu;

Kiygən kiyimdək həmmə enik bolidu;□

¹⁵ Həm xuning bilən rəzillərnin «nur»i ulardin elip ketilidu;

Kötürülgən biləklər sundurulidu.□

¹⁶ Dengizdiki bulaklaroqa səpər qilip yətkənmusən?

Okyanlarning kəridə mengip baqqanmusən?

¹⁷ Əlümning dərwaziliri sanga axkari-

□ **38:13 «Sən xundak qilip səhərgə yər yüzining kərinimu yorutkuzup həküm sürgüzüp...»** — ibranii tilida «sən xundak qilip səhərgə yər yüzining kərinimu tutkuzup». **«Sən ... səhərgə yər yüzining kərinimu yorutkuzup həküm sürgüzüp, xundakla rəzillərni titritip yər-zemindin qoqlatkuzoqanmusən?»** — toluq ayətnin baxqa birhil təjmisini: «... Sən xundak qilip, səhər nuriqə yər yüzining burjəklirini tutkuzup, rəzillərni zemindin silkip taxlatkuziwətkənmusən?» (bu hil təjimi toqra bolsa, yər-zemin yotqanoqa ohxtilidu; nurning kelixi huddi yotqanni silkigəndək, rəzillərni qoqdaydiqan qarangoqulukni yokitidu).

□ **38:14 «Xuning bilən yər-zemin seqiz layoqa besiloqan möhür izliridək özgərtilidu»** — keqidə hər bir nərsining xəkli enik kərünməydu, əlwəttə. Quyax nuri astida hər yərnin xəkli oquq kərünidu. □ **38:15 «Həm xuning bilən rəzillərnin «nur»i ulardin elip ketilidu; kötürülgən biləklər sundurulidu»** — demək, rəzillər üqün qarangoquluk ularning «nur»i, «kündüz»i, yəni «hizmət qilix» waqti bolidu. Tang səhər kelixi bilən ularning «nuri» elip ketilidu, xunglaxka ular yaman ixlarni qiliwərməydu, bəli jazalaxka uqraydu. Bu söz yənə qiyamət küning nurning kelixi bilən, hazırki gunahliq dunyaning qarangoqulukni buzup taxlaydiqanliqinimu kərsətkən bir bexarət bolsa kerək.

lanoqanmu?

Ölüm sayisining dərważilirini kərgənmusən?

¹⁸ Əkling yər-zeminning qonglukioqa yətkənmu?

Həmmisini bilgən bolsang enik bayan kil!

¹⁹ Nur turuxluk jayoqa baridioqan yol nədə?

Karangoqulukning bolsa, əsliy orni nədə?

²⁰ Sən *buni bilip* ularni öz qeğrasioqa apiralamsən?

Ularning öyigə mangidioqan yollarni bilip yetələmsən?

²¹ Həə, rast, sən bilisən, qünki sən ularning qaoqliridin ilgiri tuoquloqansən,

Künliringning sani dər'həqikət kəptin kəptur!

²² Kar kaqilanoqan həzinilərgə kirip kərdüngmu.

Məldür ambirlirininu kərup baktingmu?

²³ Bularni azab-okubətlik zamanəqa qaldurdum, Jəng wə urux küni üqün təyyarlap koydum. □

²⁴ Qakmaq degən qandak yol bilən yerilidu?

Xərk xamili yər yüzidə qandak yol bilən tarkitilidu?

²⁵ Yamoqur kəlkünining qüxidioqan qanilini qepip təyyarlioqan kimdu?

Güldürməmining qakmiki üqün yol təyyarlioqan kimdu? □

□ **38:23** «**Bularni azab-okubətlik zamanəqa qaldurdum, jəng wə urux küni üqün təyyarlap koydum**» — 22- həm 23-ayəttə Hudaning qar wə məldürni adəmləring rəzillikini qəkləxkə wə yaki insanəqa tərbiyə berixkə qoral süpitidə ixlitidioqanlıki kərsitilidu. □ **38:25** «**Yamoqur kəlkünining qüxidioqan qanilini qepip təyyarlioqan kimdu?**» — yamoqurning yər yüzining məlum bir yerigə qüxidioqanlıkini, baxqa bir yerigə qüxməyidioqanlıkini Huda awwal alahidə bəkitkənlilikini kərsitidu.

26 Xundak kilip yamoqur heq adəm yok boloqan yer yuzigə,

Heq adəmzatsiz dəxt-bayawanoqa yaqdurulmamdu?

27 Xuning bilən qəlləxkən, kuroqak tupraklar qandurulidu,

Ot-qəp bih urup kökləp qikmamdu? □ ■

28 Yamoqurning atisi barmu?

Xəbnəmnı kim tuşqandu?

29 Muz bolsa kimning baliyatkusidin qikidu?

Asmandiki aq kirawnı bolsa kim dunyoqa kəltüridu?

30 Xu qaşda su ketip taxtək bolidu,

Qongqur dengizlarning yuzi ketip tutaxturulidu.

31 «Kəlb yultuzlar topi»ning başlimini başliyalamsən?

□ **38:27 «Yamoqur ... heq adəmzatsiz dəxt-bayawanoqa yaqdurulidu... Ot-qəp bih urup kökləp qikmamdu? (26-27-ayət)»** —

Hudaning kilidioqan nuroqun ixlirining kərünuxtə adəmlər bilən munasiwiti yoxtək kilidu həm adəmnıng kəzigə kərünməydu. Həzirki təbiy pənlərgə asasən bilimizki, əslidə kerəksiz dəp qaraloqan haywanlar həm əsümlüklər təbiətning təngpunglukini asraxka tolimu kerək. Dunyadiki bəzi kiçikkinə ixlar təbiy muhit təngpunglukioqa qong təsir yətküzidu. Buningdin sirt, Huda Ayupqa: «Mən adəmzatsiz dəxt-bayawanda əskən gül-giyahlarning güzəllikidin (məyli sanga heq əhmiyətsiz bolsimu) huzur aloqum bolsa, sening nemə karing? Wə Mən əgər sən kərəlməydiyən həm məqsitimni qüxənməydiyən xunqə kəp ixlarnı kilsam, özüngning ixlirida kילוanlirimni qüxənmigən bolsangmu, sening baxka ixliringda kərsətkən muhəbbitimgə qarap Manga tayinip ixənsəng bolmamdu? Əgər bu ixlar pəkət Özümningla razilikim üçün bolsa sənmu razi bolamsən?» — degəndək bolsa kerək. Biz ahirda bu temida yənə tohtilip ətimiz. ■ **38:27**

Zəb. 107:35

Orionning rixtilirini boxitalamsən? □ ■

32 «On ikki Zodiak yultuz türkümliri»ni öz pəslidə elip qikiralamsən?

«Qong Eyik türkümi»ni Küçükliri bilən yetəkliyələmsən? □

33 Asmanning qanuniyətlerini bilip yətkənməsən?

Asmanning yər üstigə süridioqan həkümlirini sən bəlgiləp qoyqanmu? ■

34 Sən awazingni kətürüp bulutlaroıqə yətküzüp,

Yamoqur yaqdurup özüngni kıyan-taxqınlaroıqə basturalamsən?

35 Sən qaqmaqlarni buyrup öz yolioıqə mangdu-ralamsən?

Uning bilən ular: «Mana biz!» dəp sanga jawab berəmdü?

36 Adəmning iq-baoırioıqə danalıq beoıxlap kirgüzgən kimdü?

Əkılgə qüxinix kabiliyitini bərgən kimdü? ■

37 Bulutlarni danalıq bilən sanioıqan kim?

Asmanlardiki su tulumirini təkidioqan kim?

38 Buning bilən topa-qanglarni qaturup uyul kılduroıqan,

□ **38:31 «Kəlb yultuzlar topi»** — bu türkümnıng yultuzlirining dərwekə bir-birigə baoılinip turuxida sirlik bir küq bar. Orion yultuz türkümidiki bəzi yultuzlarning bir-birigə baoılinidioıqan sirlik küqimu bar. ■ **38:31** Ayup 9:9; Am. 5:8 □ **38:32 «Qong Eyik türkümi»** — bu yultuz türkümi «Yəttə Qaraqıı» yaki «Yəttə Qozuq» dəpmu atilidu. ■ **38:33** Yər. 31:35 ■ **38:36** Ayup 32:8; Top. 2:26; Dan. 1:17

Qalmilarni bir-birigə qaplasturoquzoqan zadi kim?

Haywanatlarning hayatlik sirliri

³⁹ «Qixi xir üqün ow owlap yürəmsən,
Xir küqüklirining ixtihasini qanduramsən?■

⁴⁰ Ular uwilirida zongziyip yürəgən waqtida,
Qatkallik iqidə turup tuzak qoyup, *sən ularoqa olja berələmsən?*

⁴¹ Yemi kəmqil bolup, ezip ketip yirakqa ketip qaloqanda,
Baliliri Təngrigə iltija qilip nalə-pəryad ketürgəndə,
Taq kaqiliri həm baliliri üqün yəmni təminligən kimdu? ■

39

Haywanatlarning hayatlik sirliri — dawami

¹ Sən taqdiki yawa eqkilərnin qaqan tuqidioqanlikini biləmsən?

Jərənlərnin balilioqanlikini kəzitip bakqanmusən?■

² Ularning boqaz bolqili nəqqə ay bolqanlikini saniyalamsən?

Ularning balilaydioqan waqtidin həwiring barmu?

³ Ular qəddini püküp, yetip balilirini tuqidu,
Ular əzidiki toloqakni qikirip taxlaydu;

■ 38:39 Zəb. 104:21 ■ 38:41 Zəb. 147:9; Mat. 6:26 ■ 39:1 Zəb. 29:9

4 Ularning baliliri küqlinip yetilidu, Ular dalada ʻsüp, *anisining* yenedin ʻqikip ʻqaytip kəlməydu. □

5 Yawa exəkni dalaqa ʻqoyuwetip ʻərkinlikkə ʻqıkarəjan kim?

Xax exəkning nohtilirini yexiwətkən kim? □

6 Qəl-bayawanni uning ʻəyi ʻqıləjanmən, Xorluknimu uning turaləqusi ʻqıləjanmən. ■

7 U xəhərning ʻqiyqas-sürənliridin yirək turup uni mazək ʻqilidu;

U exəqning warkirixinimu anglimaydu.

8 U taqlarni ʻəz yaylıqim dəp kezidu,

Xu yərdiki həmmə gül-giyahni izdəp yüridu.

9 Yawa kala bolsa hizmitinggə kirixkə razi bolamdu?

Sening okurungning yeneda turuxka unamdu? □

10 Yawa kalini tana bilən baqlap, tapka ʻquxürələmsən?!

U sanga əgixip jilojilarda mengip tirna tartamdu?

11 Uning küqi zor boləjanliqi üqün uningəja tayinamsən?

□ **39:4 «Ular (yawa ʻəqkilər) dalada ʻsüp, anisining yenedin ʻqikip ʻqaytip kəlməydu»** — keyinki «qoxumqə səz»imizdiki səhbitimizni kəring. □ **39:5 «Xax exək»** — bu bəlkim «yawa exək»ning yənə birhil atilixi boluxi mumkin. Ərəblər uni yawayi həywanlar arisida ʻqoqlap tutux əng ʻqiyin dəp ʻqaraydu.

«nohtiliri» — yaki «asarətliri». ■ **39:6** Ayup 24:5; Yər. 2:24 □ **39:9 «Yawa kala» yaki «awraq»** — əpsus, biz hazır bu həywətlik həywanlarni kərelməymiz. 1627-yili ularning nəslı ʻqurıəjan. Bu həywan nahayiti yooqan bolup, intayin küqlük idi. Uningdin boləjan həywanlardin pəkət pil wə su etila bar idi. Uni boyunturukka ʻqetip ixka selix hərgiz mumkin əməs, əlwəttə!

Əmgikingni uningõa amanət kılamsən?

¹² Danliringni öygə kətürüp əkilixni uningõa tapxuramsən?

«*Danlirimni* haminimoğa yioıxturidu» dəp uningõa ixənəmsən?

Təgikux

¹³ Təgikux kənatlirini xadlık bilən kəkıdu, Birək bular ləyləkning kənat uqliri həm pəylirigə yetəmdü? □

¹⁴ U tuhumlirini yərgə taxlap qoyıdu, Tuhumlimrim topıda issitilsun, dəydu.

¹⁵ Ularning tasadipiy dəssilip yanjilidioanlıkini, Dalidiki birər həywaning asanla ularni dəssəp-qəyləydioanlıkini untuydu.

¹⁶ Balilirini özining əməstək baqrini kəttik kılıdu;

Uning tuqutining əjri bikarõa ketıdu,

□ **39:13 «Təgikux kənatlirini xadlık bilən kəkıdu, birək bular ləyləkning kənat uqliri həm pəylirigə yetəmdü?»** — bizning tərjimimiz toõra bolsa u «Təgikuxning qıraylık kənatliri bolõqini bilən, u heq uqalmaydu, ləylək qıraylık uqıdu» degən mənıdə (ləylək bolsa qong, aliqıpar, küqlük bir kux). Yənə bir hil tərjimisi: «Kənat uqliri həm pəyliri mehrıbanlıkni bildürəmdü?», yəni «Təgikuxning kənatliri mehrıbanlıkni kərsətməydu, qünki u öz tuhumlirini yərgə salõqandin keyin ular bilən bəzıdə kari bolmaydu» degən mənıdə bolıdu. Təgikux toõruluk keyinki səhbitimizni kərüng.

Birak u pisant kilmioqandak turidu. □

¹⁷ Qünki Təngri uni kəm əkil kילוan,
Uningoqa danalixni bərmigən.

¹⁸ Həlbuki, u yügürüx aldida məydisini
yukirioqa kətürginidə,
At həm atliqlarni kəmsitip mazak kিলidu. □

At

¹⁹ Sən atqa küq beoixlioqanmiding?
Sən uning boynioqa yəlpünüp turidioqan yaylini
kiygüzgənmidig?

²⁰ Sən uni həywətlik purkuxliri bilən adəmni
korkutidioqan,
Qekatkidək səkrəyidioqan kılalamsən?

²¹ U əxəddiylik bilən yər tatilap-zohqup,
Əz küqidin xadlinip ketidu,
Korallik qoxun bilən jəng kılixka atlinidu.

²² U korkunqqa nisbətən külüpla koyidu,
Heqnemidin korkmaydu;
Kiliqning bisidin u yanmaydu.

²³ Okdan, julalik nəyzə,
Gərzimu uning yenida xarakxiydu,

²⁴ U yərni aqqıq həm oqəzəp bilən yutuwetidu,

□ **39:16** «Balilirini özining əməstək bəoqrini kattik kিলidu; uning tuoqtining əjri bikarəqa ketidu, birak u pisant kilmioqandak turidu» — əgər baxka haywanlar tögikuxning uwisini bayqap qaloqan bolsa, tögikux ular tuhumlirinni yemisun dəp, bəzidə əzi tuhumlirini dəssəp qeqiwetidu. Keyinki səhbitimiznimu kərüng. □ **39:18** «U yügürüx aldida məydisini yukirioqa kətürginidə, at həm atliqlarni kəmsitip mazak kিলidu» — tögikux intayin tez yügürələydu, qəldə yaki qumluqta bolsa attin ittik mangalaydu. Uni owlax intayin təs.

Jəng kanayini bir anglapla həyajanlinip kinkinoğa patmay ketidu.

²⁵ Kanaylarning awazi bilənla u: «Ayhay!» dəydu,

U jəngni yiraqtin purap bolidu.

U sərkərdilərnin tovlaxlirini, jəngqilərnin warkiraxlirini huxallıq bilən anglaydu.

Sar wə bürküt

²⁶ Sar senin əkling bilən uqamdu,

Qanatlırini jənubğa qarap kerəmdü?□

²⁷ Bürküt buyruqung bilən yukiriğa pərwaz kılıp kətürüləmdü,

Uwisini yukiriğa salamdu?■

²⁸ U qoram taxning üstidə makanlıxidu,

U taqning qoqqisiğa kənıdu,

Tik kıyanımu turaloqusi kılıdu.

²⁹ Xu yərdin u owni paylap baykıwalıdu,

Kəzliri yiraq-yiraqlarnı kəzıdu.

³⁰ Uning baliliri qan xoraydu;

Əltürülgənlər nədə bolsa, u xu yərdə bolıdu».

□ ■

□ **39:26** «Sar senin əkling bilən uqamdu, qanatlırini jənubğa qarap kerəmdü?» — bu ayət, bəlkim, sarning pəsillik kəqūxını kərsıdu. ■ **39:27** Yər. 49:16; Ob. 4

□ **39:30** «Əltürülgənlər nədə bolsa, u xu yərdə bolıdu» — bürküt həm sar toqruluk «qoxumqə sız»imızı kərüng. «Mat.» 24:28nimu kərüng. ■ **39:30** Mat. 24:28; Luqa 17:37

40

Pärwərdigar Ayupka yənə söz kılıdu

¹ Pärwərdigar Ayupka yənə jawabən: —

² «Həmmigə Qadir bilən dəwalaxidiqan kixi uningəta tərbiyə qılmaqçimu?

Təngrini əyibligüqi kixi jawab bərsun!» — dedi. □

³ Ayup bolsa Pärwərdigarəta jawabən: —

⁴ «Mana, mən heqnemigə yariməymən; Sanga kandaq jawab berələymən?

Qolum bilən aqzimni etip gəptin qalay; ■

⁵ Bir qetim dedim, mən yənə jawab bərməymən; Xundaq, ikki qetim desəm mən qayta səzliməymən» — dedi. □

Pärwərdigar kinayilik söz kılıdu

⁶ Andin Pärwərdigar qara quyun iqidin Ayupka jawab berip mundaq dedi: —

⁷ «Ərkəktək belingni qing baqla,

Andin Mən səndin soray;

Sən Meni həwərdar qiloqin.

⁸ Sən dərwəkə Mening həkümimni pütünləy bikarəta kətküzməkçimusən?

Sən özüngni həqkanıy qilimən dəp, Meni na-tooqra dəp əyibliməkçimusən? ■

□ **40:2** «**Təngrini əyibligüqi kixi jawab bərsun!**» — Ayup Hudani həqiqətən (Uning muhəbbitidin gumanlinip) əyibligən. Biraq Huda uning səmimiyligini üq dostning qirayliq gepidin yahxi kəridioqandək qilatti. ■ **40:4** Zəb. 39:9-10 □ **40:5** «**Bir qetim dedim.... ikki qetim desəm...**» — Ayupning bu kəmtərlik sözi bəlkim «Mening səzliməy köplikidin alliburun qəktin exip kətti» degənlik boluxi mumkin. ■ **40:8** Zəb. 51:4, 6; Rim. 3:4

⁹ Sening Təngrining bilikidək *küqlük* bir biliking barmu?

Sən Uningdək awaz bilən güldürliyələmsən?

¹⁰ Kəni, hazır özüngni xan-xərəp həm salapət bilən beziwal!

Həywət həm kərkəmlik bilən özüngni kiyindürüp,

¹¹ Ojəzipingning kəhrini qeqip taxlioqin,

Xuning bilən hər bir təkəbburning kəzigə tikilip qarap,

Andin uni pəsləxtürgin.□

¹² Rast, hər bir təkəbburning kəzigə tikilip qarap,

Andin uni boysundurqin,

Rəzillərnə öz ornida dəssəp yər bilən yəksan

□ **40:11 «Ojəzipingning kəhrini qeqip taxlioqin, xuning bilən hər bir təkəbburning kəzigə tikilip qarap, andin uni pəsləxtürgin»** — Hudaning küç-qudriti həm ojəzipi pəkətlə həqkanıy məqsəttə bolidu, hərgiz haliqanqə pəkət insanlarning məjburiy «ibadət»ioqə erixix üçün əməs. Məsilən, muxu yərdə təkəbburlarni dərhal həlak qilix əməs, ularoqə səwr-taqitini kərsitip, rəhim-xəpəkətkə erixix pursitini yaritip awwal: «Təkəbburlarni pəsləxtürüx»tə ixlitilidu.

kil!□

¹³ Ularni birgə topioqa këmüp qoy,
Yoxurun jayda ularning yüzlirini kepən bilən
etip qoyqin;

¹⁴ Xundak qilalisang, Mən seni etirap qilip
mahtaymənki,
«Ong qolung özüngni qutkuzidu!».

Begemottin aloqan sawaq

¹⁵ Mən sening bilən təng yaratqan begemotni
kөрüp qoy;

□ **40:12 «Rast, hər bir təkəbburning közigə tikilip qarap, andin uni boysunduroqin, rəzilləni öz ornida dəssəp yər bilən yəksan qil!»** — Huda Ayupni Öz alimining təhtigə olturuxqa təklip qilidu. Ayup bu orunda olturoqinida toqra həküm qikiralamdu, qikiralmamdu? Bu ix pəqətla küq-qudrət məsilisi əməs. Adəmdə «təkəbburlar»ni pəsləxtürüp, «rəzilləni öz ornida dəssəp yər bilən yəksan qilip» jazalioqudək danalixmu bolmisa, həmmə ixni bilgən bolmisa wə pütünləy adil bolmisa bolmaydu. Hudaning rəzillərnin yər yüzigə həküm sürüxidə Öz məksiti həm pilani bar. Əmdi uning bu pilanini qüxənmisə, hər bir adəmnin əhwalini ətraplix bilmisə, hata həküm qikarmay qalmaydu. Huda toqruqluq Injilda deyilgəndək: «Rəbbimiz Öz wədisini (yəni rəzillikni jazalax, Özining həqkanıy qiləqan kixilirini Öz yenioqa elixqa boləqan wədisini) orundaxni (bəzilərnin «keqiktürdi» dəp oyliqinidək) keqiktürgini yəq, bəlki həqkimning həlak boluxini halimay, həmmə insanning towa qilixioqa kirixini arzulap, silərgə kəngqilik qilip wəqitni sozmaqta» («2Pet.» 3:9). Yamanlarning keyinrək towa qilixini kim bilələydu? Buni bilidioqan pəqət Hudadur. Ayupning qiyamət künidin əsasən həwiri yəq, həm Huda muxu yərdə uningə u toqrisida həqnersə demigən.

U kalidək ot-qəp yəydu. □

¹⁶ Mana, uning belidiki küqini,
Korsak muskulliridiki kudritini hazir körüp
koy!

¹⁷ U quyruqini kedir dərıhidək egıdu,
Uning yotılrıdiki sıngırlırı bır-bırıgə qıng tokup
qoyulğan.

¹⁸ Uning səngəklırı mı turubıdəktur,
Put-kollırı təmür qokmaqlarğa ohxaydu.

¹⁹ U Təngrı yaratqan janıwarlarınıng bexıdur,
Pəkət unıng Yaratquqıslı unıngğa Əz kılıqını
yekınlaxturalaydu. □

²⁰ Taqlar unıngğa yeməklık təmınləydu;
U yərdə unıng yenıdä daladıki hərбір haywanlar
oynaydu.

²¹ U sədəpgül dərəhlikınıng astıdä yatıdu,
Qomuxluk həm sazlıqning salkınıdä yatıdu.

□ **40:15 «Begemot»** — ıbranıy tilıdıkı bır söz. Uyoqur tilıgä bu söz ərəbqıdın qobul kılınğan bolup, «su etı» degən haywanni kərsıtıdu. Bırak muxu ayətlər təswır kılınğan haywan «su etı» əməs. Məsılən, 16-ayəttə unıng quyruqınıng kedır dərıhidək qong həm uzun bolıdıqanlıkı kərsıtılıdu. 19-ayəttə unıng haywanlar ıqıdə əng qongı ıkənlıkı kərsıtılıdu — demək, u bırhılıntayın qong othor haywan. Uning toqırısıdıkı ayətlərnı yıqıp, yəkün qıqarsak, hazır nəslı kırıqın «brontosawr»nı (dınozavrning bır türi) kərsıtıxı mumkın. Bu zor qong haywanning uzınlukı 20 metr, eqırılıkı 100 tonna qıqattı. Hazırkı zamandıki alımlarning bolsa bəlkım bu hulasıgə qarxı qıqıx mumkınqılıkı bolqını bılən, bu təswır əzı Ayupning dəwrıdə bu atalmıx «tarıhning ılgırı»dıki haywanning unıng bılən zamındax bolqanlıqıgä qaltıs ıspat kərsıtıdu.

□ **40:19 «Pəkət unıng Yaratquqıslı unıngğa Əz kılıqını yekınlaxturalaydu»** — bu ayətnıng ıkıncı kısımnı qünıxıtəs. Baxqa hıl tərjımısımu uqırıxı mumkın.

22 Sədəpgüllüklər öz sayisi bilən uni yapidu;
 Əstəngdiki tallar uni orap turidu.

23 Qara, dərya texip ketidu, birak u heq
 hədukmaydu;

Hətta İordandək bir dəryamu uning aəziyə
 ərəkəxləp urulsimu, yənıla hatirjəm turiweridu.

24 Uning aldiyə berip uni tutqili bolamdu?

Uni tutup, andin burnini texip qülük ötküzgili
 bolamdu? □

41

Lewiatandin alojan sawak

1 Lewiatanni qarmaq bilən tartalamsən?

Uning tilini arqamqa bilən *baqlap*
 basalamsən? □

2 Uning burniyə qomux qülükni kirgüzələmsən?

Uning engikini tēmür nəyzə bilən texələmsən?

3 U sanga arqa-arkidin iltija qilamdu?

Yaki sanga yawaxlik bilən söz qilamdu?

4 U sən bilən əhdə tüzüp,

Xuning bilən sən uni mənggü malay süpitidə
 qəbul qilalamsən?

5 Sən uni kuxkaqni oynatqandək oynitamsən?

Dədəkliringning huzuri üqün uni baqlap
 qoyamsən?

6 Tijarətgilər uning üstidə sodilixamdu?

Uni sodigərlərgə bəlüxtürüp berəmdü?

□ 40:24 «...**Uni tutup, andin burnini texip qülük ötküzgili bolamdu?**» — begəmotning əhmiyiti toqruluk «qoxumqə söz»imizni kəring. □ 41:1 «**Lewiatan**» — yukirikçi 3-bab, 8-ayəttiki izahatni kəring.

7 Sən uning pütkül terisigə atarnəyzini sanjiyalamsən?

Uning bexiqə qanggak bilən sanjiyalamsən?!

8 Qolungni uningqə birlə təgküzgəndin keyin,
Bu jəngni əsləp ikkinqi undak qıluqı bolmaysən!

9 Mana, «*uni boysundurimən*» degən hərəkəndak ümid bihudiliktur;

Hətta uni bir kərüpla, ümidsizlinip yərgə qarap qalidu əməsmu?

10 Uning jeniqə tegixkə petinalaydioqan həqkim yoktur;

Undakta Mening aldimda turmaqı bolqan kimdur?□

11 Asman astidiki həmmə nərsə Mening tursa, Mening aldimqə kim kelip «manga tegixlikini bərginə» dəp baqqan ikən,

Mən uningqə qayturuxkə tegixlikmu?□ ■

12 *Lewiatanning əzaliri,*

Uning zor küqi,

Uning tüzüluxining güzəlliki toqruluk,

Mən süküt qilip turalmaymən.

□ **41:10 «Uning jeniqə tegixkə petinalaydioqan həqkim yoktur; undakta Mening aldimda turmaqı bolqan kimdur?»** — lewiatan insanqə əgıtidioqan əng uluq ix Hudaning Öz həywisini gəwdiləndürüxtur; insanlar lewiatanning uluqlukını həm tilsim kərəkəmligə qarap Hudadin əyminixi kerəktur. Oqurmənlərnin «qoxumqə səz»imizni kəruxini ümid qilimiz.

□ **41:11 «Mening aldimqə kim kelip «manga tegixlikini bərginə» dəp baqqan ikən»** — baxqə birhil tərjimixi: «manga kim awwal bir nərsə bərgənikən, andin «manga tegixlikini bərginə» dəp baqqan ikən?». ■ **41:11** Mis. 19:5; Qan. 10:14; Zəb. 24:1; 50:12; Rim. 11:35; 1Kor. 10:26, 28

13 Kim uning sawutluk tonini salduruwetəlisun?
Kim uning qox engiki iqigə kiriwalalisun?□

14 Kim uning yüz dərważilirini aqalalisun?
Uning qixliri ətrapida wəhimə yatidu.

15 Qasiraqlirining səpliri uning pəhridir,
Ular bir-birigə qing qaplaxturuloqanki,□

16 Bir-birigə xamal kirməs yəkin turidu.

17 Ularning hər biri öz həmrahlıroğa
qaplaxkandır;

Bir-birigə ziq yepixturuloqan, heq ayrilmastur.

18 Uning qüxkürüxliridin nur qaknaydu,
Uning közliri səhərdiki kapaqtəktur.

19 Uning aqzidin otlar qikip turidu;
Ot uqkunliri səkrəp qikidu.

20 Komux gülhanəğa koyoqan qaynawatқан
qazandin qikқан hordək,

Uning burun təxükidin tütün qikip turidu;

21 Uning nəpisi kəmərlərnı tutaxturidu,
Uning aqzidin bir yalkun qikidu.

22 Boynida zor küq yatidu,

Wəhimə uning aldida səkrixip oynaydu.

23 Uning ətliri kat-kat birləxtürülüp qing turidu;
Üstidiki *qasiraqliri* yepixturulup, midirlimay
turidu.

24 Uning yüriki bəəyni taxtək mustəhkəm turidu,
Həтта түgməning asti texidək məzmut turidu.

□ **41:13** «...Kim uning qox engiki iqigə kiriwalalisun?» — baxқа nəqqə hil tərjımiliri bar, məsilən: — «...Kim uning ikki kūr qixliri iqigə kiriwalalisun?» yaki «...Kim uningəğa yügənni yəkinlaxturalisun?». □ **41:15** «*Qasiraqlirining səpliri uning pəhridir, ular bir-birigə qing qaplaxturuloqanki...*» — baxқа birhil tərjımisi: «Uning pütün dümbisi qasiraqlardur, ular bir-birigə qing qaplaxturuloqanki...»

25 U ornidin qozoqalsa, palwanlarmu qorqup qalidu;

Uning toloqinip xawkunlixidin alakzadə bolup ketidu.□

26 Birsı kılıqni uningqə təgküzsimu, heq ünümi yok;

Nəyzə, atarnəyzə wə yaki qanggak bolsimu bəribir ünümsizdur.

27 U təmürni samandək,

Misni por yaqəqtək qəqlaydu.

28 Okya bolsa uni qorkitip qəqkuzalmaydu;

Saləqə taxliri uning aldida pahaləqə aylinidu.

29 Tokmaklarmu pahaldək heqnemə hesablanmaydu;

U nəyzə-xəxbərning tənglinixigə qarap külüp qoyidu.□

30 Uning asti qismi bolsa ətkür sapal parqiliridur;

U lay üstigə qong tirna bilən tatiliqandək iz qalduridu.□

31 U dengiz-okyanlarni qazandək qaynitivetidu;

U dengizni qazandiki məlhəmdək warəqxitidu;

32 U mangsa mangoqan yoli parkiraydu;

Adəm *buzoqunlarni kərüp* qongqur dengizni ap'əq qəqlik boway dəp oylap qalidu.

33 Yər yüzidə uning təngdixi yoktur,

U heq qorkmas yaritiloqan.

34 U büyüklərning hərқandiqəqə *jür'ət bilən* nəzər selip, qorkmaydu;

□ 41:25 «Uning toloqinip xawkunlixidin alakzadə bolup ketidu» — bəxqə birnəqqə hil tərjimiliri uqrixi mumkin.

□ 41:29 «xəxbər» — bexi tikəndək boləqan uzun birhil nəyzə.

□ 41:30 «Uning asti qismi bolsa ətkür sapal parqiliridur» — yaki «Uning asti qismi bolsa, bəəyni qiyik taxlardur».

U barlik maoʻrur haywanlarning padixahidur».

□

42

Pərwərdigarəya sirdax dost bolux

¹ Ayup Pərwərdigarəya jawab berip mundak dedi: —

² «Həmmə ixni qilalaydioʻliningni, Hərқandak muddiayingni tosiwaloʻqili bolmaydioʻqinini bildim!

³ «Nəsihətni tuturuqsiz səzlər bilən hirələxtürgən kim?»

Bərhək, mən özüm qūxənmigən ixlarni dedim, Mən əklim yətməydioʻqan tilsimat ixlarni eytim. □ ■

⁴ Anglap baqqaysən, səzləp berəy; Mən Səndin soray, Sən meni həwərdar qiləysən.

⁵ Mən қulikim arkilik həwiringni angliəqanmən,

□ **41:34 «U barlik maoʻrur haywanlarning padixahidur»**

— baxқа birhil tərјimisi: «U barlik maoʻrur boluqilarning padixahidur». Oқurmənlərninɡ lewiatandin aloqan sawaqlar toqru­luk «қoxumqə səz»diki səhbitimizni kəruхini ւmid қilimiz. □ **42:3 ««Nəsihətni tuturuqsiz səzlər bilən hirələxtürgən kim?» Bərhək, mən özüm qūxənmigən ixlarni dedim...»**

— Ayup Hudaning (38:2) soriəqan soaliəya jawab bərginidə, Hudaning Əzigə əsli tənbiհ bərgən səz­lirini қobul қilip hataliқini iқrar қilip, jawab bərip: — «Mən!» deɡəndək, əzigə bu jawabkarliқni alidu. Biraқ yukirida deɡinimizdək, uning uq dosti həm Elihumu ohxaxla «nəsihət­ni tuturuqsiz səzlər bilən hirələxtürgən» idi, dəp қaraymiz. ■ **42:3** Ayup 38:2; Zəb. 40:5; 131:1; 138:6; 139:6

Birak hazir kəzüm Seni kəriwatidu.□

⁶ Xuning üqün mən öz-özümdin nəprətlinimən, Xuning bilən topa-qanglar wə küllər arisida towa kildim». □

Əsligə kəltürülük

⁷ Pərwərdigar Ayupka bu sözlərni kəloqandin keyin xundak boldiki, Pərwərdigar Temanlik Elifazoğa mundak dedi: —

«Mening oqəzipim sanga həm ikki dostungoğa qarap kəzoqaldi; qünki silər Mening toqramda Öz kulum Ayup toqra səzligəndək səzlimidinglar.□ ⁸ Birak hazir özünglər üqün yəttə torpaq həm yəttə kəoqkarni elip, kulum Ayupning yenioğa berip, öz-özünglər üqün kəydürmə kurbanlik sununglar; kulum Ayup silər üqün dua kəlidu; qünki Mən uni kəbul kəlimən; bolmisa, Mən öz nadanlikliringlarni özünglaroğa kəyturup berəy; qünki silər Mening

□ **42:5 «Anglap bakqaysən, səzləp berəy; mən Səndin soray, Sən meni həwərdar kəloqaysən»** — bəzi xərhqilər bu sözlərni Hudaningki (38:3, 40:7), Ayup pəkət ularni nəkil kəltürüp əslitidu, dəp qaraydu. Ləkin bizningqə Ayup ularni əzining qin kənglidiki gepi kəlip ixlitidu. □ **42:6**

«Topa-qanglar wə küllər arisida towa kildim» — kədimdə kəttik towa kəlix, puxayman kəlix, matəm tutuxlar «topa-qanglar wə küllər arisida» olturux arkəlik bildürülətti.

□ **42:7 «Mening oqəzipim ... kəzoqaldi; qünki silər Mening toqramda Öz kulum Ayup toqra səzligəndək səzlimidinglar»** — Hudaning bu səzi, bolupmu «Mening kulum Ayup **Mening** toqramda toqra səzligən» degini, bizgə aqkuq bolup, üq dostning wə Ayupning bayanliridin toqra wə natoqra yərlirini pərk etix üqün həkəlik rol oynioqusi.

toʻqramda kulum Ayup toʻqra sözligəndək toʻqra sözlimidinglar».□

⁹ Xuning bilən Temanlik Elifaz, Xuhalik Bildad wə Naamatlik Zofar üqəylən berip Pərwərdigar ularoqa deginidək kildi; həmdə Pərwərdigar Ayupning duasini qəbul kildi.

¹⁰ Xuning bilən Ayup dostliri üqün dua kiliwidi, Pərwərdigar uni azab-qiynqilikliridin qayturup, əsligə kəltürdi; Pərwərdigar Ayupka burunqidin ikki həssə kəp bərdi. □ ¹¹ Xuning bilən uning barlik aka-uka, aqa-singil wə uningoqa ilgiri dost-aqinə boləqanlarning həmmisi uning yenioqa kəldi. Ular uning öyidə olturup uning bilən billə tamaklandı; uningoqa həsdaxlik kiliqip, Pərwərdigar uningoqa kəltürgən barlik azab-oqubətlər toʻqrisida təsəlli berixti; həmdə hər bir adəm uningoqa bir tənggidin kümüx, birdin altun həlka berixti. □ ¹² Pərwərdigar Ayupka keyinki künliridə burunqidin kəprək bəht-bərikət ata kildi; uning on tət ming koyi, altə ming tögisi, bir ming qoxluk kalisi, bir ming mada exiki bar boldi. ¹³ Uningdin yənə yəttə oqul, üq qiz

□ **42:8 «Kulum Ayup silər üqün dua kildu»** — roxənkı, Huda Ayupka ixinidu, kəzi Ayupning dosti üqün dua kiliqxka razi bolidəqanlikiqoqa yetidu. □ **42:10 «Pərwərdigar uni azab-qiynqilikliridin qayturup, əsligə kəltürdi»**

— ibraniy tilida: «Pərwərdigar Ayupni əsirlikidin əsligə kəltürdi». □ **42:11 «hər bir adəm uningoqa bir tənggidin kümüx, birdin altun həlka berixti»** — axu waqıtta bəlkim tənggə-tilladək pul yok, pəkət altun-kümüx pərqiliri boluxi mumkin.

tuoquldi. □ 14 U qizlirining birinçisining ismini «Yemimah», ikkinçisining ismini «Kəziyə», üçinçisining ismini «Kərən-hapuk» dəp qoydi.

□ 15 Pütkül zeminda Ayupning qizliridək xunqə güzəl qizlarni tapkili bolmaytti; atisi ularni aka-ukiliri bilən ohxax mirashor kildi. □

16 Bu ixlardin keyin Ayup bir yüz kırık yil yaxap, öz oqullirini, oqullirining oqullirini, hətta tətinqi əwladkığə, yəni əwrilirininu kərgən.

□ **42:13 «Uningdin yənə yəttə oqul, üç qiz tuoquldi»**

— Pərwərdigar Ayupka «tirilix» toqruluk biwasitə heqkandək gəp kılmidi. Biraq tekisttə (10-ayət) mundaq deyilidu: — «Pərwərdigar uningə burunkidin ikki həssə kəp bərdi». Həywanlarning sani bolsa ikki həssə dərijidə kəpəytildi. Məsilən, əslidə uning yəttə ming qoyi bar idi; hazır uning on tət ming qoyi bar boldi, qatarlıqlar. Biraq əslidə uning «on balisi, yəni yəttə oqli, üç qizi» bar idi; hazır bolsa uning on tət oqli, altə qizi bar bolux kerəkku? Əməliyəttə u kıyamət künidə kaytidin əslidiki yəttə oqli, üç qizi bilən jəm bolidu. Xu qaşda u həkikətən on baliliklə əməs, bəlki yigirmə balilik bolidu. Ayup yeni balilirining oninçisi bilən tohtap kəlix bilən, bəlkim bu «ikki həssə» degən ix kəlgüsində qoqum bir tirilixni kərsitidu, mən əslidiki on səyümlük balamdin pəkət waqitlik ayrildim, dəp oylaxqa baxlıqan bolsa kerək. Xunga bizningqə tirilix toqruluk bu ixlardin bexarət aldi. Demək, «Pərwərdigar uningə burunkidin ikki həssə kəp bərdi» — kıyamət küni Ayup ularning tirildürülüxi bilənla yənla huxallıq bilən ular bilən jəm bolup, on tət oqli, altə qizi bilən didarlıxıp, «yeni asman, yeni zemin»da billə olturup oqizalini. □

□ **42:14 «Yemimah»** — «pahtək» degən mənədə. «Kəziyə» — «darqın» (huxpuraklıq bir hil ətir) degən mənədə. «Kərən-hapuk» — «sürmə münggüz» (sürmigə toloqan bir münggüz) degən mənədə. □ **42:15 «atisi ularni aka-ukiliri bilən ohxax mirashor kildi»** — bəlkim yeni ailisi üçün minnətdarlıqini bildürüx, yaki uning hazırkı baylıqlirining molluqini bildürüx üçün xundaq kıloqan.

¹⁷ Xuning bilən Ayup yaxinip, künliridin qanaət tepip aləmdin ötti.

**Muq ddes Kalam (y ngi yezik)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Pinyin script**

Copyright   2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5